nedeljski
Primorski dnevnik

Poštnina plačana v gotovini
Abb. postale I gruppo

Cena 35 lir

TRST, nedelja 4. septembra 1960

Leto XVI - Št. 212 (4675)

Streli pri Bazovici

6. t. m. je 30 let, odkar so streli pri Bazovici tragično odjeknili v srcu vseh zatiranih Slovencev, ki so po prvi svetovni vojni prišli pod okrilje italijanske države v pogojih najbolj laskavih obljub glede jezikovne, narodnostne in kulturne prihodnosti slovenske in hrvaške narodne manjšine v Italiji.

Predobro je znano, kako so se stvari razvijale: po prvih letih parlamentarne demokracije (ki je prav tako pozabila na slovesne obljube in s konkretnimi dejanji pokazala, da novih državljanov slovanske narodnosti ne namerava imeti za povsem enakopravne sodržavljane), se je s fašizmom začela kalvarija slovanskega življa v Italiji. Od pestrega in lepo obetajočega gospodarskega, socialnega in kulturno-prosvetnega življenja primorskih Slovencev in istrskih Hrvatov ni — v pičlih osmih letih fašističnega režima — ostalo nič! Nešteti borci za pravice svojega naroda so hirali po konfinacijah in v ječah, nekateri pa so tudi z največjo žrtvijo izpričali pred fašistično justico svoj upor nad barbarskim režimom in ljubezen do svojega naroda. V tej neenaki borbi — ko je bila noč še temna in zarja svobode še daleč — so padli Gortan, Bidovec, Marušič, Valenčič, Miloš.

Fašizem je slavil svoje jalovo zmagoslavje. A ne za dolgo: v svoji kratkovidnosti je naglo nadaljeval po poti, ki ga je nujno morala pokopati.

Tragična je bilanca fašistične in nacistične blazne pustolovščine: milijoni in milijoni so izgubili svoje življenje, materialna škoda je neocenljiva; vendar je vojna proti fašizmu vzbudila mnoge narode k novemu življenju; po celinah, v katerih se je redko kaj dogajalo, se nova ljudstva prebujajo k samostojnemu življenju; še nesamostojna ljudstva trkajo vedno krepkeje na vrata zgodovine, in treba jih bo odpreti...

Bliža se nova pomlad narodov, to pot ne več le narodov Evrope, ampak vsega sveta. Res je sicer, da imamo danes dve veliki državi, ki si — vsaka zase — lastita vlogo vodilne sile v nadaljnjem razvoju sodobnega sveta, in da odnosi med tema velikanoma niso baš najboljši; k temu je treba dodati še nova, precej resna nesoglasja, ki zadevajo bistvena načela nadaljnjega socialističnega razvoja; vendar je nedvomno, da bo zmagala razsodnost, pa tudi državniška modrost, ker je v današnjih razmerah mnogo bolj občutljiva kot v preteklosti za potrebe in zahteve demokratičnega in svobodoljubnega svetovnega javnega mnenja, ki danes že nagonsko čuti, da je ohranitev in utrditev miru ne le nenadomestljiv pogoj, za nadaljnji napredek človeštva, ampak hkrati za njegov nadaljnji obstoj sam.

Ko se 30 let po ustrelitvi bazoviških junakov oziramo na prehojeno pot, smo hkrati zadovoljni in nezadovoljni: zadovoljni nad doseženimi uspehi, tako lastne kot skupne borbe vseh svobodoljubnih in naprednih sil, nezadovoljni pa zaradi domala nerazumljivo trmastega vztrajanja oblasti pri odnosu do naše narodne manjšine, ki ga tudi pri najboljši volji ni moč imeti za pozitivnega. V najboljšem primeru nas le tolerirajo (skoraj bi rekli kot neko nujno zlo); pri tem pa obstaja neka določena meja, ki je — po vseh dosedanjih izkušnjah sodeč — nikakor ni moč prekoračiti, ker bi se sicer baje... svet podrl.

Prav dobro vemo, za kakšen «svet» gre: opravka imamo z nacionalistično nadutostjo in z iz nje izvirajočo šovinistično nestrpnostjo, ki jo je bil tudi fašizem sicer začasno uveljavil, a je ni mogel izpeljati do konca, ker se je njegov «svet» prej podrl. Fašisti, bolje, fašistična mentalnost, pa je ostala, in to ne le pri bivših fašistih, ampak, na žalost, tudi pri premnogih, ki se danes trkajo na svoje «demokratične» prsi; a čim se postavi vprašanje naših narodnostnih pravic, se ta njihov «demokratizem» koj pokaže v svoji resnični luči: med italijansko večino in slovensko manjšino mora obstajati... kitajski zid!

Mi se s takim odnosom do slovenske manjšine nikakor ne moremo pomiriti. In to ne morda zaradi tega, ker bi hoteli zase neke določene predpravice, ampak iz preprostega razloga, ker se mirno, zlasti pa človeško in kulturno plodno sožitje med obema narodoma na tukajšnjih tleh ne more graditi na osnovi takega, v bistvu nedemokratičnega in s tem nekulturnega odnosa do naše manjšine.

V takem odnosu do naše manjšine tiči tudi glavni vzrok, da se zavlačuje uveljavljanje določb iz londonskega memoranduma, predvsem pa iz posebnega statuta, v nekaterih konkretnih primerih pa se ravna v grobem nasprotju s črko in duhom teh sporazumov, in to kljub temu, da se odnosi med obema podpisnicama teh sporazumov lepo razvijajo in poglabljajo v obojestransko korist.

Toda dolgo se to očitno protislovje ne bo moglo vzdržati tudi zato, ker ga je ves dosedanji zgodovinski razvoj že davno obsodil in ker se v odnosih med narodi, pa tudi v odnosih znotraj družbenih plasti vsakega naroda, z vedno večjo silo uveljavljajo načela, ki so nujna posledica vseh dosedanjih borb za boljše življenje človeštva.

V tem duhu se ob 30. obletnici njihove kalvarije spominjamo žrtve bazoviških junakov v trdnem prepričanju, da so za vedno za nami časi, ko se je v odnosih do slovenske manjšine skušala uveljaviti politika nasilja.

DUŠAN HREŠČAK

Hura!!! Se je že kaj vesel, Konrad? rodila! Podobna očetu že po začetni črki! Ali si

Vse vlade in Združeni narodi imajo dolžnost da se uprejo oborožitvi Bundeswehra z jedrskim orožjem

Izjava jugoslovanske in češkoslovaške vlade - Govor Ulbrichta

BEOGRAD, 3. — Jugoslovanska vlada je danes objavila posebno izjavo v zvezi z namero Zahodne Nemčije, da Bundeswehr oboroži z jedrskim orožjem, v kateri opozarja na nevarnost poživitve nemškega militarizma in revanšizma in poziva vse vlade in OZN, da se v interesu miru in miroljubnega mednarodnega sodelovanja uprejo tem načrtom.

Jugoslovanska vlada ugotavlja, da je povojni razvoj razmer v Evropi, posebno pa razvoj odnosov med velikimi silami onemogočal izvajanje sklepov, sprejetih v Jalti in Potsdamu in združitev demokratične Nemčije na razglašenih načelih.

Stališče Jugoslavije je bilo vedno, da ima Nemčija pravico imeti oborožene sile za obrambo svoje neodvisnosti, toda z določenimi omejitvami, med katere spada prepoved proizvodnje in oboroživte nemške vojske z jedrskim orožjem. Jugoslavija in druge zainteresirane države so večkrat poudarile, da je vsak poskus, da se te omejitve ukinejo, omogočal oživitev militarizma in revanšizma v Zahodni Nemčiji.

Vključitev Zahodne Nemčije v atlantski pakt je bil nadaljnji korak v negativni smeri, čeprav je pariški sporazum predvideval določene omejitve glede oboroživte Zahodne Nemčije. Zahodnonemška vlada se je s podporo določenih zahodnih krogov trudila in se trudi, da se osvobodi teh omejitev. Jugoslovanska vlada ugotavlja v svoji izjavi, da je Bundeswehr postal činitelj, ki ima vedno večji vpliv na določanje zahodne politike. Jugoslovanska vlada in druge zainteresirane vlade so prav tako kot nekateri zahodni krogi, opozarjale, da razvoj dogodkov Zahodne Nemčije resno zaskrbljuje, in da se nemški militarizem, ki je povzročil na svetu tolikšne katastrofe, ponovno obnavlja. Na to nevarnost pa je opozoril tudi predsednik Tito na zadnjem kongresu SZDLJ 18. aprila. Vlada Jugoslavije ima za potrebno, da ponovno opozori, da je ta politika sistematičnega oživljanja militarizma v Zahodni Nemčiji in najnovejših zahtev Bundeswehra imela hude posledice tako za notranji razvoj v Zahodni Nemčiji kot na mednarodnem področju. Kolikor bi zavezniki Zahodne Nemčije sprejeli zahtevo Bundeswehra, tedaj bi to — po mnenju jugoslovanske vlade — onemogočilo mirno rešitev nemškega vprašanja v celoti, vprašanja evropske varnosti in drugih mednarodnih vprašanj, med katerimi tudi vprašanje razorožitve.

Sprejem zahtev zahodnonemškega generalnega štaba bi v tem primeru pomenil sankcioniranje politike reševanja mednarodnih vprašanj s silo, kar bi bilo v očitnem nasprotju z načeli Organizacije združenih narodov. Osnovna naloga vseh vlad po neuspehu pariške konference je, da se v največji meri potrudijo za vzpostavitev mednarodnega zaupanja za reševanje mednarodnih vprašanj na miroljuben način. Zahteve zahodnonemške vlade in zahodnonemškega generalnega štaba o jedrski oborožitvi Bundeswehra in o uvedbi splošne vojaške obveznosti je v popolnem nasprotju s temi stremljenji. Vlada, ki bi na kateri koli način podpirala te zahteve, bi prevzela nase veliko odgovornost ne samo pred žrtvami nemškega ljudstva v zadnjih dveh svetovnih vojnah, temveč pred vsem človeštvom. To se nikakor ne sme dovoliti. Zato je dolžnost vseh vlad, in OZN, ugotavlja jugoslovanska vlada, da se z vsemi silami in najbolj aktivno zoperstavijo vsem načrtom in nameram v interesu miru in miroljubnega mednarodnega sodelovanja.

B. B.

Politični opazovalci v Beogradu ugotavljajo v zvezi s to izjavo, da je jugoslovanska vlada v preteklih dneh posvetila mnogo pozornosti nemškemu vprašanju. Včeraj je n. pr. podtajnik v zunanjem ministrstvu Brilej sprejel vzhodnonemško poslanico Eleonoro Steiner.

Kakor poročajo iz Prage, je tudi češkoslovaško zunanje ministrstvo predstavnikom domačega in tujega tiska izročilo izjavo, v kateri je med drugim rečeno: «Razglasitev napadalnih zahtev nemške zvezne vojske je bila poverjena nacističnim generalom, ki so odgovorni za vojne pohode Hitlerja in ki so danes združeni v nemškem glavnem štabu.

Bonnski politični in vojaški krogi skrivajo, prav tako kakor Hitler, svojo dejavnost za antikomunizmom in opravičujejo svoje zahteve za opremo Bundeswehra z atomskim orožjem s trditvijo, da je „potrebna obramba proti nevarnosti napada, ki jo predstavljajo socialistične države"».

Izjava poudarja, da so za tako stanje odgovorne zahodne države, posebno ZDA, katerih politika je v tem, da «orientirajo napadalno silo nemškega militarizma proti socialističnim državam».

Izjava omenja, da je bila CSR zaradi izdajstva zahodnih držav ena prvih žrtev hitlerjevskega fašizma, in zahteva sklenitev mirovne pogodbe z obema nemškima državama, da se odpravi sedanja nevarnost.

Prvi tajnik vzhodnonemške enotne socialistične stran-

(Nadaljevanje na 8. strani)

Aktualni portreti

HAZZA MAJALI
predsednik jordanske vlade je 29. avgusta postal žrtev atentata, ki je bil namenjen tudi jordanskemu kralju Huseinu. Pri atentatu v palači predsedstva vlade je bilo ubitih 11 oseb, 34 pa ranjenih. Kralj Husein je le slučajno ubežal smrti, ker je do eksplozije bombe, ki je porušila celo krilo palače, prišlo je nekaj minut pred njegovim prihodom.

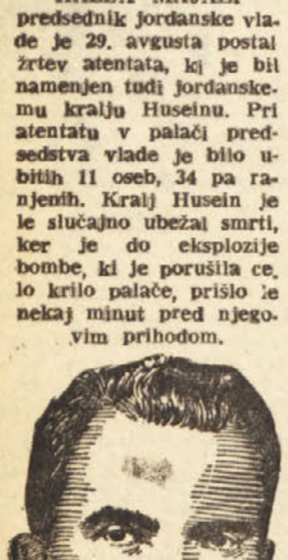

RICHARD NIXON
podpredsednik ZDA in kandidat za predsednika na prihodnjih volitvah se je moral zateči v bolnišnico zaradi infekcije na kolenu. Ranil se je v avtomobilu med agitacijskim volilnim potovanjem po Severni Karolini. Sedaj je že boljši, toda v zdravniški oskrbi bo moral ostati dobra dva tedna.

NIKITA HRUSCEV
bo vodil sovjetsko delegacijo na prihodnjem zasedanju glavne skupščine OZN, ki se bo začelo 20. septembra v New Yorku. Menijo tudi, da se bo Hruščev podal na Kubo. S Hruščevom bodo v delegaciji še Gromiko, Zorin, Vinogradov in Soldatov. Trenutno se Hruščev mudi na uradnem obisku v Helsinkih, glavnem mestu Finske.

MARIO RIVA
popularni italijanski igralec in televizijski napovedovalec, je 31. avg. podlegel poškodbam, ki jih je dobil pri padcu s tri metre visokega odra v veronski Areni. Mario Riva je bil sin glasbenika G. Bonavolontà in se je že zgodaj posvetil umetnosti. Nastopal je v filmih in revijah, slavo pa mu je prinesla televizija, predvsem rubrika «Il Musichiere».

EDMUND HILLARY
znani novozelandski alpinist se je znova podal na največjo himalajsko ekspedicijo vseh časov. Poskušal bo doseči 8740 m visoki vrh Makalu, na katerega še ni stopila človeška noga. Tudi tokrat računa na spremstvo sherpe Tensinga, s katerim je že bil na Mount Everestu.

Sedem dni v svetu

Sporazum o volitvah

V tednu, ki je za nami, se je pozitivno zaključila bitka za reformo pokrajinskega volilnega zakona. Pogajanja med KD in ostalimi strankami vladne večine so se začela že v začetku prejšnjega tedna in so se nadaljevala do preteklega petka, ko je končno prišlo do sporazuma: KD je privolila v proporcionalni sistem, ki so ga tudi za pokrajinske volitve zahtevali socialisti, pozneje pa so to zahtevo podprle tudi vse ostale stranke, vštevši misovce. Tako je KD ostala osamljena. Dolgo se je sicer upirala in skušala najti vsakovrstne izgovore, da bi mogla še nadalje obdržati prevladujoči položaj, ki ji ga v pokrajinskih upravah daje dosedanji volilni zakon; končno pa je morala le popustiti, ker bi ji sicer ostale stranke odrekle podporo in bi se tako Fanfanijeva vlada znašla brez podpore v parlamentu.

Nedvomno gre za precejšnji korak naprej v nadaljnji demokratizaciji italijanskega javnega življenja, kar bo imelo svoj pozitiven vpliv tudi na nadaljnji razvoj vsega italijanskega tudi gospodarskega, socialnega in političnega življenja. Proporcionalni sistem pomeni hkrati poraz centrističnih in desničarskih sil v deželi in pomembno zmago vseh naprednih sil, ker se bo sedaj vse javno življenje okoristilo z bolj svežo, živahno in dinamično dialektiko političnih sil. Če se pri tem omejimo le na posledice, ki jih bo uveljavitev proporcionalnega sistema imela za socialistično stranko, je jasno, da bo to pomenilo znatno nadaljnjo okrepitev in utrditev njene avtonomistične linije, kar je eden važnih pogojev, da se postopno premagajo tista, v pretežni meri sicer neiskreno pobarvana nasprotovanja pogumnejši politiki socialnih reform, ki jih danes zahteva tudi naprednejše krilo Krščanske demokracije same.

V preteklem tednu so se nadaljevali razgovori italijanskih državnikov z državniki nekaterih zahodnoevropskih dežel. V sredo 31. avgusta je bil na obisku v Rimu belgijski zunanji minister Wigny, prejšnji petek sta se Fanfani in Segni sestala z nemškim konclerjem Adenauerjem, včeraj pa še s francoskim predsednikom de Gaullom. Ti razgovori spadajo v okvir širše akcije italijanske vlade, ki skuša vplivati na to, da bi gospodarsko in politično sodelovanje med evropskimi deželami atlantskega zavezništva čim bolj vskladili in premagali težkoče in protislovja, ki se pojavljajo bodisi kot posledica zamisli in teženj generala de Gaulla, kakor tudi zaradi politike in teženj nemškega kanclerja Adenauerja, ki bi hotel atlantsko zavezništvo vpreči v svoj voz revanšistične politike proti SZ. Uradna poročila o teh razgovorih so sicer, kot običajno, zelo optimistična, iz njih pa nikakor ne moremo izvedeti, kakšen napredek so dejansko dosegli, kajti razgovori, ki trajajo nekaj ur, ne morejo premagati nasprotij in protislovij, ki imajo globlje gospodarske, socialne in politične korenine.

Hruščev pojde v New York

Hruščev je te dni uradno sporočil, da bo vodil sovjetsko delegacijo na prihodnjem zasedanju OZN. To sporočilo ni povzročilo nobenega presenečenja, ker je Hruščev že pred časom predlagal, naj bi se tega zasedanja udeležili najvišji predstavniki vseh držav članic ko bo na dnevnem redu razorožitveno vprašanje. Vendar pa je zadevno uradno sporočilo spravilo marsikoga na Zahodu v zadrego. Zlasti je v zadregi Mac Millan, ki na eni strani ne želi, da bi zahodne delegacije bile zastopane na nižji ravni kakor sovjetska in vse vzhodnoevropske, ki jih bodo tudi zastopali predsedniki vlad, pri tem pa se ne bi hotel zameriti Adenauerju, ki vedno nasprotuje vsakemu sporazumevanju in pomirjevanju z Vzhodom. Na drugi strani pa ne bi hotel zamuditi priložnosti novih poizkusov za razgovore med «velikimi». Zato je izjavil, da ne bi nasprotoval novi konferenci najvišjih, toda če bi ta bila izven OZN. To je bil nekak skromen Mac Millanov poizkus znova načeti možnost sestanka najvišjih. Toda težko, da bi Hruščev predlagal tak sestanek izven OZN, ko je že večkrat poudaril, da je OZN sedaj primernejši forum za obravnavanje vprašanja razorožitve, ki je najnujnejše in najvažnejše vprašanje. Eisenhower pa je s svoje strani sporočil, da ne misli iti v New York, vsaj takrat ne, ko bo tam Hruščev. V Moskvi so sporočili, da bo Hruščev v skupščini OZN sprožil nov predlog o razorožitvi. V takem primeru bi mu Eisenhower odgovoril v svojem govoru izven OZN. Na vsak način se zahodne prestolnice sedaj posvetujejo. V Parizu tudi niso preveč navdušeni z idejo, da bi de Gaulle odšel v New York Vendar ni do sedaj še nobena prestolnica «a priori» zavrnila možnosti, da gredo v New York njeni najvišji predstavniki. To je storil samo Adenauer, ki je v vladnem biltenu objavil izjavo, ki — kakor običajno — trdi, da gre le za sovjetsko propagando. To sicer nikogar ne preseneča. Saj je Adenauer znan vojni hujskač. Tajnik OZN Hammarskjoeld pa je zelo ugodno sprejel napoved Hruščeva. Poudaril je, da daje to možnost, da na najvišji ravni obravnavajo nekatera važna vprašanja, s katerimi bo imela opravka skupščina OZN. Dodal je še, da tolmači ta obisk kot priznanje poglavitne vloge, ki jo OZN ima v sedanjem mednarodnem položaju.

Kar se tiče ZDA, je razumljivo, da se Eisenhower obotavlja, ker bo zasedanje skupščine prav med volilno kampanjo v ZDA. Toda demokratski kandidat Kennedy je izjavil, da bi bil pripravljen sestati se s Hruščevom, če bi ta povabil na razgovor istočasno njega in Nixona. To pomeni, da bi pri morebitnih razgovorih predsedniška kandidata obrazložila svoje misli in svojo politiko, ki bi jo vodila v primeru izvolitve za predsednika.

V zahodnih prestolnicah sedaj samo izjavljajo, da ostanejo pri svojih dosedanjih sklepih, kar se tiče sestave njihovih delegacij. Toda položaj se do začetka zasedanja skupščine OZN lahko še spremeni, in prav zaradi tega so zahodne prestolnice začele posvetovanja. Govori se na primer, da mislijo sovjetski znanstveniki tik pred odhodom Hruščeva v ZDA izstreliti nov satelit, v katerem bi bil človek. To bi vsekakor zelo vplivalo na mednarodno javnost, in zahodne sile bi morale tudi to upoštevati ter se temu primerno ravnati. V Londonu so nekateri opazovalci mnenja, da se bodo Mac Millan, Eisenhower in de Gaulle konec koncev odločili za odhod v New York, in v takem primeru, jim bodo nedvomno sledili najvišji predstavniki drugih držav.

Adenauerjeva izzivanja

Kancler Adenauer je kakor vsako leto tudi letos odpotoval na počitnice v Cadenabbio. Državne posle je izročil podkanclerju Erhardu. Ta je hotel takoj uveljaviti svojo avtoriteto. Po zloglasni spomenici, s katero zahodnonemški generali zahtevajo atomsko oborožitev Zahodne Nemčije, je Erhard sedaj prevzel pokroviteljstvo nad enim številnih revanšističnih zborovanj, ki so postala v Nemčiji že redna. Pred dnevi je govoril v Duesseldorfu pred večjo množico beguncev iz Šlezije. Ob tej priložnosti je govoril o «nemškem značaju» poljskih ozemelj ob Odri in Nisi in je znova načel vprašanje meje ob teh dveh rekah. Ponovil je da se morajo ta ozemlja «vrniti» Nemčiji.

Razen tega so te dni začeli velika revanšistična zborovanja v zahodnem Berlinu, zaradi česar so vzhodnonemške oblasti za te dni delno zaprle mejo za dostop v Berlin. Toda zahodnonemške oblasti so začele prevažati s civilnimi letali vse tiste Nemce, ki jim vzhodnonemške oblasti niso dovolile po kopnem vstopa v Berlin. Zaradi tega je nastaja še večja napetost. Vzhodnonemška vlada

(Nadaljevanje na 8. strani)

Dva očeta «astronavtike», sovjetski znanstvenik Leonid Sedov in ameriško-nemški znanstvenik Wernher von Braun, nazdravljata na prihodnji polet človeka v vesolje med XI. kongresom Mednarodne astronavtske zveze, ki je bil v preteklih dneh v Stockholmu

Laž

V Demokraciji od letošnjega 1. avgusta (leto XIV. štev. 15. stran 4.) se je pojavil člančič «Poviški pristojbin na univerzi» izpod peresa S. R. Kar je potrebno, da zve javnost o tem zmazku je to, da je drugi odstavek člančiča gola laž, s katero bi člankar rad pital slovensko javnost in posebno še slovenske študente tržaške univerze. Naj takoj povemo, da se edini predstavnik Adrije, odkar je bil izvoljen na letošnjih volitvah (25.-27. aprila) pa do 1. avgusta, ni udeležil niti ene od šestih sej Akademskega sveta. Ni ga bilo niti na otvoritveno sejo 9. maja (edini od Adrije je bil prisoten eden od neizvoljenih kandidatov — kot del občinstva), niti ga ni bilo na seji 16. maja, ko so bili izvoljeni predsednik in tajnik sveta, tribun in izvršni odbor. Prav tako ga ni bilo na sejah 1. julija, 7. julija in 11. julija. In kot je gotovo, da leži Trst ob morju, tako je tudi gotovo, da se smeli in neustrašni bojevnik za pravice slovenskih «demokratičnih» akademikov *ni* udeležil izredne seje dne 20. julija, ko je Akademski svet razpravljal kaj naj odgovori rektorju na sporočilo, da namerava povišati takse.

Zato se je člankar S.R. grdo zlagal, zavestno in namenoma, ko je napisal da je bila Adrija «proti vsakemu povišku», da je «svetovalec Adrije načelno zagovarjal nepopustljivost in bil proti vsakemu povišku». Res je edino, da ni glasoval za spomenico vladajočih strank Intese in AGI, niti proti njej; to pa zato, ker ga na tisti seji, kot tudi na vseh prejšnjih, *sploh ni bilo!*

Toliko v vednost javnosti in v premislek našim študentom, ki so pri volitvah v zadnjem akademskem letu po nevednosti zapravili svoj glas.

ALI VEŠ...

— da zna biti veliki znanstvenik in dobrotnik afriških črncev dr. Albert Schweitzer dokaj jedek. Kot je znano dr. Albert Schweitzer vodi v afriški džungli bolnišnico, v kateri zdravi predvsem najrazličnejše bolezni, ki so za tropične kraje značilne. Njegova slava mu privablja veliko prijateljev in tudi radovednežev. Pred kratkim ga je obiskal tudi neki znani strokovnjak iz Evropskega sveta, ki ga je vprašal, kaj meni o evropski civilizaciji. Dr. Albert Schweitzer je nekoliko pomislil, potem pa odgovoril: «Zamisel niti ni slaba. Treba bi jo bilo le uresničiti...»

***

— da znajo biti ameriški sodniki včasih tudi duhoviti. Sodnik v Sant Louisu je pred dnevi obsodil nekega žeparja na zaporno kazen 24 minut. Žepar je bil ukradel dva dolarja. Sodnik je svojo razsodbo takole utemeljil: Teden pred to razpravo je bil obsodil nekega poslovodjo, ki je bil poneveril 225.000 dolarjev, na 5 let zapora. «To znese po 12 minut za dolar, za dva dolarja potemtakem znaša 24 minut zapora.»

***

— da so blizu Santiaga do Cacem na Portugalskem odkrili letno igrišče — areno — še iz rimske dobe. Staro letno igrišče meri 250 m v dolžino in 50 m v širino.

***

— da je Londončan Charles Bailey pred dnevi zaključil večerni tečaj latinščine, ki je sledil enakemu tečaju iz angleščine, francoščine, italijanščine in matematike. Vprašanje je, čemu bodo vsi ti tečaji oziroma to znanje Baileyu služili, ko ima dobri dijak že 78 let.

***

— da se znajo zdravniki včasih temeljito zmotiti. Zadnjega avgusta letos je v Londonu umrla 105 let stara Lizzie Tyler, ki ji je bil njen osebni zdravnik že pred 70 leti dosodil le še kak mesec življenja, ker je bolehala za neko hudo boleznijo.

***

— da so poljedelski strokovnjaki posebnega avstralskega urada za proučevanje Papue na Novi Gvineji dokončno dokazali, da žive na teh področjih velikanski močeradi — zmaji. Strokovnjakom je uspelo v naselju Kiruku odkriti kožo takega močerada, ki je dolga 2.40 m. Eden izmed strokovnjakov pa je vedel povedati o tamkajšnjem misijonarju, ki je s puško ustrelil celo 4.50 m dolgega «zmaja - močerada». Ta dejstva potrjujejo staro znanstveno hipotezo, da «zmaji-močeradi», ki izhajajo še iz davne, davne dobe, še niso izumrli. Po teh dokazih je avstralski strokovnjak za tovrstno favno Eric Worrell odpotoval v te predele, da bi ujel kakega živega «močerada-zmaja» — velikana.

***

— da je profesorjema Taro Hajasiju iz Okanomizuja in Sodžiju Sidu s tokijske tehnološke fakultete uspelo izdelati novo vrsto tako imenovanega fototrofskega stekla, ki je dolga desetletja bilo sen vseh znanstvenikov in strokovnjakov, ki se ukvarjajo s steklom. Kaj je novo to fototrofsko steklo? Ko to steklo postavimo na sonce, se obarva v purpurno barvo. Ko pa sonce zaide, postane steklo spet prozorno, kot navadno steklo. Računajo, da bodo to steklo zelo koristno uporabljali tudi v praktične namene. Vsekakor pa je ta novi izum postal predmet pozornosti vseh strokovnjakov v svetu.

***

— da so pravniki Evropskega sveta, ki so se zbrali na svoj letni kongres, sklenili, da bo odslej suverenost zračnega prostora vsake države segla le do 80 km v višino in da bo ves ostali prostor iznad te višine — last vseh. Ta problem je postal aktualen zaradi izrednega razvoja letalske in raketne tehnike. Kot je znano se na morjih glede teritorialnih voda uveljavljajo haaški sporazumi, ki pa niso v vseh državah enako široke. Vprašanje je, če bo sklep pravnikov Evropskega sveta glede suverenosti le do 80 km višino priznan tudi od držav, ki ne spadajo v skupnost Evropskega sveta. Tu bodo imeli kaj reči še SZ in ZDA.

***

— da je doslej živelo na našem planetu okoli 6 milijard in 600 milijonov ljudi. Do tega sklepa je prišel W. Winkler, avstrijski znanstvenik, ki se vse življenje ukvarja z demografijo. Pred dnevi smo poročali, da biva trenutno na svetu 2 milijardi in 900 milijonov ljudi in da nas bo že čez dve leti na Zemlji 3 milijarde. Iz tega moremo sklepati, da je v vseh sočih generacij, odkar se je človek pojavil na Zemlji, živelo na našem planetu nad dvakrat toliko, kolikor nas trenutno živi. Seveda je to hudo približni račun brez temeljitejših dokazov.

Anahronizem dvajsetega stoletja v ZDA

Monroejeva doktrina plašč za prikrivanje hegemonije

Konferenca v San Joseju, ki je bila sklicana proti Dominikanski republiki, se je zaradi manevrov ZDA sprevrgla v sodni proces proti Kubi

Sicer ni bilo pričakovati, da se bo na konferenci zunanjih ministrov panameriške organizacije, ki so se zbrali v San Joseju v Kostariki, napeto ozračje med Kubo in ZDA razčistilo, toda nihče bi ne bil pričakoval, da se bo ta napetost še povečala in prilezla celo do nevarne ravni. To pa ni niti čudno. Glavna tema te konference bi bila morala biti zadeva med Dominikansko republiko in Venezuelo, kajti dokazano je bilo, da so atentatorji na predsednika Venezuele Romula Betancourta bili izvežbani in prišli iz prestolnice Dominikanske republike, kjer «dinastija» Trujillov, kljub odstopu «generalissima» Trujilla, še vedno vlada. Zgodilo pa se je, da so predstavniki ZDA v San Joseju postavili na zatožno klop — Kubo, ki da postaja ali da je že odskočna deska «prevratniškega svetovnega komunizma» na ameriški celini. Predstavniki ZDA so bili glede tega celo tako «odločni», da so Fidelu Castru in njegovi vladi zagrozili z najhujšimi represalijami, če bi se ne odrekel svoji «povezavi s komunističnim svetom». Prišlo je zato na konferenci do takih ekscesov, da je predstavnik Kube konferenco zapustil in so nato, poleg obsodbe dominikanskih oblasti, «izglasovali» tudi obsodbo kubanskega režima.

Vse to je s stališča ZDA razumljivo. Združene države so v času diktatorja Batiste bile dejanski gospodar Kube. Njihove so bile sladkorne plantaže, njihove so bile čistilnice sladkorja, njihovi so bili vrelci petroleja, njihove so bile rafinerije, njihovi so bili hoteli v Havani, njihove so bile znane igralnice. Če k temu dodamo še to, da so poleg diktatorja Batiste bili razni ameriški državljani lastniki večine najplodnejših področij Kube in da je Fidel Castro vse to ameriško bogastvo na Kubi podržavil, je razumljivo, da so Američani postali nanj — jezni. Odraz tega srda so gospodarsko bojkotiranje Kube in najnovejše grožnje ZDA. V odgovor na vse te grožnje pa je Fidel Castro predvčerajšnjim na velikem zborovanju, ki se ga je udeležilo nad pol milijona Kubancev, pred vso množico raztrgal vse pogodbe, ki so bile med Kubo in ZDA sprejete v dobi Batiste in ki so Kubi dejansko vezale roke. Hkrati je Fidel Castro javil množici, da je kubanska vlada uvedla diplomatske odnose z LR Kitajsko in prekinila diplomatske odnose s Formozo. Združenim državam pa je Fidel Castro povedal, da, če bodo Američani hoteli s silo poseči v njihove notranje zadeve, bo poklical na pomoč Sovjetsko zvezo.

Kot vidimo, je ozračje dokaj napeto, kajti stara hegemonija Združenih držav nad obema ameriškima celinama ni vajena, da bi ji kdo v brk povedal to, kar ji je povedal Fidel Castro.

Ne bomo se več ustavljali pri tem, ker je zadeva še hudo odprta. Spregovorili bomo rajši o tako imenovani Monroejevi doktrini, ki je sedaj ponovno postala aktualna, in to vprav v zvezi z najnovejšim razpletom dogodkov v Ameriki, predvsem v Centralni Ameriki.

Za Monroejevo doktrino je Nikita Hruščev pred kratkim izjavil, da je «umrla prirodne smrti». Američani pa so jo že večkrat oživili, kot jim je pač kazalo. Sam Eisenhower ji sedaj pripisuje izredno važnost in tudi njegovi politiki — kot mnogim prejšnjim — služi kot plašč za ohranitev dominantnega položaja predvsem v državah Južne Amerike.

Monroejeva doktrina je zelo stara. «Rodila» se je že leta 1823, ko je tedanji predsednik ZDA James Monroe v svoji poslanici ameriškemu kongresu izjavil, da bo ameriška vlada (t. j. vlada ZDA) imela za «nevaren za naš mir in varnost» vsak poizkus evropskih velikih sil, «da bi razširile svoj sistem na katerikoli del te poloble».

Kot vidimo, je bila Monroejeva doktrina uperjena proti evropskim državam. To je razumljivo, kajti pred 137 leti so ZDA bile še zelo mlada, komaj 34 let stara država, in Španija, Anglija ter Francija so tedaj tako v Severni kot v Južni Ameriki imele besedo. Potemtakem je bila Monroejeva zahteva tedaj moralno upravičena, kajti zgodovinsko gledano je ta akt bil akt obrambe mladih in šibkih ameriških sil pred močnimi evropskimi silami. Tedaj je namreč bilo v Ameriki zelo živo geslo «Amerika Američanom», tako kot je danes na črni celini živo geslo «Afrika Afričanom», ali v Aziji geslo preteklih dveh desetletij «Azija, Azijcem». Če je bila Monroejeva doktrina tedaj s te plati aktualna, ni bila nič manj aktualna tudi z druge plati. Mlada ameriška meščanska družba, predvsem ameriški kapital si je hotela na svoji celini zagotoviti nemoten razvoj, brez evropskega vmešavanja, kar mu je tudi v dolgih desetletjih nadaljnjega zgodovinskega in gospodarskega razvoja tudi uspelo, in — to pa velja le za Severno Ameriko — ZDA so dejansko zaživele mogočno življenje ter se z desetletji izrednega napredka razvile v mogočno silo.

In kaj se je zgodilo nato? Ko je Severna Amerika postala politično in gospodarsko močna, je Monroejeva doktrina povsem normalno zadremala, ker se je preživela.

In ta «doktrina, ki ni več aktualna», je sedaj postala ponovno aktualna v okviru medameriškega sistema «za zaščito interesov ameriške poloble», in sicer v trenutku ko je Fidel Castro odklonil «varuštvo» Združenih držav in je hotel svobodno zadihati.

Toda motili bi se, če bi mislili, da so si ZDA to svojo dominacijo legalizirale» le z Monroejevo doktrino. V okviru panameriške organizacije so si ZDA zagotovile pravico poseganja v notranje življenje držav v Južni Ameriki še z vrsto pogodb in vsiljenih instrumentov, kot na primer s «Rio paktom», ki je dejansko nekakšna vojaška zveza ameriških držav, ki so se obvezale na «skupno obrambo», kolikor bi «politična neodvisnost katerekoli ameriške države» bila ogrožena od neke neameriške sile.

Druga tovrstna «legalizacija» ameriške nadoblasti v južnoameriških državah je tako imenovana «Resolucija v Bogoti». Na IX. medameriški konferenci, ki je bila leta 1949 v Bogoti, je bila sprejeta resolucija, s katero se obsoja «akcija mednarodnega komunizma, ali kakršnekoli totalitarne doktrine». Ni potrebno menda posebej poudarjati, da je bil v to formulacijo vrinjen del o kakršnikoli «totalitarni doktrini» le zaradi zunanjega videza, kajti Združenim državam zares ne preti in ni pretil noben zunanji nacizem, fašizem ali kaj podobnega, pač pa se ZDA zares boje le «prevratnega mednarodnega komunizma», če bi ta kakor koli stopil na ameriška tla, pa čeprav v kaki manj razviti državi Južne ali Centralne Amerike.

Kot tretji «akt» v tej vrsti je «resolucija v Caracasu, ki je bila sprejeta 1. 1954. Tu so šli Američani še dlje, kajti po njihovem «dominacija ali kontrola nad katerokoli ameriško državo od strani mednarodnega komunističnega gibanja postaja že grožnja proti miru».

Na osnovi Monroejeve doktrine in s temi «pravnimi sredstvi» Združenim državam ni težko formulirati in celo zakonsko «opravičiti» kakršnokoli obtožbo proti vsakomur, ki ne misli tako, kot mislijo v Washingtonu. Da Fidel

RADIO TELEVIZIJA

Nedelja, 4. septembra 1960

Radio Trst A

9.00: Kmetijska oddaja; 9.30: Iz slovenske pesmarice; 12.15: Za vsakogar nekaj; 13.00: Ansambel Leonido Marcheselli; 13.30: Glasba po željah; 14.30: Nadaljevanje glasbe po željah; 15.00: Sestanek s «Platterji»; 15.20: «Jam session», razmotrivanje o jazz-u; 15.40: Vokalni tercet Metuljček; 16.00: Pianist Eddy Duchin; 16.20: Pojeta Carla Boni in Gino Latilla; 16.40: Godalni orkestri; 17.00: Plešite z nami; 17.40: Operne arije in dueti; 18.00: Turistični razgledi; 19.15: Glasbeni album; 19.45: 17. olimpijske igre: posebno poročilo iz Rima - reporterja: Mitja Volčič in Bojan Pavletič; 20.30: Romantične melodije; 21.00: Zbor Emil Adamič; 21.20: Jazz koncert; 22.00: Nedelja v športu; 22.10: Boccherini: Godalni kvartet v D duru, opus 6, št. 1.; Haydns Godalni kvartet št. 69 v Es duru, opus 64, št. 8.; 22.40: Beneški motivi; 23.00: Ansambel Conte Candoli; 23.30: Do polnoči v ritmu in melodiji.

Trst

7.15: Kmetijsko življenje v pokrajini; 9.30: Danes na stadionih.

Koper

7.15: Jutranja glasba; 8.05: Kmetijska oddaja; 9.00: Nedeljska reportaža: «Po poteh goriške fronte»; 9.15: Zabavni zvoki; 9.45: Pojejo: Eddie Fischer, Katerina Valente in Ed Townsed; 10.00: Prenos LR; 10.30: Odlomki iz oper; 11.15: Od Sanrema do Opatije - glasbeni program; 12.00: Razgovor s poslušalci; 12.10: Glasba za vas; 12.40: Zunanji politični pregled; 13.30: Sosednji kraji in ljudje; 14.00: Glasba po željah; 15.10: Poje slovenski oktet; 15.30: Igrajo veliki revijski orkestri; 16.00: Prenos LR; 19.00: Ritmi s kompleksom Mojmira Sepeta; 19.30: Prenos LR; 22.15: Plesna glasba; 22.35: Športna nedelja; 22.40: Plesna glasba.

Nacionalni program

6.30: Vreme na italijanskih morjih; 7.15: Jutranja glasba; 10.15: Bari: Otvoritev XXIV. razstave Vzhoda; 12.10: Pesmi dneva; 14.30: Operna glasba; 15.00: Plesna glasba; 16.00: Glasba iz filmov; 16.30: Odlomki iz operet; 17.00: Simfonični koncert; 19.25: Poje Betty Curtis; 19.40: Športne vesti; 21.00: Koncert lahke glasbe; 22.45: Koncert violinista Igorja Ojstraha in pianista Sixteena Ehrlinga; 23.15: Orkester Armanda Trovaiolija.

II. program

9.00: Teden žene; 10.00: Glasba za praznični dan; 11.00: Nedeljski orkestri; 13.40: Rascel predstavlja Rascela; 14.30: Dva orkestra, dva sloga; 15.30: Fantazija motivov; 16.00: Varietski program; 17.00: Glasba in šport; 18.30: Plešite z nami; 20.30: Variete Radiostop; 21.55: Glauco Masetti in njegov orkester; 22.10: Večerna glasba.

III. program

17.00: Skladbe Haendela in Brucknerja; 20.00: Vsakovečerni koncert (Strauss, Prokofjev); 21.30: Opera «Pskovitana» (Ivan Grozni) Nikolaja Rimskega Kozarkova.

Slovenija

8.00: Mladinska radijska igra — Aleksander Marodič: Sivko z Jadrana; 8.30: Mladi pevci — mladim poslušalcem; 8.45: Z vedro glasbo v novi teden; 9.45: Danilo Švara: Pravljica o Rdeči kapici in druge mladinske skladbe za klavir (izvaja avtor); 10.00: Se pomnite, tovariši... Radko Polič: Hura, Italijani so kapitulirali; 10.30: Pesmi naših borcev; 10.40: Radi jih poslušate (spored zabavne glasbe); 11.10: Dmitrij Šostakovič; 12.00: Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I.; 13.45: Koncert pri vas doma; 14.15: Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II.; 15.30: Zbori Miroslava Vilharja in samospevi Kamila Maška; 15.45: Klavir v ritmu; 16.00: Melodije za vas; 17.00: Radijska igra — Anatole France: Crainquebille; 17.45: Lahka glasba; 18.00: Sport in glasba; 20.05: Glasbeni varieté; 21.00: Športna poročila; 21.10: Slavni pevci — Ferruccio Tagliavini in Ezio Pinza; 22.15: Ples ob radijskem sprejemniku; 23.10: Koktajl pred polnočjo.

Ital. televizija

17.00: XVII. olimpijske igre; 18.00: Iz cirkusa Massimo; 18.30: Film «Revščina gospoda Travetta»; 20.15: Prenos iz filmskega festivala v Benetkah; 20.30: TV-dnevnik; 21.05: Endejanki «Podeželsko ozračje» in «Obedujmo skupaj» Pepina De Filippa, na koncu TV-dnevnik in športna nedelja; 23.30: Registriran prenos nogometne tekme iz Madrida: Real Madrid-Penarol.

Ponedeljek, 5. septembra

14.55: V evroviziji prenos z olimpiade; 18.45: «Zgubljena patrulja» — film; 20.15: Prenos s filmskega festivala v Benetkah; 20.30: TV-dnevnik; 21.05: V evroviziji prenos z olimpiade, na koncu TV-dnevnik.

Jug. televizija

Beograd: Popoldne morebiten prenos športnega dogodka; 20.00: Sedem dni... zanimivi dogodki doma in po svetu.

Zagreb: 20.30: «Eroica» - celovečerni poljski film.

Ponedeljek, 5. septembra

Evrovizija: 14.53: Olimpijske igre: Filmski pregled; 15.00: Atletika; 18.00: Sabljanje (do 18.30).

Beograd: 20.00: TV-dnevnik; 20.15: Tedenski športni pregled.

Zagreb: 20.30: Dokumentarni film.

Evrovizija: 21.05: Olimpijske igre: Filmski pregled; 21.15: Finalna tekmovanja v boksu; 22.00: Drugi polčas polfinalne nogometne tekme; 22.45: Finalna tekmovanja v boksu.

AVTOPREVOZ
Rihard Cunja
Trst, Strada del Friuli št. 289
Tel. 35-379
TOVORNI PREVOZI ZA TU IN INOZEMSTVO
KONKURENČNE CENE

KMETJE, VRTNARJI
Za vsako vašo potrebo se obrnite na domačo tvrdko
FURLANI EDVARD
TRST, Ul. Milano 18
TELEF. 35-169

katera vam nudi po najnižjih cenah navadne in hidravlične stiskalnice (prese) grozdne mline - navadne in na električni pogon ter razno vinsko posodo: kakor brentače, brente, škafe, ter vse potrebno za trgatev
Ekskluzivni zastopnik za tržaško pokrajino: svetovno znanih strojev za obdelovanje zemlje, tovarne AGRIA WERKE

TRST Ul. Moreri 7
Telefon št. 28 373
POŽAR ARTEMIO
TOVORNI PREVOZI
v vse kraje, tudi v inozemstvo

TVRDKA
JOŽEF SILA
UVOZ IZVOZ
vsakovrstnega lesa za predelavo in kurjavo ter jamskega lesa.
TRST - Riva Grumula št. 6-I - Telefon 37-004

PRIZNANO MEDNARODNO AVTOPREVOZNIŠKO PODJETJE

LA GORIZIANA
GORICA - Ul. Duca d'Aosta 68 - Tel. 28-45 - GORICA
PREVZEMAMO PREVOZ VSAKOVRSTNEGA BLAGA

Pri MADALOSSO v Trstu, Ul. Torrebianca, vogal XXX Ottobre,
dobite vsakovrstno POHIŠTVO, otroške VOZIČKE, žimnice — originalne PERMAFLEX — Cene ugodne

10. - 25. IX. 1960
Zagrebški velesejem
Splošni mednarodni vzorčni velesejem — IX. teden usnja in obutve — VI. sejem obrtništva — VIII. razstava strokovne in znanstvene knjige — V. razstava regulacijske in merske tehnike ter avtomatizacije — Modna revija.
Običajni vozni popusti na jugoslovanskih železnicah in ladjah

Nedeljska črtica

OMAR ZORABIČ:

PREDSTOJNIŠTVO

Vem, preprost človek sem, kakor pravi moja žena, in vem tudi, da mi usoda ni namenila vodilne vloge. Vendar pa mi je bilo zelo hudo, ko so me odstranili s položaja predstojnika. Tega niso storili zavoljo mene, saj vem, kakšno vlogo mi je namenila usoda, temveč zavoljo nje — moje soproge, častna beseda. Mojega trenutnega skoka v predstojništvo je bila vesela, zdaj ko so me odstranili s tega položaja, pa ne vem, kako naj stopim prednjo.

No, naj vam povem, kako se je vse to zgodilo.

Moj načelnik oddelka je bil premeščen. Nekaj časa smo delali brez njega in nismo posebno čutili, da ga nimamo. Samo Trifun, naš glavni administrativec, je ponovno metal čike po tleh. Ni bilo predstojnika, da bi ga opozoril. Uslužbenec, ki je najrajši pridigoval o svobodi osebnosti, je izkoristil premestitev predstojnika in je vsak dan govoril o njem.

Mislim, da ni imel več kaj omeniti, razen nekega primera. Darko, naš daktilograf, je takoj, brž ko smo ostali brez predstojnika, prenesel pisalni stroj na mojo mizo.

«Kaj pa delaš ti tu v oddelku?» je rekel. «Nič! Torej lahko zamenjava mesti. Jaz sem tri leta trkal na vrata.»

Še marsikaj je povedal. Drugače tipka in govori naglo. Popustil sem in se na tihem jezil. Drugače pa je vladal v oddelku običajni red. Vsaj do dneva, ko me je direktor poklical v pisarno. Prišel je sekretar osebno in mi rekel:

«Nujno vas kliče tovariš direktor.»

Gredoč po hodniku sem premišljal: glej, kaj pomeni biti voditelj. Drugega pošlje, da se mu prideš poklonit. O, ko bi vsaj še jaz zlezel nekoliko više... No, dalje nisem mislil. Sekretar mi je odprl vrata in me pustil naprej.

Vstopil sem. Tovariš direktor je govoril z nekom po enem telefonu, drugi pa je zvonil. Potem je izmenjal slušalki. Ko je končal svoj drugi telefonski pogovor, je zapel prvi telefon. Potlej je znova zapel drugi. Jaz sem stal in poslušal glas tovariša direktorja, ki je govoril na dva telefona tako, da je spuščal zdaj eno, zdaj drugo slušalko na mizo.

«Halo, da, jaz sem, srček!... Da, moj avto je drevi prost, lahko se odpeljeta. Samo trenutek, poje drugi telefon... Halo! A, ti si ženica! Drevi v gledališče? Zame nikar ne kupi vstopnice. Jeziš se? Kaj morem, konferenco imam...»

Moj bog, sem pomislil, kako dobro je imeti telefon doma in v pisarni. Človek lahko vse posle opravi sede, za svojo pisalno mizo.

«Oprostite, da ste morali čakati, tovariš Vlado!» me je ogovoril, ko je izmenjal telefonski slušalki «Poklical sem vas...»

Dvokrilna vrata so se odprla. Na pragu je stal sekretar.

«Tovariš direktor,» sem slišal sekretarja, «neka žena vas prosi, da jo sprejmete.»

«Naj počaka!» je rekel direktor.

«Niti odred milice je ne bi mogel zadržati, tovariš direktor,» je rekel sekretar. «Pravi, da jo morate pri priči sprejeti.»

Pomembno sem se ozrl na svojega predstojnika. Saj, saj, sem pomislil, tako je, če je voditelj mlad. Kazno je bilo, da je razumel moj pomembni pogled. Rekel je sekretarju:

«Naj pride, toda vi ostanite tu, tovariš Vlado! Videti morate, kaj vas čaka kot načelnika oddelka.»

«Kako?» sem zajecljal. «Kot načelnika oddelka, tovariš direktor?»

«Vi kot najstarejši uslužbenec v tem oddelku...»

Ni povedal do konca. Žena je že stala poleg njegove pisalne mize. Dvakratno sem opazil: prvič, to predstojnico; drugič, žena ni bila mlada, še manj pa lepa. Da sem jaz direktor, bi si izbral boljšo.

Žena je kričala:

«Tovariš direktor, prihajam k vam, ker mi lahko samo vi pomagate. Odkar sem bila pri vas, saj se gotovo spominjate, je postal nemogoč. Zdaj me tudi tepe. Boga je ubil v meni!»

Oho, ho, so delovali moji možgani, glej, kaj pomeni postati predstojnik! Zdaj moj predstojnik ne skriva pred menoj niti svoje največje intimnosti. In čudno, prvikrat sem začutil naklonjenost do svojega predestiniranca, žena pa je hitreje od našega daktilografa tipkala s svojim govornim instrumentom vrste svojih besed:

«Se spominjate še! Jaz sem žena Mirkoviča, tistega nesrečnega Mirka, vašega arhivarja, pijanca in malopridneža. Lahko bi bil zlata vreden mož, če bi le hotel. Prosim vas: pomagajte mi, da ga spravim na pravo pot, na primer, da bo nehal piti. Računala sem: če bi ga direktor nahrulil, bi se spremenil, zdaj me pa pretepa. ‚Torej ti si tista mrcina, ki me tožari direktorju. Ti že pokažem in tvojemu direktorju tudi!»

Telefon je znova zapel. Najprej direktni, potem pa še krajevni. Njegovo zvonjenje in ženine besede so se zlivale v neznosno zavijanje. Ustrašil sem se: če premeste še direktorja in ustoličijo mene na njegovo mesto, bo zahreščal, kakor pravi ljudstvo, zvočnik radijske postaje tudi pred mojo hišo.

Dve uri pozneje, ko mi je direktor naposled utegnil sporočiti moje imenovanje, sem mu krepko stisnil roko. Spomnil sem se svoje žene. Kot magnetofon mi že leto dni kar naprej trobi: «Kdaj boš naposled že postal predstojnik? Možje mojih prijateljic so že zdavnaj na vodilnih položajih, ti pa — še zmerom običajen uslužbenec! Enajsti plačni razred — jej!»

Odhitel sem iz direktorjeve pisarne, ne da bi počakal, da bi moje napredovanje razglasili pred vsem kolektivom. Ves upehan sem pritekel domov. Ta vest je presenetila mojo ženo in z vsemi svojimi devetinosemdesetimi kilami mi je padla v naročje. Dobil sem poljub, prvi po šestih mesecih. Vsa iz sebe od sreče je dejala:

«O, hvala bogu! Zdaj bodo ljudje tudi mene imenovali predstojnico, mar ne, dragi moj predstojnik?»

Drugi dan, ko sem prišel v službo, pa sem kar zazijal od presenečenja: daktilograf Darko je spet sedel za svojo mizo pri vratih; torej je vedo, da je oddelek dobil predstojnika. Zahir, s katerim že več dni nisem govoril, mi je prvi skočil naproti:

«Dovolite, da vam pomagam sleči plašč!»

Nikoli nihče izmed nas nikogar ni vikal.

«Zakaj to, Zahir?»

Nasmehnil se je ko šolarček, ki ga učiteljica poboža po glavi.

«Hm, kako bi dejal, starejši ste...»

Vstal je tudi Darko. Tudi on se je ljubeznivo smehljal:

«Veste, tovariš Vlado, jaz sem se vrnil k svoji mizi. Tisto je bilo samo šala.»

Sedel sem. Na mizi pred Trifunom e stalo več pepelnikov. Ozr sem se na svojo mizo. Na večjem listu modrikastega papirja je bilo napisano: «Od srca čestitamo našemu tovarišu Vladi k napredovanju.»

Komaj sem zadržal solze, menda spričo pozornosti svojih kolegov. To mo je globoko ganilo.

«Ne morete si misliti, tovariš Vlado» je govoril Zahir, «kako ljubo nam je, da so prav vas imenovali za predstojnika našega oddelka. Ondan sva z Darkom govorila o tem. Če naj bi kdo izmed nas sedel na predstojnikov stol, sva govorila, tedaj je ta stol za vas, jeli Darko?»

Darko je prikimal z glavo. Trifun se ni mogel premagati, da bi molčal. Zapiskal je ko predrta avtomobilska zračnica. Zahir ga je dregnil s komolcem pod rebra. Trifun se je zresnil. Jaz sem potegnil iz predalčka akt, ki ga je bilo treba rešiti.»

«Tovariš predstojnik,» je dejal Trifun po kratkem presledku in pomotoma spet stresel cigaretni pepel mimo pepelnika. «Ali bi šli drevi z menoj na večerjo? Veste, povabila vas je moja žena. ‚Povabi svojega novega predstojnika na večerjo,' je dejala. Moja žena je zlata dušica.»

Vabilo me je presenetilo. Poznali smo se že več let, pa ni nikogar vabil na zakuske in večerje Rekel sem:

«Spodobi se, da vas povabim jaz na kozarček vina, tovariši. Saj sem napredoval.»

«Ne, ne,» so dejali tovariši. «Predstojniki nikoli ne vabijo uslužbencev, marveč uslužbenci predstojnike. To je že stara navada.»

Ko smo se po končanih uradnih urah razhajali, mi je Božo pomagal obleči plašč. vratar pa je, ko sem šel mimo, pomolil glavo skozi okence in ljubeznivo zaklical za menoj:

«Na svidenje in obilo zabave, tovariš predstojnik!»

Odšel sem iz pisarne osupel. Kult osebnosti ni napačna stvar, sem pomislil. Doma pa me je žena sprejela z izrednim kosilom. Že s praga je zaklicala:

«Možiček, pripravila sem ti pravo pravcato predstojniško kosilo!»

«Od kod ti pa denar? Konec meseca je že blizu,» sem vprašal.

«Izposodila sem si ga. Hišna lastnica mi je posodila deset tisoč. Rekla je: ‚Kadarkoli potrebujete denar, kar pridite. Vaš mož je postal predstojnik.' Joj, da vidiš, kakšno blago sem kupila za obleko! Saj vendar ne morem več nositi starih oblek. Zdaj sem predstojnica. Kaj bi rekli ljudje?»

Zvečer je zahtevala, da greva v hotel ‚Evropo'.

«Zahajati morava v najboljše lokale,» je govorila. «Tja hodi tvoj direktor z ženo. Neki dan ju povabiva na kosilo. Zdaj sva z njima nekako v sorodu. Simič je direktor, ti si pa šef. Kako lepo zveni — šef! To ni naša beseda, kajne da ne, možiček?»

Migrena me nikoli ni mučila, toda tisto noč me je glava strašno bolela. Vzel sem dva veramona, pa ni nič pomagalo. Drugi dan, ko sem znova prišel v svojo ustanovo, pa me je vratar sprejel hladno, Zahir pa ni priskočil, da bi mi pomagal sleči plašč.

Trifun je spet vpričo mene otresel pepel cigarete na tla. Za mojo mizo je sedel Darko in nekaj tipkal na pisalni stroj.

«Vrnil se je prejšnji šef,» je rekel Darko, ko da govori slučajno. «Zdaj ga je poklical direktor, da mu ponovno izroči predstojniške posle v našem oddelku. Ti pa prideš spet na prejšnji položaj.»

Sedel sem za mizo pri vratih in prvo, na kar sem pomislil, je bila moja žena. Ko sem zjutraj odhajal v pisarno, je rekla:

«Izposodim si še nekaj denarja. Kupiti si moram blago za nov kostum. In salonske čevlje seve tudi, kajti mar sem ali nisem predstojnica, dragi moj predstojnik!»

Leningrajsko nebo

Prizor iz sovjetskega filma «Leningrajsko nebo», ki bo predvajan na festivalu v Benetkah

Spomini na skladatelja Antona Lajovica

Od vaškega pevčka do skladatelja

Veselje do petja in glasbe je dobil ob očetovi harmoniki - Lajovci - pevska družina - Doštudiral je pravo, a ni obiskoval predavanj - Še na starost aktiven

V Ljubljani je umrl Anton Lajovic, nestor slovenskih skladateljev, ki je prešel ozek okvir domačije in se je uvrstil med najboljše slovenske umetnike. Za svojo kompozicijsko dejavnost je prejel Prešernovo nagrado in je postal tudi član Slovenske akademije znanosti in umetnosti.

Lajovičevo družino dobro poznam, zlasti pa sem se čestokrat razgovarjal s skladateljem Tonetom in sva navezala prijateljske stike. Največkrat sva se našla v ljubljanski kavarni Union. Tja je zahajal zdaj kot upokojenec vsako dopoldne, prelistal je časopisje in če je naletel na znanca ali prijatelja, se je prav rad poglobil v pogovor.

Ob takih srečanjih je posegel prav rad v svoje spominke. Nekaj teh naj otmem pozabiti. Takole mi je pripovedoval:

«Veselje do muzike se mi je spočelo že doma na Vačah. Oče je bil dacar in podeželski muzikus. Znal je narediti harmonike in celo harmonij. V družini nas je bilo dvanajst otrok. Vsi smo bili dobri pevci. Kadar je oče raztegnil harmoniko, smo se zbrali okrog njega in prepevali. Že tedaj sem kot otrok vzljubil glasbo».

O šolanju pa mi je pravil takole:

«V osnovno šolo sem hodil najprej k nadučitelju Francetu Peruciju, tistemu, ki je prvi opozoril znanstvenike na znamenite Vaške izkopanine. Z Vač sem odšel na šolanje v Litijo, kjer sem se začel učiti tudi nemščine. Gimnazijo sem obiskoval v Ljubljani. Takrat je imela Ljubljana edino gimnazijo, tisto, ki je začela delovati pod Francozi na sedanjem Vodnikovem trgu. Potres leta 1895 jo je precej zrahljal, zato smo opustili šolanje v tem zavodu. Ljubljansko gimnazijo sem dokončal, star 19 let, dve leti po potresu, leta 1897.»

«Pa še kako besedo o ljubljanskih sošolcih?» sem ga zaprosil.

«Moj gimnazijski razrednik je bil profesor Vodušek, astronom-amater, po poklicu pa klasični filozof. Zelo rad se spominjam sošolca pesnika Dragotina Ketteja.

Skupaj sva hodila štiri leta, od tretje do šeste gimnazije. Ko smo bili šestošolci, so Ketteja izključili, ker so našli pri njem verze, ki niso bili tedaj všeč šolski oblasti. Kette je bil zelo simpatičen in živahen fant, nekaj starejši od nas ostalih. Že takrat smo se ločili po interesnih sferah. Kette se je družil bolj z literati, dočim sem se jaz navduševal že kot gimnazijec za glasbo. pregnani pesnik Dragotin se je odpravil nato na dolenjsko gimnazijo v Novem mestu.

«Moj sovrstnik je bil tudi Emil Adamič, ki pa v dijaških letih še ni kazal dosti zanimanja za glasbo.»

Kao so bili še Vaši sošolci?

«Med dobre prijatelje iz mladih dijaških let sem štel zdaj že pokojnega pisatelja-zdravnika dr. Lojzeta Kraigherja in univ. profesorja dr. Franca Kidriča, Borisovega očeta.

Ljubezen do glasbe, ki mi jo je zasadilo v srce družinsko življenje in prepevanje med domačimi in Vačani, me je gnalo v svet glasbe, ko sem položil leta 1897 maturo. Vendar sem tedaj, spoznal, da mi muzika v tedanjih skromnih razmerah, v katerih je tičala tedanja Kranjska, ne bo nudila kruha. Dolgo sem okleval in se boril sam s seboj, kam naj usmerim svojo življenjsko pot. Po daljšem premišljevanju sem se le odločil za študij muzike, a za izhod sem se vpisal na dunajsko pravno fakulteto.

Oče sam ne bi zmogel denarja za moj študij, zato sem zaprosil za štipendijo slavnega Vačana, pisatelja in šolnika za časa francoske Ilirije Matevža Ravnikarja, ki je bil nekaj let tudi tržaški škof in to v tisti dobi, ko je imel Trst še povsem slovensko večino. Škof Ravnikar je ustanovil štipendijo za mladino z Vač, ki mi je nudila letno sto goldinarjev. Vsak šolski mesec sem prejel po deset goldinarjev, kar je bilo za tiste čase kar dosti, da sem preživel na Dunaju dijaška leta. Nastanil sem se v bližini glasbene šole — dunajskega konservatorija, ki sem ga pridno obiskoval, dočim sem svojo matično šolo — pravno fakulteto — zanemarjal. Le v začetku sem pohitel, da sem opravil prvi izpit, ker je bil tak pogoj, da moram opraviti prvi izpit za redno prejemanje štipendije.»

Sredi pomenka se je moj sobesednik nenadoma ustavil in mi hudomušno priznal: «Ali verjamete, da sploh nisem nikoli sedel pri juridičnih predavanjih?»

Za izpite sem se pripravljal samo po knjigah in skriptah. Tisti čas, ko sem bil na Dunaju, sem hodil le k predavanjem na konservatorij, dočim sem se za pravne izpite pripravljal doma na Vačah. Tako sem še za svoj glavni poklicni študij, za pravo, pripravljal le iz knjig na Vačah. Največkrat sem sedel v gozdičku na Gobeli nad Vačami in tam sem ob ptičjem petju strmel v paragrafarske bukve.»

«Zdaj pa še kake spominge na glasbeni študij!»

Moj profesor na dunajskem konservatoriju je bil slavni glasbenik Robert Fuchs. Ta mi je bil zelo, zelo naklonjen. Tisti čas sva študirala glasbo le dva južna Slovana, poleg mene še Srb Petar Krstić. Vsi ostali študentje glasbe so bili Nemci.

Ko sem dokončal glasbeni študij na Dunaju, mi je dal Robert Fuchs za diplomsko delo komponiranje «Gozdne samote». Izvirni tekst je bil nemški in se je imenoval «Waldeinsamkeit». Uglasbil sem ga za orkester in ženski zbor. Ta naloga mi je prišla kakor nalašč. Domislil sem se rodni Vač in prelepe hribovske dolinice Gobole, kamor sem se zatekal ob času mojih študij s knjigo v rokah. Tam sem dnevno preživel po nekaj ur v skrivnostnem zatišju in ob ptičjem petju. Ko mi je izročil moj profesor kompozicije Fuchs izvirno nemško besedilo, so vstajale pred menoj glasbene slike z Vač in Gobeli. Sedel sem k notnemu papirju in kompozicija je hitro rasla in končno zaživela.

Profesor Fuchs je bil navdušen nad mojim diplomskim delom. To je skladba dozorelega umetnika je dejal! Močno me je pohvalil in da je bil res zavzet nad mojih delom, sem imel kmalu dokaz v svojih rokah. Od vseh diplomskih nalog je bila moskladba diplomantov, ki je ja Gozdna samota edina prišla tistikrat tudi v koncertno dvorano. Prof. Fuchs me je odlikoval tudi s tem, da sem kot edini absolvent sam dirigiral svojo skladbo na koncertnem odru. Ta moj dunajski koncertni nastop je bil v konservatorijski dvorani. Zelo sem bil srečen in vesel, da sta prišla na moj diplomski koncert tudi moj oče in sestra. Za ta svoj nastop sem prejel lepo oceno: diplomo z odliko.

Delo na tej skladbi me je za nekaj časa zadržalo pri pravnem študiju. Zato sem brž do diplomi odšel domov na Vače, kjer sem se pripravil za poslednje juridične izpite. Ko sem jih položil, sem imel odprta vrata na sodišče in tam se tudi dobil zaposlitev. Čeprav me je jus privlačeval, sem ostal še zmeraj vnet za glasbo. Spočetka sem zelo rad skladal Gregorčičeve verze. Imel sem že lep kup kompozicij Gregorčičevih stihov, a sem jih sčasom razgubil in jih pozneje niti nisem več našel. Ves čas pa sem ostal zvest verzom našega prvaka Otona Župančiča, ki je bil moj dober mladostni prijatelj.»

V mladih letih sem bil navezan tudi na pisatelja Ivana Cankarja. Z njim sem se spoznal na Dunaju. Ko je Ivan Cankar kandidiral leta 1907 za državnozborskega poslanca v mojem rojstnem okraju v Litiji, sem mu celo pomagal pri agitacijskem delu in mu omogočil, da je dobil dvorano za svoj volilni shod v Litiji.»

To je le del spomina iz moje Lajovčeve beležnice.

JOŽE ZUPANČIČ

Še en pogled v italijanski književni svet

Edvige Pesce-Gorini - književnica in pomembna kulturna organizatorka

Dobra poznavateljica našega velikega Cankarja in njegovih biserov

Edvige Pesce-Gorini je med nami Slovenci malo znana. Dolžni pa smo, da se malo pobliže seznanimo z njeno osebnostjo in njenim književnim delom.

Pedagoginja, kulturna delavka, pisateljica in pesnica Edvige Pesce-Gorini je po rodu iz Rietija, živi pa stalno v Rimu. Spada med vodilne rimske kulturne delavke. Njen salon je bil pred vojno in je še danes središče ne samo rimske, marveč italijanske pesniške elite.

Zelo mlada se je posvetila pisateljevanju in pesnikovanju. Florentiska založba Bemporad je založila njeno prvo pesniško zbirko «Il ritorno» — Povratek. Kmalu zatem sta sledili ostali dve njeni pomembnejši umetniški deli in sicer zbirka lirik: «Natività» — Rojstvo — in «La luna sulla montagna» — Luna na gori — obe v Mondadorijevi založbi. Julija 1953 pa je založba Marzocco v Florenci izdala njeno najboljšo pesniško zbirko «Respingo il sole» — Odklanjam sonce. Milanska založba Mondadori ji je tudi poverila sestavo čitank za vseh pet razredov osnovne šole. Avtorica se pri tem ni omejila na zbiranje primernih sestavkov v prozi in pesmi raznih avtorjev, marveč je večino prispevkov sama napisala nalašč v ta namen. Tudi mladini je namenila še več svojih del. Rimska založba Lunardon je založila izbor njenih pesmi, ki jih je uglasbila skladateljica Laura Breschi, in ki mu je dala naslov «Cantano i bimbi — Otroci pojejo». L. 1955 pa je v milanski založbi Vallardi izšla pesniška antologija za mladino z naslovom «Fiori di campo — Poljske cvetice». V tej knjigi so zbrana najboljša dela italijanskega pesništva, namenjena mladini. Razen umetniškega je imela sestavljavka v vidu tudi vzgojni moment, zato je knjiga zelo koristna tudi kot pomožno šolsko čtivo.

Edvige Pesce-Gorini se je uveljavila tudi kot književna organizatorka. Za založbo Del Romano iz Perugie je urejala «Modro zbirko — Collana azzurra» izbranih mojstrovin italijanskih in tujih avtorjev. Pridobila je za sodelovanje v tej zbirki znana imena v sodobnem italijanskem leposlovju, kot n. pr.: Gino Valori, Maria Maggi, Nella Orano, Gustavo Brigante Colonna, Guido Milanesi, Alessandro Varoldo. Glede tujih avtorjev pa je segla med klasike in izbrala Pedra Antonia De Alarcona, Jeana de la Bretea in našega Cankarja. Zdaj pokojnega univerzitetnega profesorja - slavista Enrica Damianija in mene je naprosila, naj ji pripraviva prispevek iz slovanskega sveta, ki naj bi bil primeren za njeno «Modro zbirko». Ker je nama povedala, da je ta zbirka namenjena predvsem italijanski mladini, sva se z Damianijem takoj sporazumela in zbrala nekaj Cankarjevih črtic o materi. Na srečo je imela knjižnica Slovanskega inštituta na filozofski fakulteti rimske univerze popolno zbirko Cankarjevih del, tako da nam ni bilo težko napraviti prevoda glavnih črtic tega velikana slovenske moderne književnosti, v katerih posreduje bralcu morda najlepše strani svoje književne zapuščine. Knjiga, lepo opremljena, s posrečeno zadeto podobo izmučene kmečke ženice — trpinke na naslovni strani, je izšla v dva tisoč izvodih, kar je za italijanski knjižni trg vsekakor visoka naklada, če pomislimo, da izidejo razna književna dela v povprečno tisoč izvodih in da so na primer le redke D'Annunziove in Bontempellijeve stvaritve dosegle naklado od osem do devet tisoč izvodov. Ta prevod je bil deležen zares toplega sprejema v rimski javnosti in je kmalu pošel. Vodilni mladinski časopisi in revije so o njem prinesli laskave ocene. Sama Pesce-Gorini se je poglobila v te Cankarjeve črtice ter o njih pisala v razne liste. Obljubila mi je, da bo ob prvi priložnosti vnesla nekaj teh biserov sinovske ljubezni v kako osnovnošolsko čitanko, namenjeno italijanski mladini.

Kot kulturna delavka je Edvige Pesce-Gorini skoraj nepogrešljiva članica vodilnih rimskih prosvetnih, kulturnih in ženskih društev. Prisostvoval sem nekaterim literarnim večerom, ki jih je priredila. Naj v njeno zaslugo navedem, da je bil med najbolje obiskanimi tisti literarni večer, ki ga je pripravila v «Ženskem krožku» v Rimu ob izidu omenjene zbirke Cankarjevih črtic, in na katerem je o Cankarju in njegovi umetnosti govoril profesor Enrico Damiani.

Največja njena organizatorična zasluga pa je brez dvoma ustanovitev Mednarodnega združenja pesnikov. Do uresničitve tega njenega življenjskega cilja je prišlo v letih 1947 in 1948.

Kot glasilo tega združenja izhaja v Rimu že sedmo leto časopis «Il giornale dei poeti». List urejuje Pesce-Gorini. Pri listu sodelujejo ugledni italijanski in tuji pesniki. Med temi pesniki je precej imen, ki so še neznana širši kulturni javnosti. To so umetniki, ki so vzniknili iz vsakdanjega sveta, zato so preprostemu človeku tem bližnji. Opustili so do še pred kratkim razsajajoči modni hermetizem in nam začeli posredovati nove vtise iz svojega ožjega domačega in družinskega okolja. Prevevata jih velika odkritosrčnost in preprostost. Njihov velik človečanski čut jim narekuje ljubezen do vsega, kar v njihovi notranjosti najde popolno skladje z duševnostjo sočloveka.

Kateri so pa tuji pesniki, ki so prežeti istih misli in hotenj z italijanskimi ustanovili mednarodni umetniški forum, ki ga lahko imenujemo svetovni zbor duha in plemenitosti? Med glavnimi bomo navedli najprej francoskega akademika Jeana Cocteauja. Od Francozov naj omenimo še Pierrea Béarna, Alberta Ayguesparsea, Henryja de Lescoëta, Mauricea Caremea, Roberta Sabatiera, Paula Helyna, Eugénea Bestauxa in Edmée de la Rochefoucauld. Tem številnim sodobnim francoskim glasnikom nove poplemenitene življenjske stvarnosti se pridružujejo še: Belgijca Adrien Jeaus in Pierre Louis Flouquét, Portugalca Oliva Guerra in Ribeiro Couto, Venecuelčan Juan Liscano, Crnca Alexis Kagamé in Leopold Sedar Senghor, Mehikanec Ernesto Moreno Machuca, Španec Ehrique Azcoaga in Japonka Kikoua Jamato. To so samo nekateri od vidnejših tujih pesnikov, ki sodelujejo v Mednarodnem pesniškem združenju, za katere je pesništvo sinonim človečnosti in človečanstva obenem.

Gre za oznanjevalce novega humanizma, ki se po drugi svetovni vojni vedno močneje uveljavlja, in ki v uspešni borbi s tradicijo in hermetizmom pridobiva čedalje več pripadnikov. Zanje je poezija izvirna funkcija jezika v človeških odnošajih, kakor pravi na primer Thierry Maulnier.

Svet ni, kakor je trdil Paul Valéry, dovršeno dejstvo: svet se v svoji celoti stalno presnavlja. Vprašanje je, če tej enotnosti svetovnega dogajanja odgovarja tudi enotnost človeškega duha. Zato so si pesniki, ki se zbirajo v Mednarodnem pesniškem združenju, postavili za cilj: *razumevanje, ljubezen* ter *izravnavanje* nasprotij v izročilih, običajih in nagnjenjih, ker sodijo, da je to najlepši ideal za «človeka besede», za sodobnega pesnika in umetnika sploh.

JANKO JEŽ

(Nadaljevanje prihodnjo nedeljo)

Dve knjigi z vojno tematiko

«VIHARNI ČASI» - zbirka spominskih črtic

Kulturno-prosvetni in zgodovinski zavod «Borec» v Ljubljani je že lani uvrstil v svoj program knjigo spominskih črtic, nanašajočih se na osvobodilno borbo, delo večih avtorjev. Ta knjiga z naslovom «Viharni časi» je zdaj dobila nadaljevanje. Izšel je namreč drugi del. Mnogi ljudje po vsej Sloveniji in izven nje poznajo radijsko oddajo «Še pomnite tovariši», v kateri so nam skozi dve ali še več let nekdanji borci pripovedovali o svojih doživetjih med vojno, v partizanih, taboriščih in pri ilegalnem delu. Nekaj najboljših od teh oddaj je bilo izbranih in uvrščenih v knjigo «Viharni časi», ki je ob svojem izidu lani prav tako vzbudila veliko pozornost in zanimanje številnih bralcev. Letošnja, druga knjiga «Viharnih časov» prinaša še 21 sestavkov, spominov nekdanjih borcev in ilegalnih političnih delavcev. Knjiga zato upravičeno nosi podnaslov «Spomini na partizanska leta», saj so vsi zapiski, objavljeni v knjigi, spomini nekdanjih borcev na ta ali oni dogodek osvobodilnega boja. Nedvomno je, da je bila zamisel oddaja «Še pomnite tovariši», kot zamisel izdati v knjigi najboljše prispevke teh oddaj, izredno posrečena. S tem ko izdajamo te spomine, bogatimo zakladnico naše zgodovine, ki ima v narodnoosvobodilni borbi tako usodno poglavje za vse Slovence in vse jugoslovanske narode. Le na ta način bodo zanamci lahko spoznali vso težavnost pa tudi veličino osvobodilnega boja. Res je sicer, da gre pri tem večinoma za drobne zapiske, za manjše dogodke in za prispevke preprostih avtorjev, ki nimajo kakih večjih literarnih ambicij. Toda prav ti drobni zapiski, te drobne črtice iz vojnih dni, včasih napisane tudi okorno, zato pa vseskozi iskreno, dajejo najbolj resnično podobo velikih dni in so kot majhen kamenček v mozaiku, ki predstavlja veliko podobo naših bojev, našega junaštva in trpljenja v dneh osvobodilnega boja v letih 1941-1945.

Druga knjiga «Viharnih časov» prinaša na 200 straneh osemnajst krajših črtic, ki so jih vse prispevali nekdanji udeleženci osvobodilnega boja. Med neznanimi imeni pa najdemo med avtorji tudi Oskarja Hudalesa, Vasjo Ocvirka in L. Kiavto, ki jih poznamo iz njihovih drugih literarnih del. Vsebinsko obravnavajo objavljeni prispevki najrazličnejše motive. prevladujejo pa seveda opisi vojaških spopadov in bojev. Sicer pa so zajeti dogodki iz vseh krajev Slovenije. Prispevki so seveda pisani različno, nekateri morda bolj okorno, zato pa so drugi toliko bolje, ne omejujoč se zgolj na opise zunanjih dogodkov, temveč segajoč globlje. Seveda pa so vsi priobčeni prispevki na primerni višini. Predvsem pa so pristni in tako stvarni, da iz njih kar čutiš, kako resnično se je dogajalo vse tako, kakor je opisano. In prav ta pristnost ter zato tudi dokumentarnost, predstavlja glavno vrednost teh spisov in celotne knjige. ki je en sam izraz iskrene privrženosti osvobodilnemu boju in neomajne vere v zmago.

Knjiga ima tudi kratke beležke o avtorjih. Je pa lepo opremljena, lepše kot prva.

Radko Polič:

«ČUDEŽNA POMLAD»

Med prvimi knjigami, ki jih je lani izdala založba «Borec» v Ljubljani, je bila tudi knjiga «Čudežna pomlad», ki jo je napisal Radko Polič, eden izmed organizatorjev osvobodilnega gibanja v grosupeljskem okrožju. Knjiga je lani vzbudila veliko pozornost in zanimanje, saj so bili v knjigi prvikrat opisani dogodki med osvobodilno borbo na manjšem, zaključnem teritoriju. Prva knjiga je zajela seveda le prvo obdobje osvobodilnega boja v tem predelu Dolenjske in to do roške ofenzive sredi leta 1942. Zdaj pa je pri založbi «Borec», ki se je medtem organizirala v kulturni, prosvetni in zgodovinski zavod, izšla knjiga «Žita zorijo», ki predstavlja nadaljevanje knjige «Čudežna pomlad» in s tem nadaljevanje spominov na osvobodilni boj v grosupeljskem in stiškem okolišu. Čeprav je bilo sicer sprva napovedano, da bo druga knjiga zajela vse ostalo obdobje do osvoboditve, pa je bilo gradivo očitno preobširno. Avtor je v tej drugi knjigi obdelal le obdobje od roške ofenzive, t. j. čas od sredine leta 1942 pa do italijanske kapitulacije.

Tudi knjiga «Žita zorijo» je kot prva Poličeva knjiga, knjiga osebnih spominov in opisov osebnih doživetij v razburkanem času med osvobodilnim bojem. Toda če je bil avtor v prvi knjigi bolj dokumentaren, bolj vezan na podatke in je bila knjiga «Čudežna pomlad«» bolj knjiga zapiskov, pa se pri branju drugega dela bralcu zdi, da se je avtor sprostil. Njegovo pripovedovanje je vse bolj živahno, vse bolj razgibano in zato bolj zanimivo ter za bralca privlačnejše. Le malokateremu piscu spominov se je posrečilo, da je prikazal dogodke osvobodilnega boja na tako neposreden način, v tako prijetno pripovedovalni obliki, pa vendar zgodovinsko tako zanesljivo in stvarno. Tudi ta knjiga je namreč napisana ob podpori zgodovinske dokumentacije, partizanske in sovražnikove, tako da je Poličevo delo tudi dragocen zgodovinski vir. Predstavlja pa seveda tudi zanimivo branje, saj avtor pripoveduje nadvse prijetno, marsikaj tudi duhovito in šaljivo. Če hočemo torej na kratko označiti knjigo Radka Poliča «Žita zorijo», potem lahko ugotovimo, da je to avtobiografski zapis spominov na doživetja v osvobodilnem boju, ki pa je vendarle vseskozi stvaren in podprt z vse preverjeno zgodovinsko dokumentacijo.

Kot omenjeno, obravnava avtor dogodke na ožjem delu Dolenjske, v takratnem grosupeljskem in stiškem okrožju. Četudi so torej dogodki omejeni na ti dve okrožji, pa je vendarle pomen te knjige širši, saj so dogodki na Dolenjskem našli odmev po vsej Sloveniji. Zato je Poličeva knjiga še toliko bolj zgodovinsko pomembna. Omenimo naj še, da avtor v 14 poglavjih knjige ne obravnava le kroniko vojnih dogodkov in spopadov — pravzaprav te bolj malo, ker je sam deloval kot politični delavec na terenu — temveč predvsem druge pomembnejše dogodke, srečanja, konference, ljudi, njihove usode in vzdušje na osvobojenem in okupiranem ozemlju. Skratka, da je knjiga «Žita zorijo» delo, ki predstavlja zanimiv in dokumentiran zapis osvobodilnega boja v delu Dolenjske, zapis, ki bo izpopolnjen z naslednjimi knjigami, predstavljal res zanimivo, obenem pa dragoceno dokumentarno delo.

Knjiga «Žita zorijo» je okusno opremljena. Mlada založniška ustanova «Borec» se z njo lahko ponaša. Vsi bralci bodo radi segali po njej in jo stavljali na svoje knjižne police.

Sl. Ru.

Filmski igralci so dragoceni propagandisti za predsedniške volitve

FRANK SINATRA - mali bog v hollywoodskem filmskem svetu

«Eden za vse, vsi za enega, in vsi za Franka Sinatro» - To je geslo njegovega kluba, ki je velik nasprotnik kluba Marlona Branda Gorje tistemu, ki se mu zameri - Ali bo res postal veleposlanik?

Kakor hitro se je v Ameriki začela predvolilna kampanja za nove predsedniške volitve, so se pojavile v raznih ameriških časopisih in revijah številne ameriške lepotice in filmske igralke, ki so na tem ali onem predvolilnem zborovanju dokazovale svojo privrženost enemu ali drugemu kandidatu za predsedniško mesto. To svojevrstno udejstvovanje ameriških lepotic in filmskih igralk, pa tudi vidnejših ameriških filmskih igralcev, pri čisto političnem dogodku, kot so n. pr. volitve novega predsednika ZDA, lahko pravilno razumeno šele, če vemo, kolikšen vpliv imajo prav ti ljudje na pretežni del ameriških volivcev.

«Kennedy bo prav gotovo predsednik Združenih držav, o tem ni dvoma. Ves Hollywood bo namreč glasoval zanj. Tako so sklenili glavni «gospodarji» Hollywooda».

Morda je ta trditev pretirana, vendar je v njej velik del resnice. Zato bi Američane prav nič ne začudilo, če bi bil njihov bodoči predsednik res izvoljen prav s pomočjo ameriških filmskih igralcev in če bi se za njihovo podporo oddolžil na ta način, da bi tega ali onega filmskega igralca nagradil celo s kakšno diplomatsko službo. Govorice, da je Kennedy obljubil Franku Sinatri mesto ambasadorja v Italiji, če bo seveda izvoljen za predsednika, ne vzbujajo med Američani prav nič smeha. Končno, kaj bi bilo to tudi čudnega, pravijo Američani, saj bi se Sinatra po njihovem na takšnem mestu obnesel vsaj toliko, kot se je obnesla nekdanja ameriška ambasadorka Clara Boote Luce.

Ameriški filmski igralci pa ne nastopajo v političnem, in družabnem življenju vsak zase, temveč se združujejo v posebne «clan», to je združenja, ki so podedovala tradicije prejšnjih klubov filmskih zvezdnikov, samo s to razliko, da so se začela sedaj aktivno udejstvovati tudi v političnem življenju. Včasih je pomenilo njihovo sodelovanje v političnem življenju veliko tveganje. Številni ameriški filmski igralci in producenti so n. pr. žalostno zaključili svojo kariero samo zaradi tega, ker so se pred 10 ali 15 let proglasili za simpatizerje komunizma.

Toda danes se je položaj tudi na tem področju precej spremenil in ameriški filmski igralci so prepričani, da bodo s svojim sodelovanjem v političnem življenju lahko dosegli tokrat tudi osebni uspeh v svojem poklicu. Filmski igralec Robert Montgomery ima n. pr. svoj urad v Beli hiši, kjer vrši funkcijo Eisenhowerjevega svetovalca. Prav ta njegova služba mu je pripomogla, da je danes v Hollywoodu eden od najbolj aktivnih filmskih producentov. James Steward je postal general, čeprav se govori, da nima o vojaških zadevah posebnih izkušenj. In vendar je danes po činu enak predsedniku de Gaullu.

Filmski igralci bodo zato, kot vse kaže, odigrali v bodoči volilni kampanji zelo važno vlogo. Pravijo, da je Shirley MacLaine na televiziji mnogo bolj popularna od desetih Nixonov. In brez dvoma se bodo črni volivci Harlema, Karoline in Luisiane bolj navdušili za besede pevca in igralca Sammya Davisa, kot pa bi jih mogle navdušiti besede katerega koli starega senatorja o človečanskih pravicah itd. Da je položaj res takšen, je bilo opaziti že v Los Angelesu in Chicagu: največja atrakcija na kongresu obeh glavnih političnih strank so bile na primer skupine filmskih igralcev in igralk, ki so prepevale himno te ali one politične stranke. Fotokronisti in novinarji so navalili nanje, kot bi šlo za najpomembnejši politični dogodek, Frank Sinatra se je celo sam ponudil, da bo nastopil na enem izmed kongresov, ki jih je držala demokratična stranka. In uspeh tega njegovega koncerta je bil baje ogromen. Igralka Arlene Dahl je imela nalogo, da s svojim nasmehom privablja volivce nasprotne stranke v tabor demokratične stranke. Celo Gina Lollobrigida, ki se verjetno še prav malo spozna na ameriške razmere, je čutila dolžnost, da dà javno priznanje klubu «Kooky Klan» (to je ime najbolj poznanega združenja ameriških filmskih igralcev, ki se sedaj udeležujejo te volivne kampanje). Pravijo, da si je hotela s tem zagotoviti podporo omenjenega združenja pri reševanju njene prošnje za dosego ameriškega državljanstva.

Če bi se lahko sprehodili po ulicah Beverly Hillsa, bi lahko takoj ugotovili, če ima kakšen izmed teh klubov svoj sestanek. Vsi člani posameznih klubov imajo namreč enake avtomobile. To so veliki avti, ki so za naše pojme celo preogromni in neestetski, njihova cena pa se približuje 5 milijonom lir. Pravijo, da mora dati Frank Sinatra svoje privoljenje, če si hoče kdo nabaviti tak avto. Razen avtov pa je delovanje omenjenih klubov dosti enostavnejše, ko je bilo delovanje takih in podobnih organizacij v času, ko so v Hollywoodu kraljevali igralci kot n. pr. Pola Negri, Buster Keaton ali Gloria Swanson. Buster Keaton je n. pr. za eno takih priložnosti dal napolniti svoj bazen s pravim francoskim šampanjcem in to v dobi prohibicije. In da bi večer še lepše uspel, so spustili v bazen mlado lepotico, v Evini obleki, ki je potem za veselje in zabavo gostov lovila iz bazena zlatnike, ki so jih ti vanj metali.

Ena izmed najmočnejših organizacij je danes v Hollywoodu klub Franka Sinatre, v katerem ima Sinatra vodilno vlogo, njegovi najvidnejši pomočniki pa so Dean Martin, Shirley MacLaine, Eddye Fisher, Debbie Reynolds in drugi. Postati član te organizacije ni prav lahko. Predvsem mora igralec biti zelo bogat, pa tudi zelo slaven. Razen tega mora živeti čisto svoje življenje, ne glede na družbene predsodke in javne kritike. Zelo hudo pa je, če se kdo tem organizacijam zameri. Potem je pravzaprav že končal svojo življenjsko kariero. To se je n. pr. zgodilo celo velikemu scenografu Billyju Wilderju, ki se je moral ponižati in prositi svojo organizacijo odpuščanja ter je baje v znak hvaležnosti poklonil Franku Sinatri dragocen indonezijski kip.

Kot smo že omenili, so takšne organizacije obstajale v Hollywoodu že pred toliko leti. Eno od teh organizacij je vodil celo Humphrey Bogart, ki je organiziral pravcato združenje s svojim predsednikom, zakladnikom in celo s svojim odborom in drugimi funkcionarji. Program tega kluba je bil boriti se proti vsem. Po smrti Bogarta je prevzel njegovo mesto Frank Sinatra. Člani njegove organizacije morajo spoštovati posebna pravila, nihče pa se ne vmešava v njihovo privatno življenje. Največji sovražniki te organizacije so pa pristaši Marlona Branda in že večkrat se je zgodilo, da je prva organizacija onemogočila marsikaterega igralca, ki je sicer pokazal precejšen talent in igralske sposobnosti. Solidarnost posameznih članov vsake izmed teh organizacij je pa vedno zelo velika. Eden za vse in vsi za Franka Sinatro, to je n. pr. geslo «kluba», ki ga vodi omenjeni filmski igralec.

In vse te organizacije, ki danes vladajo v Hollywoodu, so se baje odločile, da podpro Kennedyja. Je torej kaj čudnega, če si bodo prav iste organizacije lastile pravico do raznih vodilnih mest tudi v političnem življenju, če bi omenjena demokratična stranka na volitvah zmagala? Američane bi to prav nič ne začudilo in še zadovoljni bi morda bili, če bi jim pomagal voditi politično življenje tudi nekdo izmed njihovih filmskih ljubljencev.

Judy Garland in Franck Sinatra v prisrčnem objemu

Shirley Mc Laine

V žarišču sončne peči do 4000 stopinj Celzija

Med Piranom in Portorožem prva taka peč v Jugoslaviji - Najbolj trde kovine se topijo kot led na soncu

Na malem griču med Portorožem in Piranom je začela te dni poskusno obratovati prva sončna peč v Jugoslaviji. Že prvi dan so dosegli 3000 stopinj Celzija. Kot led na soncu se je topila glinica, boksitna opeka itd. Take peči imajo zdaj le v Franciji, v Kaliforniji in v Rusiji. V Franciji so zgradili prve sončne peči pred 20 leti in imajo zaradi tega že lepe izkušnje.

Ob vznožju stolpa, ki je visok 7 m, je v železnem okviru 16 zrcal skupne površine 4 kv. m. Ta zrvala odbijajo sončne žarke v parabolično zrcalo, ki je kakšnih 5 metrov zgoraj. To zrcalo ima premer m 1.55 in odbija snop sončnih žarkov na 1 cm površine. V tem žarišču se doseže tako visoka temperatura in topijo najbolj trde kovine ali rudnine. Že prvi dan so dosegli 3000 stopinj Celzija in glinica, boksitna opeka ter podobno se je topilo kot led na soncu. Upajo pa, da bodo z nekaterimi izboljšavami dosegli 4000 stopinj Celzija. To je predvsem odvisno od brušenih zrcal, ki odbijajo sončne žarke v parabolično zrcalo.

Prvi poskusi so dobro uspeli, vendar pa bodo nekatere naprave še izboljšali. Namesto sedanjih bodo v kratkem postavili specialna zrcala, ki jih bodo dobili iz Francije. Nadomestili bodo tudi parabolično zrcalo in postavili novo, ki bo večje in bolj čisto. Razen tega bodo v prihodnjih mesecih izpopolnili avtomatizacijsko napravo, da bodo zrcala avtomatično sledila soncu. Metalurški inštitut ljubljanske univerze, ki je to peč uredil, bo verjetno zgradil v bližini še drugo večjo peč. Piranska okolica je v vsej Sloveniji najbolj primeren kraj za take peči, ker je tu pač največ sončnih dni v letu. Kaže pa, da bodo sončne peči začeli graditi tudi v Dalmaciji in Makedoniji, kjer imajo še več sončnih dni kot v Istri.

Pobudo za ureditev te peči je dal že pred nekaj leti prof. Ciril Rehar, da bi poskušal čisto topljenje raznih kovin in rudnin. Peč bodo uporabljali za topljenje nekaterih rudnin, ki so pomembne za atomistiko. Omenjeni inštitut jo bo uporabljal za svoje poskuse, koristna pa bo tudi za proizvodne potrebe kemične in kovinske industrije ter za atomske inštitute.

Za marsikatere važne poskuse in proučevanja morajo namreč imeti strokovnjaki zelo čisto topljene kovine in rudnine. Tudi za Roentgen naprave so nujno potrebne čiste kovine. To je moč doseči le s takimi pečmi. Zato imajo sončne peči tako važnost in so za strokovnjake dragocene naprave.

Zamisel, da bi izkoriščali sončne žarke, ni nova. Že v davnih starih časih so na to mislili. Grški učenjak Arhimed je n. pr. z močnimi zrcali od daleč vžigal rimljanske vojne ladje, ki so bile seveda iz lesa. Danes bi mu bilo teže vžigati oklopnice na tak način; verjetno pa bi izumil primeren način.

Mali Arhimedi, oziroma predhodniki današnjih inženirjev sončnih peči, pa so že leta in leta otroci, ki z navadno lečo vžigajo na soncu papir in spečejo prijatelja, da zavpije, ali odrasli, ki si tako prižgejo cigareto.

Ravna zrcala, ki odbijajo sončne žarke v parabolično zrcalo

Pogled na sončno peč pri Piranu

HOROSKOP

VELJAVEN OD 5. DO 11. SEPTEMBRA

Oven (od 21. 3. do 20.4.) Presenečenja in spremembe v srčnih zadevah. Slučajno boste srečali neko osebo in z njo spet vzpostavili tesnejše vezi. V poklicnem delu nobenih sprememb. Opustite drzne načrte.

Bik (od 21. 4. do 20.5.) Lahko ste zadovoljni, ker se bo vse razvijalo po vaših željah. Lepe priložnosti za prijetne trenutke. V poklicnem delu pazite na nasprotnike, ki bi vam radi škodovali.

Dvojčka (od 21. 5. do 20.6.) Zamišljenost in melanholija v prvi polovici tedna, nato pridejo na vrsto novi načrti. V poklicnem delu boste naleteli na ovire, ki pa jih boste lahko premagali.

Rak (od 21. 6. do 22.7.) Lepa harmonija in razumevanje z drago osebo! Kratek zastoj v poklicnem delu naj vas ne moti, ker so vam zvezde vendar naklonjene. Imeli boste koristne razgovore z neko osebo.

Lev (od 23. 7. do 22.8.) V ljubezenskih zadevah ne boste imeli sreče. Malo potrpite in počakajte na bolj ugodne priložnosti, ki ne bodo vam manjkale. Nepredvidene spremembe v poklicnem delu.

Devica (od 23. 8. do 22.9.) Razveseljive novice. Pridobili si boste simpatijo neke osebe, ki vam bo zelo všeč. Nekaj nevšečnosti v poklicnem delu. Priložnost za izlet. Pismo.

Tehtnica (od 23. 9. do 23.10.) Morda bosta nekoliko razočarani zaradi nekega odgovora in odklona, ki si ga niste pričakovali, čeprav je precej vaše krivde. Ugodni dnevi za poklicno delo.

Škorpijon (od 24. 10. do 22.11.) Čutili boste simpatijo do neke osebe, ki bi lahko spremenila način vašega življenja. V poklicnem delu boste lahko dosegli lep uspeh, če boste vztrajni.

Strelec (od 23. 11. do 20.12.) Napeto ozračje, ki vam narekuje, da ste budni in spretni, sicer lahko pride do resnih prepirov. Zelo boste zaposleni in nekoliko nervozni.

Kozorog (od 21. 12. do 20. 1.) V srčnih zadevah nobene spremembe. Lahko ste glede tega brez skrbi. V poklicnem delu nekaj čudnih primerov, ki vas bodo precej presenetili. Obisk.

Vodnar (od 21. 1 do 19.2.) Zaradi nepredvidenih dogodkov boste morali spremeniti neke svoje načrte. Lahko pa uresničite druge svoje načrte, ki vam bodo prinesli finančni uspeh.

Ribi (od 20. 2. do 20.3.) Pripravite se na spremembe v srčnih zadevah, ki vas bodo nekoliko presenetile in precej razočarale. V poklicnem delu zmaga po ostri borbi. Obisk in pismo.

URE NA DEBELO ZLATNINE
MAGNAGHI
Ul. S. Lazzaro 8 - TRST - Tel. 35733/36308
OMIKRON TECHNOS DOXA

Ni je ugnal

«Kaj naj igram: punte, lišo?»

«Imaš karigo?»

«Ne; tri punte imam.»

«V kopah, baštonih?»

«V špadah. Igram?»

«Ne, igraj briškolo!»

Tako so se nekega nedeljskega večera med igranjem briškole pogovarjali štirje kontovelski ribiči: Pepi Lampara, Japa Bragoc, Šandro Pulpa in Nini Šči'a.

Zraven je sedel Vane Srdun, ki je rad gledal, kako drugi igrajo, sam pa je redkokdaj vrgel kako partijo. Tudi on je bil ribič. Potem ko je omožil vse tri hčere, je živel sam s svojo ženo Matildo. Ob nedeljah je rad zavil v to ali ono kontovelsko ali proseško gostilno. Vendar se nikoli ni opil, ker nikoli ni izpil več kot dve, tri četrtinke. Toda Matildi se je tudi to zdelo potrata, zato ga je, če je le mogla, zadržala doma ali pa ga je kmalu potem, ko je odšel z doma, šla iskat po gostilnah.

Ko je tisto nedeljo spet sedel v društveni gostilni, je zraven njega sedel Regentov Tine, ki je imel ženo, ki ga je tudi hodila iskat po gostilnah. Čez čas je vstopil v pivnico Štokov Toni in rekel:

«Tine, žena gre pote.»

Tine, ki je bil že malce okajen, se je brž vnel ko špirit.

«Naj me piše baba!» je vzkipel. «Komaj odnesem pete z doma, že stika za mano po oštarijah, da bi jo božji žlah!»

Tisti mah se je pojavila na vratih Jušta. Ozrla se je po pivcih in ko je zagledala svojega moža, je zavila k njemu, krepko zasadila pesti v boke in zavpila:

«Če se mi ajnscvajdraj ne pobereš domov, boš videl, kaj bo!»

Tine, ki ji je bil precej podrejen, jo je skušal pomiriti. Nasmehnil se je in rekel:

«Uh, danes si pa huda ko star hren! Ga boš en glažek, Jušta? Na, Juštinca, izpij ga, da pogasiš zubelj v sebi!»

«Piš' me v uho s tako prijaznostjo!» ga je zavrnila žena. Nato je pristavila: «Poberi se mi domov, ti pravim, če ne, boš slišal glorijo!»

Tedaj se je oglasil Pepi Lampara in dejal:

«Če bi jaz imel takšno ženo, bi jo podaril turškemu sultanu za god.»

«Jaz pa bi jo podaril kakemu gasilskemu društvu za srečolov,» je dejal Japa Bragoc. «To bi bil vesel tisti, ki bi zadel tak dobitek!»

«Če bi ti bil moj mož, bi ti vlila strupa v vino,» mu je ogorčeno zabrusila Jušta.

«In če bi ti bila moja žena, bi tisto vino tudi izpil,» ji je Japa vrnil milo za drago.

Jušta je razorožena krenila za možem, ki je vtem že odšel.

Vane Srdun je vse to molče opazoval in na tihem sočustvoval s Tinetom, ker je tudi sam pričakoval, da bo zdaj zdaj prišla njegova Matilda in ga nagnala domov.

Četrt ure zatem je vstopil Guličev Riko, prisedel k Vanetu in mu povedal, da je videl Matildo, ko je šla z doma in da ga gotovo gre iskat. Vane je naglo izpraznil drugo četrtinko, plačal in jezno odšel.

Ko je prišel domov je videl, da je v hiši tema. Torej ga je res šla iskat, je pomislil. Čakaj, zlomek, to pot te bom užugal, če ni hudič! je rekel sam pri sebi. Nato je stopil k oknu, kjer sta drug drugemu puščala ključ, odklenil vrata in odšel spat.

Ko se je Matilda vrnila domov in ni našla ključa na oknu, je stopila k vratom in pritisnila kljuko. Vrata so bila zaklenjena. Začela je butati in klicati moža. Šele čez lep čas se je odprlo okno spalnice in v temo je zagrmelo vprašanje:

«Kaj pa je za en hudič a? Kdo razbija?»

«Jaz.»

«Ti? Kdo pa si ti?»

«Jaz vendar, Matilda.»

«Matilda? Čigava Matilda: Mežnarjeva ali Žup[illegible]nova?»

«Kaj noriš? Tvoja Matilda sem.»

«Moja Matilda že dve uri spi.»

«Kako spim, če pa sem tukaj! Si pijan? Daj no, odpri!»

«Kako naj odprem, ko te sploh ne poznam, ženska!»

«Ne klati neumnosti, Vane, odpri! Saj vendar vidiš, da sem jaz!»

«Jaz te sploh ne vidim v tej temi.»

«Pa me po glasu poznaj!»

«Ne poznam te, ženska, prav nič te ne poznam. Kaj pa sploh iščeš tukaj, me zanima, a?»

«Kaj si ob pamet, Vane? Šla sem te iskat v gostilno...»

«Moja žena me ne hodi iskat po gostilnah. Še na pamet ji ne pride, da bi me hodila iskat po gostilnah. Če pa si ti šla iskat svojega dedca in si v tej temi zašla sem, le hodi da je po svoji poti!»

«Ja buhnasvari, saj se ti je nemara res zmešalo, Vane, da govoriš tako čud[illegible] ne reči!»

«Jaz sem pri čisti, [illegible]ska, pač pa s tvojo [illegible] metjo nekaj ni [illegible] Slišiš? Le pojdi od [illegible] pravim. Če se zbudi [illegible] žena, bo hudič! Mislila [illegible] bo, da kdo ve kaj [illegible] skupaj v tej uri. Le hodi svojo pot!»

«Vane, kaj čenčaš! Odpri vendar, da grem spat!»

«Kako naj odprem [illegible]ski, ki je sploh ne poznam, [illegible] ženski, ki je šla iskat [illegible]jega moža v gostilno, [illegible] pa ne ve kam domov!»

«Vane, odpri, lepo te prosim, odpri mi vendar!»

Dolgo je še prosila, preden se je odločil, da ji odpre. Prej pa je dejal:

«Dobro, naj bo za to pot: odprem ti. Toda mi moraš priseči, da me ne boš nikdar več šla iskat po gostilnah.»

«Prisežem ti, Vane, sto[illegible]krat ti prisežem, samo odpri mi!»

«Ne odprem ti prej, preden mi ne prisežeš.»

«Kako naj ti prisežem, kako, no?»

«Reci: Prisegam...»

«Prisegam...»

«... da te ne bom iskala...»

«... da te ne bom iskala...»

«... nikdar več iskala...»

«... nikdar več iskala...»

«... ne h Kmetu ne [illegible] društvo...»

«... ne h Kmetu ne [illegible] društvo...»

«... ne h Kavalinu ne [illegible] Zajki ne k Dolencu ne [illegible] Lokando!»

«... ne h Kavalinu ne [illegible] Dolencu ne na Lokando[illegible]»

«No, dobro! je z [illegible]volistvom rekel Vane. [illegible]

Ko ji je odprl vrata [illegible] zmagoslavno dejal:

«Ha, sem te na le[illegible] a? Od zdaj naprej [illegible] končno imel mir pred [illegible] bo. Ne boš me več hodila iskat po kontovelskih [illegible] proseških gostilnah.» To [illegible] mi slovesno prisegla.»

«Ampak nisem prisegla, da te ne bom hodila iskat k Zajki, kamor [illegible] najrajši in najpogoste[illegible]»

ALOJZ RAVBAR

Na sliki vidite dekleta, ki so se prijavila prejšnjo soboto za izvolitev «Portoroške vile 1960». Srečo je imela 20-letna Simone Siettig iz Duesseldorfa, ki je na sliki četrta od desne proti levi strani. Kot njeni spremljevalki pa sta bili izvoljeni dve Ljubljančanki. Tako je bila prekinjena tradicija ljubljanskih lepotic, ki so zadnja leta vedno odnesle prvo mesto. Omenimo še, da se občinstvo ni popolnoma strinjalo z odločitvijo ocenjevalne komisije. Tako je pač: «De gustibus...»

iz naših krajev

Na obisku v Ricmanjih, Zabrežcu, Boljuncu in Dolini

Na splošno so vinogradniki v Bregu z letošnjo vinsko letino zadovoljni

V Ricmanjih in Dolini bo sicer manj pridelka kot lani, zato pa kaže, da bo vino boljše kot lani - Kaj pravijo v Zabrežcu in Boljuncu

Ta teden smo obiskali Breg in kjer smo se ustavili, je pogovor nanesel na letošnjo trgatev. Kako kaže grozdje? Bo letos več vina, kot ga je bilo lani? Ali so kmetje z letino zadovoljni?

Taka in podobna vprašanja smo potem postavili nekaterim vinogradnikom v Ricmanjih, Zabrežcu, Boljuncu in Dolini.

Dolina

Ivan Strajn

V Dolini smo se oglasili na številki 18, vendar gospodarja ni bilo doma. Ivana Strajna smo našli v vinogradu in takoj nam je pokazal trte:

Poglejte, kako malo grozdja je. Letos ni bilo pravega zaroda in potem je precej škode napravila tudi slana, ki je v Valah marsikomu pobrala ves pridelek. Zato računam, da bo letos polovico manj grozdja, kot ga je bilo lani.

V zameno pa, to je sicer le odvisno od vremena, pa bo vino boljše kot lani.

Boljunec

Josip Bolčič

Pri Josipu Bolčiču, znanemu vinogradniku in poskuševalcu vin v Boljuncu, smo se ustavili le nekaj minut, ker se mu je mudilo v mesto. To nam je povedal.

Spomladi je bilo na trtah manj zaroda kot lansko leto, potem je nagajal dež in smo se že bali, da bo letošnja vinska letina dosti slabša kot lansko leto. No, pa se je grozdje precej popravilo in sedaj kaže prav dobro. Če to šlo tako naprej, namreč da bomo imeli ugodno vreme, tedaj ne bi smelo biti manj vina kot lani. Zanimivo je tudi, da je kljub zakasnelosti spomladi, v bregih grozdje bolj zrelo, kot je bilo lani v tem času. To da slutiti, da bo v soku več sladkorja in bi potem moralo biti tudi vino boljše.

Toda kot rečeno, vse je odvisno od vremena, predvsem pa se bojimo, da nam ne bi v zadnjem trenutku prekrižala načrte kakšna toča. No, upajmo, da je letos ne bo!

V vasi pridelamo dve tretjini belega in eno tretjino črnega vina. Med belimi trtami prevladujejo malvazija, organka, sauvignon in tudi rebula, med črnimi pa refošk, merlot in tudi nekaj barbere.

Ricmanje

Josip Kuret

V Ricmanjih smo obiskali Josipa Kureta, po domače Pepita Čerinovga ki nam je povedal:

Lanska vinska letina je bila prav gotovo ena najboljših, saj smo pridelali približno četrtino vina več kot ob normalni letini. Za normalno letino pa štejemo ono, ko nam da vsaka trta po liter vina.

Letošnja letina je precej slabša, saj računamo, da bo približno polovica pridelka, kot ga je bilo lani. Vzrokov je več: prvi vzrok je ta, da spomladi ni bilo pravega zaroda, potem smo imeli točo, ki nam je v začetku avgusta pobrala kakih 20 odstotkov pridelka, zlasti okoli vasi, potem pa je na nekaterih mestih napadel trto se oidij, tako da je bilo treba dosti žveplati. Na srečo ni bilo peronospore.

Če bo vreme ugodno tudi v prihodnjih dneh, bo letošnje vino dobro. V vasi pridelamo največ belega vina (organka, dve vrsti malvazije, siva glera, burgundec itd.), in sicer tri četrtine, ostalo četrtino pa zavzema v glavnem refošk in v zadnjih letih tudi merlot.

Kdaj bo na trgatev? Tudi to je odvisno od vremena. Naj sončno in toplo vreme vzdrži še dva ali tri tedne, pa bomo trgali že zadnje dni septembra.

Zabrežec

Anton Zerjal

V Zabrežcu smo se ustavili v domači gostilni in se pomenili z gospodarjem, Tonijem Žerjalom, ki ima dolgoletne izkušnje z vinogradništvom.

Za našo vas, je dejal Toni, lahko rečem, da bo letošnja vinska letina dobra. Grozdja bo sicer malo manj, kot ga je bilo lani, zato pa so jagode bolj polne in imajo več soka. Grozdje je zdravo, toče na srečo nismo imeli in tudi bolezni ni bilo.

Pridelamo več belega vina (v glavnem imamo nasajeno organsko), ki gre dobro v promet. Na splošno lahko rečem, da so kmetje zadovoljni, kajti poleg vinskega se je popravil tudi drugi pridelek. Spomladi smo se bali, da bo treba zaradi pomanjkanje sena živino prodati ali zaklati, pa se je kasneje trava popravila. Na splošno torej ne kaže slabo.

Glede grozdja pa je vse odvisno od prihodnjih dni. Lepo vreme bi nam bilo zelo dobrodošlo, saj je od njega odvisno, kakšen bo letošnji vinski pridelek.

NABREŽINA

V zadnjem nedeljskem dopisu je bilo med ostalim rečeno: Če se nam nudi le nekaj zabave, duhovne sproščenosti in poživljanja, nam je že laže. Tako je tudi bilo. Koncert «Veselih planšarjev» nas je res potegnil v razpoloženje, kot ga pri nas nismo več vajeni. Izvajalci — vsi v narodnih nošah — so že s tem napravili prijeten vtis in vzbudili veliko zanimanje. Potem pa nas vsaj za nekaj časa zazibali v prijetno razpoloženje.

Se si želimo v naši sredi take prireditve, po možnosti vsebinsko še bolj bogate in prilagojene naši duševnosti. Je res, da obisk ni bil za Nabrežino posebno časten. Soparica pasjih dni je pognala mnoge k morju ali kam drugam. A smo pogrešali domačo inteligenco, ki venomer o našem kulturnem mrtvilu, «od sebe pa ne da nobene fige». Ne moremo verjeti, da bi bili v nedeljo popoldne vsi zadržani. Mogoče pa je bila prireditev preveč preprosta, ljudska in premalo prikrojena višjim duhovnim potrebam? Vemo le to, da ni to prav, in naši stvari škoduje.

Tudi je nastop zaslužil, da bi bili radovedneži, ki so se bili vtihotapili na prireditveni prostor, plačali skromno vstopnino. Če je bilo pri plesu mnogo več občinstva, je razumljivo: hladen večer in prikupni godci so privabili domačo in sosedno mladino in vžgali pete tudi starejšim parom

PREČNIK

Kot smo že poročali, je skozi našo vas vedno večji promet. Ob nedeljah in praznikih smo vedno bolj v skrbeh. Ostri ovinek v spodnji vasi, nepregleden z obeh strani, je vedno bolj nevaren. Le še malo časa bo vzdržal. Nič čudnega bi ne bilo, če bi se pri nagli vožnji — takih nepoboljšljivcev je še dosti — pripetil kakšen karambol s hudimi posledicami. Mislimo, da bi bila prva neodložljiva naloga cestne uprave postaviti na obeh straneh pred ovinkom ustrezna opozorila z omejitvijo hitrosti. To je toliko bolj potrebno, ker je ovinek v vasi in so razen voznikov v nevarnosti tudi vaščani in njihova živina.

Tudi pri nas je toča zmanjšala vinsko letino, čeprav ne posebno občutno. Sicer pa se glede grozdja ne moremo tožiti. Tudi z ostalimi pridelki ni napačno. Bojimo pa se, da bo krompir gnil. Ne smemo ga pustiti v debelih slojih in na vlažnem. Dobro je, če ga poprašimo s prahom živega apna. Sicer pa je pri nas kmetovanje drugorazrednega gospodarskega pomena in smo bolj navezani na zaslužek, ki je sedaj še nekam stalen, a zaradi draginje in rastočih potreb vedno manj zaleže.

Naj še povemo, da je pri nas razen Legišev, Sardočev, Svetličev i. dr. tudi priimek Pernarčič, ki je med najstarejšimi v tej in še v nekaj drugih sosednjih vaseh. Iz starega seznama (urbarja) kmetov — podložnikov devinskih grofov — bi mogli dognati, kdaj so se ti semkaj naselili.

PRAPROT

Družino Peric, po domače Kocmanove, je v teku enega meseca dvakrat obiskala smrt. Najprej je po hudi bolezni podlegla še mlada, in v vasi splošno priljubljena nevesta, zapustivši moža in 9-letno hčerko, predzadnji petek pa njena 82-letna tašča Alajzija Peric, rojena Grilanc iz Saleža. Pokojnica je v času narodnoosvobodilne borbe od petorice sinov izgubila enega sina — partizana, drugi se je vrnil iz borbe hudo bolan in je v bolnišnici, tretji se je smrtno ponesrečil v Jugoslaviji. Ko so proti koncu borbe Angloameričani odvrgli nekaj bomb v našem okolju, je ena zrušila njen dom in pokojnici pohabila roko. Zadosten udarec za vsako mater in gospodinjo. Ze dalj časa so ji moči popuščale, končno ji je srce odpovedalo.

Lahka ji kraška zemlja! Svojcem izrekamo naše sožalje!

KRIŽANKA

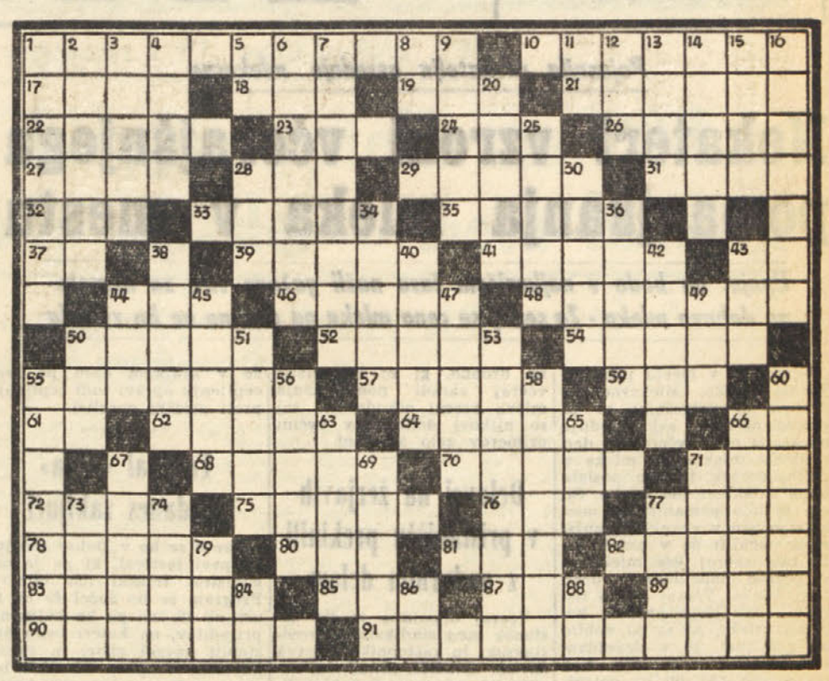

Besede pomenijo:

VODORAVNO: 1. država v Evropi, 10. poškropljen, 17. pokrajina v Grčiji, 18. Pritok Donave, 19. kratica za aka demski naslov, 21. otrobi, 22. švedski fizik, 23. kopen, 24. značilna oblika, 26. kuhinjska posoda. 27. država v Aziji, 28. žival glodalec, 29. grob, osoren, 31. deli drevesa, 32. oblika pomožnega glagola, 33. poln sil, 35. ne znam, 37. številnik, 39. frontalen, prednji, 41. sovjetski šahovski velemojster, 43. nota, 44. duhovnik pri starih Perzih, 46. malomarnost, 46. zvest zakonom, dolžnostim, 50. tropski veter, 52. pripadnik človeške rase, ki je razseljena po vsem svetu in malokje živi stalno naseljena, 54. radijska naprava, 55. hrup povzročajoč, vznemirjajoč, 57. del jopiča, 59. čeden, ličen, brhek, 61. učenje, 62. pogreb, 64. državica v Himalaji, 66. veznik, 63, izginotje v morju, 70. fevdalni podložnik, 71. slovenski skladatelj, 72. moško ime, 75. vas ne daleč od Litije (Levstik: Od Litije do...), 76, nemški spolnik, 77. pregovori, 78. del roko, 80. pritrdilnica, 81. poganjek, 82. . otroci, 83. računski znak, 85. število, 87. del proge, 89. primitivne, večinoma lesene stavbe, 90. spodbujam navdušujem se, 91. kuharski.

NAVPIČNO: 1. reka v Sibiriji, 2. kljubovalen, vstajniški, 3. premikam, 4. ki ga je mogoče obdelati s plugom, 5. vprašalnica, 6. starodavni, 7. povzročitelj, 8. njej, 9. moško ime, 11. znamka tovornih avtomobilov, 12. del živalskega telesa, 13. kovinska vez, 14. planem, 15. trojanski junak, 16. brez znanja, neizobražen, 20. prožen, gibljiv, 25. moško ime. 28. sila, 30. nasilje, strohovanje, 34. hrup, ropot, 36. sosed, 38. zemeljska obrambna naprava, 40. naravna sila v človeku, 42. opravljam kmetijsko delo, 43. gora v severni Srbiji, 44. šahovska smrt, 45. konjski tek, 47. krsta, 49. lošč, 50. sledi strelu, 51. premikajoč se, valeč se, 53. atakirati, 55. povzročajoč muke, 56. pravniški poklic, 58. zdravilna maža, 60. zbujajoč zavist, izredno ugoden, 63. pohajkovanje, 65. starim Rimljanom varuh domačega ognjišča, 66. povzročajoče podobne bolečine kakor ji povzroča vročina, 67. zvit, navihan, 69. droben kamen, 79. srbski kazalni zaimek, 84. ljudska pritrdilnica, 86. krajevni prislov, 88. egipčanski senčni bog.

RESITEV KRIŽANKE IZ PREJSNJE STEVILKE

VODORAVNO: *1. prod, 5. inventirani, 15. up, 17. repak, 19. Nobel, 20. železa, 22. Izidor, 24. lečar, 26. Triton, 28. samum, 30. način, 32. otava, 33 eh, 35. leden, 37. kabel, 39. Ikar, 40. lep, 42. nahod, 44. napoj, 46. ale, 47. omot, 49. rabat, 51. kokos, 53. ij, 54. varam, 55. nekoč, 56. paket, 57. atom, 58. zidan, 59. silak, 60. sv 61. lik, 62. večer, 63. pasem, 64. kva, 65. et, 66. kalen, 67. pomen, 68. brat, 69. žalen, 70. Solon, 71. prati, 72. demon, 73. zares, 74. keksi, 75. saten, 76. deset, 77. titan, 79. trinajstič, 80. popačiti.*

NAVPIČNO: *1. pridelovalec, 2. rez, 3. opis, 4. Dedal, 6. NN, 7. vol, 8. eben, 9. nečak, 10. tlačan, 11. rž, 12. alt, 13. Nero, 14. iziti, 16. ponarejevati, 18. Komen, 21. ataka, 23. rudar, 25. ribak, 27. ovali, 29. mehaničen, 31. nepopisen, 34. hematit, 36. nobeden, 38. lokalen, 41. porok, 43. Dakar, 45. jokam, 48. tam, 50. ton, 52. sek, 58. zelen, 59. Samos, 60. svati, 62. Valona, 63. polet, 64. krasni, 66. kamen, 67. Poreč, 68. brkač, 69. žeti, 70. Sasi, 71. peta, 72. dar, 73. zet, 74. kip, 75. st, 76. ds, 77. to.*

Nekaj za naše živinorejce

Zakaj imajo krave več ali manj mleka in od česa je odvisna tolščobnost?

Živinorejci se pogosto pritožujejo, češ da je mleko njihovih krav bolj mastno, kakor kažejo preiskave v mlekarnah in da merjenje tolščeni dovolj natančno. Zlasti se čudijo, da mleko ni stalno enako mastno. Vedeti je treba, da od krave ne moremo pričakovati, naj bi dajala kakor stroj zmeraj enake «izdelke». Živali so občutljive za razne vplive. Zato krave nimajo trajno enakega mleka, to je mleka z enakimi sestavinami. Vse sestavine se spreminjajo, tako da jih je bodisi več ali manj bodisi se spremenijo zaradi svojih lastnosti. To velja zlasti za sestavine mleka, ki niso raztopljene. Takšna sestavina je tudi mlečna tolšča. Pogosto se zgodi, da se tolščobnost mleka zmanjša celo pod 2 odstotka, ne da bi se pokazali vzroki. To se zgodi ne le pri posamezni kravi, marveč celo v vsej čredi.

Mnogo je vzrokov, da krave dajejo več ali manj mleka in bolj ali manj mastno mleko. Molznost krave pravilno ocenimo le tedaj, če presojamo hkrati količino mleka in tolšče v njem, to se pravi, da pomnožimo med seboj količino mleka in tolšče; tako zračunamo vrednost tolščobnih enot.

Tolščobnost mleka je zelo odvisna od pasem živine. Nižinsko govedo ima navadno več mleka kakor pa višinsko, toda to mleko je manj mastno. So pa tudi izjeme. Višinsko govedo iz Algaua je n. pr. znano po velikih molznosti, žerzejsko nižinsko pa po veliki tolščobnosti. Odbira živine, krmljenje in ravnanje z živalmi so že močno sprevrgli pravila o tolščobnosti nižinskega in višinskega goveda vseh pasem.

Povprečna tolščobnost mleka krav naših domačih pasem je okrog 3,5 odst. Med posameznimi letnimi časi je nekaj razlik, toda ne velikih. Zelo pa niha tolščobnost mleka pri kravah žerzejske pasme, in sicer od 5,5 do 7 odst.; povprečje znaša okrog 6,4 odst. Da pridobimo kilogram masla, potrebujemo kar 24 litrov mleka naših krav, medtem ko je v ta namen dovolj že 13 litrov mleka žerzejk (če računamo 83 tolščobnih enot za kilogram masla).

Tudi med kravami iste pasme so ob enaki reji ter enakem krmljenju lahko velike razlike — ta krava daje več mleka, druga manj, mleko te krave je bolj mastno, druge vodeno. Vzrok teh razlik je treba iskati v razvoju vimena, v številu mlečnih žlez, v tem, kakšen je krvni obtok skozi vime, kakšno sposobnost imajo prebavila živali itd. Lastnosti dobre molznice se podedujejo tako po očetu kakor po materi.

Krmljenje je treba uravnati po dednih lastnostih krave, po količini in tolščobnosti mleka in obdobju, ko daje mleko. Beljakovinska krma močno vpliva, da se poveča količina mleka. Če se zmanjša količina beljakovin v krmi, medtem ko žival dobiva dovolj drugih (brezdušičnih) snovi, se najprej zmanjša tolščobnost, pozneje pa se skrči tudi količina mleka. Se tako dobro dodatno krmljenje ni učinkovito, če krma ne spodbuja delovanja drobnoživk, flore (to je silno majhnih rastlinic ali bakterij, ki živijo v prebavilih) v vampu. Zato moramo pravilno krmiti živali, tako da bo prispelo v vamp dovolj surovih vlaken in da bo razmerje med beljakovinami ter škrobom v krmi pravilno.

Ni tudi vseeno, s kakšnimi oljnimi tropinami krmino živali, ker ta krmila vsebujejo različne tolščne kisline, kar se seveda tudi pokaže v tolščobnosti mleka. Tako kokosove tropine povečujejo tolščobnost, repične pa jo zmanjšujejo kakor tudi sončnične, toda po njih je več mleka. Tolšča v krmi ne vpliva bolj, da bi se povečala količina mleka, njihov vpliv pa se zelo pokaže v lastnostih tolšče v mleku. Ogljikovi vodani ne spreminjajo lastnosti tolšče. Zato ne odloča tolšča sama na sebi v krmi, koliko je je, marveč to, kakšna je, kako jo more živalsko telo presnavljati. Oljne tropine imajo vrednost zaradi beljakovin, ne pa zaradi tolšče.

Živinorejci se navadno zanimajo le za to, koliko je tolšče v mleku, medtem ko strokovnjake v mlekarnah zanima tudi trdnost tolščobe. Krmila pa vplivajo na trdnost mlečne tolšče. Bolj ko je krma revna s tolščami, tolko bolj trdna je tolšča mleka. Krmila vplivajo na mleko in mlečne izdelke ugodno ali tudi neugodno. Lahko jih razdelimo na štiri skupine: v takšna, ki povečujejo količino mleka, dalje v takšna, ki zmanjšujejo tolščo v mleku, druga, ki povečajo tolščo in končno takšna, ki kako drugače vplivajo na mleko.

Mleka je več po zeleni krmi (mlada trava, zeleno žito, zelena koruza, tudi kisana), dalje krmilna pesa, oves in koruza, pivske tropine, pšenični otrobi in nekatere oljne tropine. Prav tako je mleka tudi več po krmljenju s topinamburom in sladkorno peso, toda zmanjša se tolšča. Tako vpliva tudi dalje krmljenje z ovsom, koruznim zdrobom, zeleno koruzo, ržjo in nekaterimi oljnimi tropinami. Količina tolšče pa narase ob krmljenju s sladnimi klicami, s suhimi tropinami, z grašico, grahom, s fižolovo moko ali z raznimi oljnimi tropinami. Mleka pa ob tem krmljenju ni kaj več ali manj. Če krmimo krave z repo, ima mleko neprijeten okus. Tudi plesniva ali drugače pokvarjena krma vpliva na okus in lastnosti mleka ter masla. Pokvarjena silaža z mnogo maslene kisline ni za molzne krave, ker se mleko okuži s trosi mlečnokislih bakterij. Sirarji se boje takšnega mleka, ker se sir iz njega močno napihuje.

Doba molznosti traja navadno 300 dni. V nji se količina in sestava mleka spreminjata. Mlezivo je manj mastno kakor navadno mleko. Največ mleka in najbolj mastnega začne dajati krava 20 do 30 dni po telitvi. To traja nekaj mesecev. Če z živalmi pravilno ravnamo in redno krmimo ter če ostanejo zdrave, v tem obdobju ni večjih sprememb. Ob začetku brejosti pa krava začne dajati manj mleka, toda tolšča v mleku se poveča. Mleko starejših molznih krav pa ima celo po 7 do 8 odst. tolšče. Zaradi odbijanja sesajočih telet so krave vznemirjene in zato nastanejo motnje v molznosti. Zato je bolje, da teleta napajamo.

Dober molznik lahko doseže, da se molznost krave poveča, slab pa kravo pokvari tako, da daje manj mleka, čeprav je bila najboljša molznica. Vremenske spremembe tudi močno vplivajo na molznost in zlasti še na tolščobnost. Ob vlažnem, hladnem in vetrovnem vremenu, ko je živina na paši, krave dajejo manj mleka. Prav tako slabo vplivajo dolgotrajna vročina, topel in suh zrak, tako v hlevu kakor na prostem itd. Krave po prvem teletu (prvesnice) dajejo kakšnih 20 do 30 odst. manj mleka kakor starejše. Molznost doseže višek šele po tretjem teletu, včasih pa celo pozneje. Po šestem do osmem teletu se molznost začne zmanjševati, tolščobnost pa se krči že po četrtem ali petem letu.

V. B.

Naše korenine

Anton Bogatec

Tokrat predstavljamo našim čitateljem dve častitljivi koreni iz zgornje tržaške okolice, dva devetdesetletnika, ki bi jima tudi kdo od mlajših zavidal njuno zdravje in še polno življenjsko silo.

Najprej naj predstavimo Antona Bogatca (po domače Kovačevega) iz Križa, ki bo prihodnji četrtek praznoval svoj 90. rojstni dan. Nunca Toneta, ki se je rodil 8. septembra 1870 v Križu dobro poznajo, zlasti pa starejši vaščani, in to še iz časov, ko je kot mladenič in mož prepeval s svojim krepkim baritonom v pevskem zboru «Skala» in kasneje v cerkvenem pevskem zboru.

Vse življenje je vihtel kovaško kladivo, in danes, ko ima za sabo že devet križev, še vedno vstopi v svojo kovačijo ter napravi to ali ono delo. Vsako jutro se odpravi v vinograd, ki ga ima v krškem bregu in po končanem delu se vrne domov, kjer si poišče delo še v delavnici. Tudi v mesto jo še mahne, in to sam ter brez palice. Lahko ga srečamo na davčnm uradu, ko gre plačat davke, pa tudi v drugih uradih lahko naletimo nanj.

V nedeljah pa si nunc Toni privošči zasluženi počitek. Nedeljske popoldneve prebije skoraj gotovo v vaški gostilni, kjer v družbi svojih prijateljev «vrže eno na briškolo» in popije kozarec domačega vina.

Po vsem tem ni treba še posebej povedati, da je slavljenec zdrav ko kraška korenina in bo prav gotovo učakal še dolgo vrsto let življenja!

V Bazovici pa je pretekli mesec, in sicer 20. avgusta praznoval devetdesetletnico svojega rojstva Ivan Zagar, ki je od nunca Tonija starejši 19 dni. Ko smo ga obiskali, je bil v sobi, da se nekoliko odpočije. Malo prej se je namreč vrnil s paše, saj vsak dan goni živino na pašo, pa tudi za druga dela še rad poprime.

Slavljenec je vse življenje delal na svoji kmetiji. Le vojake je odslužil pri «lantvarjih» in v času prve svetovne vojne je tri leta nosil vojaško suknjo na Dunaju.

Ivan Zagar je tudi zelo razgledan in se zelo zanima za dogodke v svetu. Vsak dan bere časopise, najraje pa Primorski dnevnik, ker hoče biti vedno obveščen o zadnjih novicah. Pri čitanju seveda ne potrebuje naočnikov, kar kaže, da je tudi on še poln življenjske sile.

Ivan Zagar

Obema slavljencema čestitamo in jima kličemo še na mnoga leta!

Pustolovščine T. C. in K.

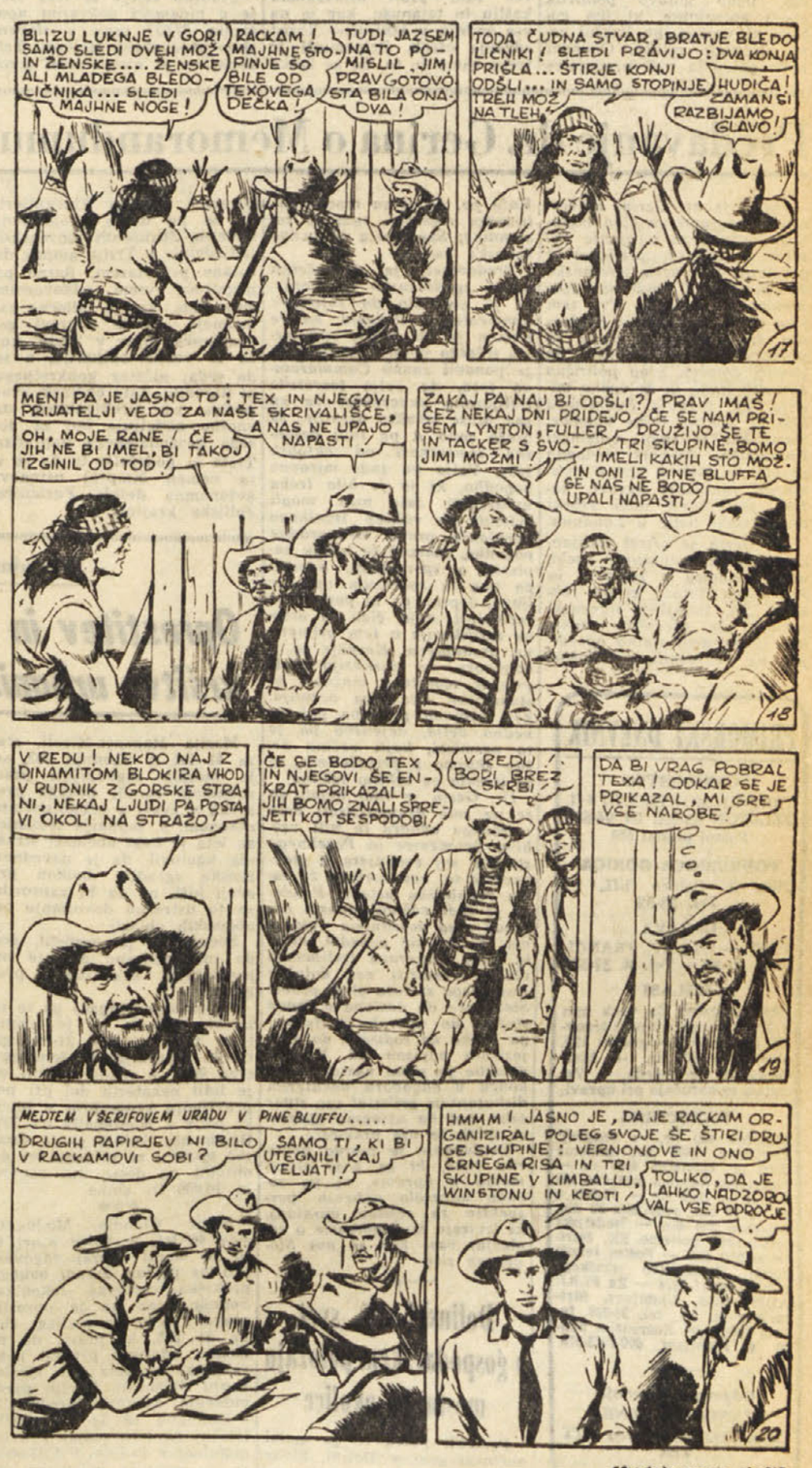

(Nadaljevanje sledi)

Vreme včeraj: najvišja temperatura 26.4, najnižja 18.8, ob 19. uri 23 stopinj, zračni tlak 1014.2, vlage 68 odst., nebo 1 desetina oblačno, morje mirno, temperatura morja 23.5 stopinje.

Tržaški dnevnik

Danes, NEDELJA, 4. septembra Ida
Sonce vzide ob 5.28 in zatone ob 18.38. Dolžina dneva 13.10. Luna vzide ob 18.04 in zatone ob 4.02
Jutri, PONEDELJEK, 5. sept. Lovrenc

Pojasnila ravnatelja osrednje mlekarne

Nekateri vzroki včerajšnjega pomanjkanja mleka v mestu

Upajo, da bodo v najkrajšem času našli gotove vire za nemoteno dobavo mleka - Za sedaj se cena mleka na drobno ne bo zvišala

Včeraj je v mestu primanjkovalo mleko. Mlekarne na drobno in potrošniki so to precej občutili, saj osrednja mlekarna ni za včerajšnji dan razdelila mlekarnam mleka v vrčih, ampak jim je poslala samo vstekleničeno mleko. Sicer je bilo pomanjkanje mleka v mestu v nekoliko manjši meri občutiti že v petek, ko so bile skoraj vse mlekarne v poznih popoldanskih urah brez mleka. Včeraj pa so nekatere mlekarne prodale količino mleka, ki so jo dobile od grosistov, že v dopoldanskih urah in popoldne niso imele več kaj nuditi potrošnikom.

Razumljivo je, da so se med potrošniki takoj razširile govorice, da je pomanjkanje mleka posledica poizkusa grosistov, da bi zahtevali v najkrajšem času zvišanje prodajne cene na drobno. Nato smo se pozanimali pri ravnatelju osrednje mlekarne «Salpat» in ga vprašali, kaj je na stvari, zakaj je bilo včeraj v mestu tako malo mleka in ali držijo govorice, da se bo cena mleka na drobno povišala.

Najprej nam je povedal, da so v osrednji mlekarni občutili pomanjkanje mleka že v začetku tedna. Toda skušali so na vse načine, da bi se pomanjkanje ne zaostrilo in so do petka le uspeli dobavljati vsem mlekarnam na drobno zadostno količino mleka v vrčih in vstekleničenega mleka. Toda proti koncu tedna je postajala dobava mleka iz Furlanije vedno bolj težavnejša. Te težave sta po besedah ravnatelja «Salpat» povzročila dva činitelja, in sicer: povišanje cene sira, ki ga izdelujejo v Furlaniji in vedno večje povpraševanje po njem na trgu. Zaradi tega sirarne plačujejo kmetom mleko draže od grosistov, ki ga vozijo v Trst; drugi činitelj pa tiči v tem, da prihajajo vedno v večjem številu v Furlanijo in bližnje beneške pokrajine kupci iz Južne Italije, ki plačujejo kmetom mleko po sorazmerno zelo visokih cenah, samo da ga dobijo.

Glede govoric o zvišanju cene na drobno pa je dejal, da upajo, da si bodo v najkrajšem času uspeli zagotoviti gotove vire dobave zadostnih količin mleka za Trst in da ne bo potrebno načeti tega kočljivega vprašanja.

Zagotovila ravnatelja podjetja, ki dobavlja mleko mestu, bodo gotovo pomirila zlasti potrošnike, ki jim gotovo ni vseeno, po kakšni ceni plačujejo mleko. Obenem bodo pomirila tudi prodajalce na drobno, ki so bili zlasti včeraj zaradi pomanjkanja mleka precej oškodovani, saj so njihovi dohodki v večini primerov zelo skromni.

—«»—

Delavci na žerjavih v pristanišču prekinili z nadurnim delom

Včeraj dopoldne je bil sestanek med sindikalnimi predstavniki in zastopniki vodstva Javnih skladišč. Sindikalni zastopniki so namreč zahtevali, da bi se uredilo vprašanje delavcev, ki so zaposleni pri žerjavih. To delo je namreč zelo naporno in nevarno, delavci pa morajo kljub temu opravljati veliko število nadurnega dela, ne da bi za to dobili zadostne in naporom primerne poviške.

Ker je bil včerajšnji sestanek brez uspeha, so delavci začeli s sindikalno akcijo, kakor sta sklenili sindikalni organizaciji. Od 17. ure včeraj namreč ne opravljajo več nobenega nadurnega dela.

—«»—

Cepljenje proti oslovskemu kašlju in tetanusu

Pred dnevi se je začelo obvezno jesensko cepljenje otrok s cepivi proti raznim nalezljivim boleznim. Cepljenje opravljajo v higienskem uradu ter v vseh občinskih ambulantah. Cepljenju proti kozam in davici se morajo po zakonu podvreči vsi otroci in to najkasneje do drugega leta starosti. Toda boljše je, če se otroke cepi že v času od 6. meseca do prvega leta starosti

Priporočljivo pa je, da se ob obveznem cepljenju proti davici cepi otroke tudi s cepivom proti oslovskemu kašlju in tetanusu. S tem je otrok seveda vsaj delno imun proti davici in proti oslovskemu kašlju. Še pomembnejše pa je cepljenje proti tetanusu, saj se otroci največkrat ranijo na cestah in dvoriščih in je torej nevarnost okužbe večja. S cepljenjem pa seveda ta nevarnost odpade.

Zaradi tega priporočamo staršem, da cepijo svoje otroke ne samo proti davici, temveč tudi proti oslovskemu kašlju in tetanusu, kar je na vse zadnje v izključno korist zdravja otrok. Pripomniti je treba samo še to, da se lahko že v kratkem času po tem cepljenju opravi tudi cepljenje proti otroški paralizi.

—«»—

Festival «Dela» se danes zaključi

Danes se bo v Dolini zaključil prvi festival, ki ga je organiziral tržaški list «Delo». Program se bo začel že ob 9. uri, ob 16. uri pa bo kulturna prireditev, na kateri bodo nastopili pevski zbori in razne kulturne skupine. Ob 18.30 bo zborovanje, na katerem bosta govorila tajnik federacije KPI prof. Sema in dolinski župan Lovriha. Zvečer bo ples.

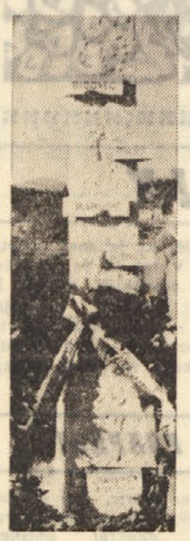

Proslava 30. obletnice bazoviških junakov

Odbor za proslavo bazoviških žrtev priredi kratko proslavo s polaganjem vencev na grobove protifašističnih borcev Bidovca, Marušiča, Miloša in Valenčiča

v torek 6. t. m. ob 17. uri pri Sv. Ani

Vabljeni vsi antifašisti in antifašistične organizacije

ooo

V nedeljo 11. septembra popoldne bo na strelišču pri Bazovici skupna glavna proslava

Nekaj pripomb k zakonu o slovenskem šolstvu

Zakaj v zakonskem osnutku ni omenjena Beneška Slovenija?

Po uradnem ljudskem štetju italijanske vlade iz leta 1921 je bilo v videmski pokrajini 33.932 oseb s slovenskim občevalnim jezikom - Mar nimajo ti pravice do šole v svojem materinem jeziku?

Glede uvoda k osnutku zakona, ki smo ga že objavili, je treba predvsem poudariti, da niti z besedico ne omenja Beneške Slovenije.

Niti v osnutku zakona, kakor smo že večkrat pripomnili, ni govora o slovenskem šolstvu v Beneški Sloveniji.

Uvod omenja le goriško pokrajino in Tržaško področje, da sta značilni zaradi sestave prebivalstva in da zaradi tega obstaja vprašanje, da se šolska ureditev prilagodi temu položaju. Takoj za tem je pripomba: «Da se pripadnikom slovenske etične skupine more nuditi možnost ohranitve lastnega jezikovnega bogastva, nedvoumno sledi iz jamstva, ki jo določa člen 6 ustave, po katerem „Republika ščiti s posebnimi predpisi jezikovne manjšine"».

V Beneški Sloveniji živijo, ali ne, skupno z državljani italijanske etične skupine, tudi državljani slovenske etične skupine?

Ljudsko štetje iz leta 1921 je v videmski pokrajini ugotovilo 33.932 oseb s slovenskim občevalnim jezikom. Teh podatkov si nismo sami izmislili in bi jih v rimskih ministrstvih morali poznati.

Ali so vsi Slovenci v videmski pokrajini med tem izumrli? Tako naj bi sklepali iz omenjenega uvoda in osnutka zakona, sicer si je nemogoče razlagati sklicevanje na člen 6 italijanske ustave. Prav gotovo tudi v Rimu dobro vedo, da v Beneški Sloveniji strnjeno živijo pripadniki slovenske jezikovne skupine. Zakaj torej za te državljane ne veljajo še določbe italijanske ustave? Mar so to manj vredni državljani? Upati je, da bo vsaj sedanja Fanfanijeva vlada spoznala krivico in jo končno odpravila. Dosedanje ravnanje s Slovenci v Beneški Sloveniji je madež za vsako vlado, ki pravi, da je demokratična.

Tako uvod kot osnutek zakona sta torej nepopolna in krivična glede tega važnega vprašanja, ki nima samo krajevnega značaja.

Spričo tega je popolnoma utemeljena zahteva, da se z zakonom uredi tudi vprašanje slovenskega šolstva v Beneški Sloveniji. Italijanska republika ima politično in moralno dolžnost pred Slovenci, pred svojimi državljani in vsem svetu da končno odpravi hudo krivico, ki se v tem pogledu godi Slovencem v Beneški Sloveniji že dolga desetletja, saj sploh niso še imeli osnovne demokratične pravice, da bi imeli šole v svojem materinem jeziku, kakor jih imajo najbolj zapostavljeni kolonialni narodi. Pravična rešitev tega vprašanja bo lep prispevek k mirnemu sožitju in sodelovanju obeh narodov in sosednih držav.

Ljudstvo pošteni in pravični ureditvi tega problema ne more in ne sme biti nobenih pomislekov in ovir. Slovenci v Beneški Sloveniji so sestavni del slovenske manjšine v Italiji. To je dejstvo, ki ga ne more nihče izpodbiti. Popolnoma logičen je torej zaključek, da ne more in ne sme vlada rabiti dvojne mere. Zakon za slovensko šolstvo v Italiji bo imel pravo, moralno, politično ter ustavno utemeljitev in podlago, če bo veljal tudi za Slovence v videmski pokrajini.

—«»—

Neprevidnost šoferja povzročila nesrečo

Guerrino Rossetto, star 45 let, iz Porpetta (Videm), se je včeraj peljal po Miramarskem drevoredu z motorjem, ki ga je šofiral 43-letniAntonio Marchesini iz Skocjana ob Soči. V bližini barkovljanske mitnice sta motorista trčila v avto, ki ga je šofiral 47-letni Giuseppe Giacchetti iz Ul. Castagneto 65. Giacchetti je bil nenadoma zapustil parkirno mesto na levi strani cestišča ter zavozil na levo, zaradi česar sta motorista trčila vanj.

Rossetta so prepeljali v splošno bolnišnico, kjer so mu zdravniki ugotovili zlom desne stegnenice in razne druge poškodbe. Ozdravil bo v približno 40 dneh.

Razveseljiva vest za ladjedelnico Sv. Marka

Jutri postavitev gredlja 22.400-tonske tovorne ladje

V četrtek ali v soboto pa bodo začeli graditi veliko 40.000-tonsko potniško ladjo

V ladjedelnici Sv. Marka je suspendiranih okrog 600 delavcev, v vseh obratih CRDA v Trstu in Tržiču pa nad 2.000. Zato je razumljivo, da je zavlačevanje izvršitve obljubljenih naročil povzročilo med delavci hudo skrb, še bolj pomnoženo, ko se je raznesla vest, da bodo celo ukinili projektivni urad CRDA. Pesimistično pa so bili razpoloženi tudi gospodarski krogi, ki so preko trgovinske zbornice celo izrazili bojazen, da utegne IRI naše ladjedelnice skrčiti, namesto da bi jih modernizirali.

No, sedaj so se zganili in napovedali nekaj razveseljivih pobud, ki so jih toliko časa odlagali. Jutri bodo začeli namreč postavljati v ladjedelnici Sv. Marka na kobilico gredelj 22.400-tonske tovorne ladje za plovno družbo «Grimaldi» iz Genove in tej ladji bi morale slediti v prihodnosti še nove. Poleg tega pa bodo začeli v četrtek ali v soboto v ladjedelnici Sv. Marka graditi 40.000-tonsko potniško ladjo za družbo «Italia», ki bo plula na progi iz Genove v Ameriko. Po dolgem času bodo po tovornih ladjah in cisternah zopet začeli graditi potniško ladjo, kar pomeni mnogo več dela pri njenem opremljanju in razna naročila tudi za tržaške obrtnike in male industrijce.

Za četrtek obljubljajo tudi, da bodo začeli v tržiški ladjedelnici graditi dve potniški ladji na turbinski pogon po 27.000 ton za «Tržaški Lloyd», in sicer za progo med Trstom in Avstralijo. Skupno bodo torej začeli graditi 116 tisoč ton ladjevja, kar naj bi zagotovilo vsaj za ladjedelnico Sv. Marka nekaj let dela.

Na ta naročila je čakala tudi demokristjanska agencija «Italia», ko je nekam sramežljivo očitala Tržačanom, da niso nikoli zadovoljni in trdila, da ni vlada nikoli pozabila na Trst. Ta naročila res pridejo prav, čeprav z znatno zamudo, a v Rimu predvsem ne smejo pozabiti, da je treba ladjedelnico Sv. Marka obnoviti, kajti tržaškega delavstva ne zanima le sedanjost, marveč tudi prihodnost. Če namreč ladjedelnice ne bo nove, ne bo kos niti domači konkurenci, kaj šele tuji.

—«»—

Kraške gostilne

V teh dneh je pod okriljem Pokrajinske turistične ustanove izšla zanimiva knjižica pod naslovom «Kraške gostilne», ki jo je napisal in ilustriral Romano de Mejo.

Knjižica, ki je seveda pisana v italijanščini, predstavlja posebnost zase. Avtor je obiskal vse kraške gostilne — od Medje vasi do Prebenega — in v literarni obliki nakazal vrline njihovih kuhinj, njihovih specialitet, tako da se že ob

samem čitanju pričnejo cediti sline. In s tem je bil njegov namen dosežen.

V knjižici niso omenjene vse gostilne, nedvomno zato, ker povsod ne kuhajo. Vendar smo kljub temu zasledili nekaj nedostatkov. Na notranji platnici je zemljevid, ki bi moral po avtorjevih besedah označevati vse kraje, ki so v knjižici omenjeni. Toda na zemljevidu je označen Repnič, ki v knjižici ni omenjen, medtem ko Velikega Repna, ki je omenjen trikrat, na zemljevidu ni!

Potem moramo omeniti samovoljno spreminjanje slovenskih priimkov v italijansko obliko. To se dogaja v več primerih, čeprav je tudi na zunanji napisnih tablah gostilen označeno ime lastnika v slovenski obliki. Menimo, da knjižica ne bi prav nič izgubila na svoji vrednosti, če bi avtor ohranil imena in priimke v originalni obliki

Knjižico bogatijo res dobre ilustracije, tudi avtorjevo delo.

Na splošno je ta gastronomski vodič po kraških gostilnah v polni meri dosegel svoj namen. Za naslednjo izdajo pa bi bilo prav, ko bi popravili omenjene nedostatke in poskrbeli tudi za slovenski prevod. Knjižica velja 300 lir in jo velja nabaviti.

Predavanje dr. Gerina o Memorandumu

Sinoči je dr. Gerin, univerzitetni profesor in član mešanega odbora za izvajanje Posebnega statuta, predaval v prostorih federacije Krščanske demokracije o londonski Spomenici o soglasju. Pri tem smo dobili vtis, da je Krščanska demokracija priredila to predavanje predvsem zato, da pomiri določen krog politično nezrelih ljudi, ki še vedno mislijo, da vsebuje Spomenica kdo ve kakšne tajne določbe, zlasti ker je znani videmski šovinistični dnevnik nedavno posnel fantastično vest o spremembi tukajšnje uprave, katero je objavil neki srbski emigrantski listič v Londonu.

Dr. Gerin je orisal italijanski javnosti pravzaprav vsebino Spomenice o soglasju in Posebnega statuta, ki sta, rekli bi žal, tukajšnji slovenski javnosti še predobro znana, ker jo moramo stalno opozarjati na neuresničene določbe.

Kaže pa, da je za mnoge italijanske meščane, tudi za razumnike, Spomenica še vedno španska vas.

Predavatelj je v začetku orisal zgodovinsko dogajanje, ki je privedlo do sklenitve Spomenice o soglasju, katere namen je bil, rešiti «de facto» tržaško vprašanje. Pri tem je ponovil znano Cammaratovo tezo, da velja teoretsko italijanska suverenost še za vse bivše tržaško ozemlje, za bivšo cono A pa tudi dejanska suverenost od oktobra 1954. Velja pa tudi mirovna pogodba, ki jo je bilo treba upoštevati; zato niso mogli skleniti za rešitev tržaškega vprašanja prave mednarodne pogodbe, marveč le nekak zapisnik o sporazumu. Seveda pa ima ta sporazum vso veljavo, čeprav ga ni parlament ratificiral, kajti člen 80 ustave ratifikacije v tem primeru ne predvideva. Kasneje je v odgovoru na diskusijo tudi priznal teoretsko možnost ustanovitve tržaškega ozemlja, ker mirovna pogodba pač še vedno velja, dejansko pa je to nesmisel, kajti večina držav skupno s prizadetima, se je izrekla za takšno rešitev.

Dr. Gerin je tudi dejal, da se ne sme dramatizirati delo mešanega odbora in niti vsebina Spomenice in Posebnega statuta, saj vsebujeta v glavnem le to, kar vsebuje že sama republiška ustava. Poudaril je tudi važnost dobrih odnosov med sosednima državama. Ni pa nič povedal, kako in kdaj namerava italijanska vlada uresničiti vse določbe Posebnega statuta glede pravic Slovencev do dostopa v javne službe, do uporabe materinega jezika na sodiščih, do dvojezičnih napisov itd. Vse te določbe je samo naštel in na koncu v odgovoru nekaterim diskutantom prikazal vso stvar tako, kot da uživamo Slovenci sploh že vse pravice.

Predavanje je morda pomirilo tiste, ki se boje »spremembe v upravi«, ni pa seveda nakazalo nobenih perspektiv za rešitev vprašanj, ki izvirajo iz Spomenice o soglasju, vsaj kar se nas Slovencev tiče.

—«»—

Dolinski obč. svet o gospodarskem položaju mesta in okolice

Pretekli petek se je sestal občinski svet v Dolini, ki je soglasno vzel na znanje zagotovila vodstva Fincantieri, da se ne ukine projektivni oddelek Združenih jadranskih ladjedelnic v Trstu, ampak da ostane pri starem. Resno pa priporoča vsem odgovornim činiteljem, naj se odločno zavzamejo, da se odpravi gospodarska kriza v Trstu, kot se to vedno obljublja, a se do sedaj ničesar konkretnega ni naredilo. Zato občinski svet poziva vse prebivalstvo, da enotno nadaljuje boj za dosego gospodarskega napredka Trsta in podeželja in da se v ta namen čimprej ustanovi avtonomna dežela Furlanija-Julijska krajina.

Iz sodnih dvoran

Oprostitev in obsodba zaradi kršitve urbanističnega zakona

Marija Maganja-Micoli, stara 41 let iz Skednja 533, se je morala zagovarjati pred sodnikom zaradi nekega prekrška v zvezi z urbanističnim zakonom. 6. januarja letošnjega leta je neki občinski stražnik ugotovil, da je navedena ženska zgradila balkon pri svoji hiši, ne da bi zaprosila za to ustrezno dovoljenje od občinskih oblasti.

Sodnik jo je oprostil, češ da inkriminirano dejanje ne predstavlja zakonskega prekrška.

Popolnoma drugače pa se je iztekla zadeva, ki je pripeljala pred sodišče 31-letnega Carla Mosellija s Senenega trga štev. 8. Tudi Moselli se je lotil nekaterih del pri popravljanju svoje hiše v ulici, ki pelje z Montebella na Trg Baiamonti. Sodnik ga je namreč spoznal za krivega ter ga obsodil na deset dni zapora in 10.000 lir globe.

***

Notar Claudio Modugno, star 46 let, iz Ulice Finzi 4, se je moral včeraj zagovarjati na preturi zaradi nekega prekrška cestnega zakonika. Sodnik Coen ga je oprostil vsake krivde na podlagi člena 51 KZ, ki pravi, da ni kazniv kdorkoli prekrši neki zakonski predpis pri izvrševanju dolžnosti, ki jih predvidevajo zakonski predpisi.

Modugno se je 24. aprila letošnjega leta peljal z avtomobilom v Dolino. Pri Domju ga je ustavila policijska patrulja, ki je trdila, da je vozil s hitrostjo 60 km na uro namesto 50, ki so dovoljeni na tistem odseku.

Sodnik je oprostil Modugna, ker je ta dokazal, da je omenjenega dne šel v Dolino, da sprejme oporoko neke osebe, ki je bila na smrtni postelji.

—«»—

Nesreča ali samomor?

Ob 20,25 včeraj zvecer so prepeljali na ortopedski oddelek splošne bolnišnice 59-letno čistilko Anno Sponza-Gracchi, ki je padla iz drugega nadstropja v poslopju št. 5 v Ul. Belpoggio. Po prihodu v bolnišnico je ob 22.45 umrla zaradi hudih notranjih poškodb.

Na kraj nesreče so takoj prišli policijski agenti komisariata javne varnosti v Ul. dell'Università. Sodeč po vseh okoliščinah, v katerih se je dogodil padec, sklepajo, da gre za samomor.

Slednjo domnevo potrjuje dejstvo, da si je ženska, ki stanuje v Ul. Tedeschi 3, že pred nekaj dnevi poskusila vzeti življenje. 28. avgusta so jo namreč prepeljali v splošno bolnišnico, ker je bila zaužila 14 tablet, ki služijo za znižanje krvnega pritiska. Ženska je tedaj izjavila, da si je hotela vzeti življenje zaradi svojega zdravstvenega stanja in ker se je naveličala živeti.

ROJSTVA, SMRTI IN POROKE

Dne 3. septembra se je rodilo v Trstu 12 otrok, umrlo je 7 oseb, porok je bilo 12.

POROČILI SO SE: šofer Angelo Mazzucchi in gospodinja Graziella Sedmak, delavec Mario Vattovaz in gospodinja Antonia Marussi, električni varilec Albino Makovec in delavka Norina Perok, oficir Giuseppe Coradduzza in učiteljica Mariagrazia Vezzani, električar Giorgio Scabini in uradnica Nerella Ficich, športni instruktor Ettore Trevisan in uradnica Ada Malvestiti, uradnik Ennio Vasta in gospodinja Anna Amerighi, telefonist Benito Spincich in uradnica Rosa Dallia, šofer Giuseppe Delvecchio in frizerka Silvia Orel, uradnik Bruno Cappelletti in prodajalka Maria Grazia Gasperi, trgovec Arduino Crisanaz in šivilja Cosima Saffioti, prodajalec Enrico Cavallieri in gospodinja Marinella Corollini.

UMRLI SO: 80-letna Giovanna Cusma vd. Frybl, 60-letni Ermanno Mauri, 57-letna Matilde Fellini por. Cucchi, 49-letna Amelia Petri, 56-letni Josip Terčon, 77-letna Maria Giromella por. Sandri, 40-letni Bogoslav Verginella.

OKLICI: agent javne varnosti Tommaso Savino in gospodinja Concetta Sassano, oficir [illegible] to Bruno in gospodinja Marialuisa Tomadini, Giuseppe [illegible] in Maria Chiavaroli, stražnik javne varnosti Guerrino Milanese in šivilja Silvana Rocco, uradnik Claudio Gustin in prodajalka Maria Sferco, strojnik Eligio Rubino in vezilja Lucia Mistaro, instalater Bruno Marega in gospodinja Liliana Corelli, težak Carlo Kosovel in gospodinja Anna Lozei, lirični umetnik Antonio Boyer in lirična umetnica Mirella Parutto, mizar Sergio Englandi in gospodinja Elda Grison, uradnik Pietro Valori in gospodinja Alda Sedmak, prodajalec Claudio Nordio in baristka Luciana Mervich, uradnik Sergio Concina in prodajalka Fulvia Sbrizzi, visokošolec Federico Cristofoli in učiteljica Giuseppina Di Drusco, težak Vincenc Ražem in gospodinja Silvestra Grgič, pismonoša Corrado Pausich in gospodinja Aurora Kariš, podjetnik Claudio Levantini in uradnica Laura Zani, vzgojitelj Giuseppe Brodnik in šivilja Laura Leonzini, finančni stražnik Umberto Boldrin in gospodinja Adriana Dazara, karabinjer Tindaro Ignazzitto in gospodinja Giuseppa Cucinotta, mehanik Vittorio Angelini in gospodinja Maria Ierman, rezervni oficir Alberto Benvenuti in uradnica Susanna Tufariello, mizar Ruggero Vidonis in šivilja Liliana Crevatin, vetrinist Massimo de Falco in prodajalka Maria Corazza, zidar Giorgio Fabian in gospodinja Mirella Denardi, podjetnik Giuseppe Ghersini in gospodinja Maria Rude, geometer Dante Trebbi in gospodinja Margherita Deangeli, upokojenec Giuseppe Centassi in gospodinja Vittoria Sabadin, delavec Aldo Corossez in gospodinja Petra Starc, telovadni profesor Gabriele dr. Andreassi in uradnica Isa Del Piccolo, vratar Salvatore Pulina in bolničarka Silvia Evangelisti, zdravnik Ludovico dr. Patarnello in zdravnica Elena dr. Cosma, uradnik Aurelio Visintini in uradnica Bruna Bossi, oficir Antonio Bazzocchi in soc. asistentka Maria Teresa Andergnini, geometer Massimiliano Luccetta in uradnica Adele Cubel, pek Stanislao Bolle in modistka Renata Dapretto, uradnik Fortunato Reveri in tipkarica Mariangela Giannetti, bančni uradnik Michele Guadalupi in uradnica Simone Maria Saal, zastopnik Francesco Maiocchi in uradnica Luciana Bevilini, trgovec Giovanni Mazzetti in gospodinja Ambra Passante, uradnik Gianfranco Gidino in prodajalka Mirella Lando, pomorščak Luciano Viezzoli in gospodinja Maria Pieruzzi, Paolo De Pasquale in Harju Hilka, zastopnik Nivio Latin in uradnica Emma Spada, natakar Bruno Bassi in gospodinja Delinda Astolfi, delavec Stello Cecchi in baristka Maria Alessio, električar Dragan Petrovič in gospodinja Kosa Mrdja.

LOTERIJA

BARI	13	58	78	11	49
CAGLIARI	47	16	23	52	90
FLORENCA	59	65	44	80	85
GENOVA	11	42	16	49	19
MILAN	1	21	47	28	89
NEAPELJ	71	73	7	85	90
PALERMO	87	51	56	48	25
RIM	46	73	69	78	31
TURIN	76	86	26	21	88
BENETKE	78	1	8	66	53

ENALOTTO

1 X X 1 1 2 2 X 2 2 2 2

Kvota: Skupni dobitki znašajo 54.493.259 lir; zadeta je bila samo ena dvanajstica, ki dobi 21.781.000 lir; enajstice (28) dobijo vsaka po 583.400 lir; desetice pa dobijo vsaka po 23.700 lir.

—«»—

NOCNA SLUŽBA LEKARN

Dr. Codermatz, Ul. Tor San Piero 2; De Colle, Ul. Revoltella 42; Depangher, Ul. sv. Justa 1; Alla Madonna del Mare, Trg Piave 2; Zanetti-Testa d'oro, Ul. Mazzini 43.

—«»—

LEKARNE ODPRTE DANES

INAM Al Cedro, Trg Oberdan 2; Cipolla, Ul. Belpoggio 4; De Colle Ul. P. Revoltella 42; Depangher, Ul. sv. Justa 1; Manzoni, Ul. Settefontane 2; Marchio, Ul. Ginnastica 44; Rovis, Trg Goldoni 8; Miani, Barkovlje in Nicoli, Skedenj.

KINO

Moderno 16.30 in 21.30 Revija v narečju «Oggi a mi, domani a ti», Jole Silvani, F. Menotti. Sledi film: «Grofica Sv. Lucije».
Fenice 15.00 «Scaramouche».
Excelsior 15.00 «Drama v ogledalu», O. Welles, J. Greco.
Filodrammatico 15.00 «Obleganje Siracuse», technicolor.
Grattacielo 15.00 «Za dolar strahu», V. Tognazzi, W. Chiari.
Supercinema 13.30 «Svet ponoči», Technicolor.
Arcobaleno 14.15 «Nevihta nad Kitajsko», Lisa Lie, James Stewart.
Aurora 15.00 «Messalina, cesarica Venera».
Alabarda 15.00 «Cirkus s tremi arenami», technicolor, Jerry Lewis.
Capitol 15.00 «Amerika, kakor jo vidi Francoz», technicolor.
Garibaldi 15.00 «Napolitanec v Far Westu», technicolor, Robert Taylor.
Cristallo 15.00 «Gazebo».
Impero 15.00 «Parada smeha», Charles Chaplin.
Italia 15.00 «Jennyjna slika», Jenifer Jones, Joseph Cotten.
Massimo 14.30 «Johnny Guitar», Technicolor, Sterling Hayden.
Astoria (bivši San Marco) 15.00 «Odisej», technicolor, Kirk Douglas, Silvana Mangano.
Vittorio Veneto 15.15 «Meč iz Damaska», technicolor, Rock Hudson.
Marconi 15.00 «Indijanski vodič», technicolor, Clint Walker.
Ideale 15.00 «Saharska legija», Alan Ladd.
Savona 14.00 «Gusarji», Charlton Heston.
Astra 16.00 «Gusarji», Charlton Heston.
Odeon 15.00 «Zavojevalec Mongolov», technicolor.

LETNI KINO

Marconi 20.15 Glej zgoraj.
Garibaldi 20.00 Glej zgoraj.
Skedenj 20.00 «Velika vojna», Alberto Sordi, Vittorio Gassman

KINO ŠKEDENJ

predvaja danes 4. t. m. ob 20. uri velik film, ki je pretresel ves svet

VELIKA VOJNA

(La grande guerra)

Igrajo: A. SORDI, V. GASSMAN in S. MANGANO

Cene: Otroci 130, odrasli 150 lir

Jutri 5. t. m. ob 20. uri ponovitev istega filma.

KINO PROSEK-KONTOVEL

predvaja danes 4. t. m. ob 17. uri cinemascope barvni film:

TRDI ČASI ZA VAMPIRJE

(Tempi duri per i vampiri)

Igrata: SYLVA KOSCINA in RENATO RASCEL

Kino na Opčinah

predvaja danes 4. t. m. z začetkom ob 16. in ob 20. uri na prostem Totalscope barvni film:

Alberto SORDI
Marcello MASTROIANNI
Michele MORGAN
Franco FABRIZI
Sylva KOSCINA

POLETNE POVESTI

(Racconti d'estate)

Režija Gianni FRANCIOLINI

EASTMANCOLOR TOTALSCOPE

V ponedeljek 5. t. m. ob 18. in 20. uri na prostem ponovitev istega filma.

Po navdušujoči predpredstavi vam «SUPERCINEMA PRINCIPE» predstavlja prvikrat v Trstu največjo predstavo vseh predstav po običajnih cenah

TECHNIRAMA TECHNICOLOR

Po uspehu «Evropa ponoči» vam WARNER BROS predstavlja največjo predstavo in Hollywoodu

SVET PONOČI

v najbolj znamenitih tabarinih in mednarodnih varietejskih gledališčih v New Yorku, Londonu, Tokiu, Honoluluju, Parizu, Las Vegasu, Hamburgu, Hongkongu in Hollywoodu

Med številnimi umetniki nastopajo.
Alfredo Alara in njegova balet Ma-umba in Malambo iz pariškega Lida, Tiller Girls, Geisheva hiša iz Kiyokava, Crazy Horse, mednarodni strip tease z vdovo Dodo iz Hamburga in Raphe Temporel, Fraternity Brothers, Strip tease Feline, Gospel snow v harlemskem gledališču Apollo, Prvaki iz Catcha z rdečo masko, Lual iz Honolulu, Markov meč, The Nitwits Band, Kitajska opera iz Hongkonga, Queen bee Cabaret iz Tokia z Juki Rosa, Ricky Renne, skrivnostna ženska, Rythmettes iz Las Vegas, Tahitski balet, Bluebell girls iz pariškega lida, Wee Willie Harris and the Rockett's orkester, Merilandski kiti v Hollywoodu.

ponovitev v «SUPERCINEMA PRINCIPE» ob 14. uri

OD VČERAJ DO DANES

MALI OGLASI

VAJENCA 14-15 let starega za mehanika in šoferja išče tvrdka Kanobel, via dell'Ippodromo 16, tel. 90-812.

KOKOSI IN PETELINE New Hampshire pasme od 5 mesecev proda Gobbo Romano v Dolini.

VAJENKO za žensko in moško krojačnico sprejmemo. Trst, Ul. Raffineria 5, Košuta.

AVTOMOTOR

IMPORT — EXPORT

Nadomestni deli italijanskih, nemških, angleških in ameriških avtomobilov. DIESEL motorjev in traktorjev.

Trieste - Trst, Via Udine 15 tel 30-197 30198

CATTUNAR UMBERTO

TRST UL. F. SEVERO 3 TEL. 34089

UVOZ ZIVINE IN KONJ

VIGNA

Trst, Ul. Crispi 73 - tel. 90-027

Specializirana delavnica za popravilo in obnovitev izpušnih naprav in rezervoarjev

DAROVI IN PRISPEVKI

V počastitev spomina nepozabnih staršev Antonije in Silvestra Daneva darujejo otroci ob 16 in 8. obletnici njihove smrti 2000 lir za Dijaško Matico.

Podjetje Costanzo se skupno s svojimi uslužbenci pridružuje žalovanju družine ob bridki izgubi svojega uslužbenca

Bogoslava Verginelle

Sv. Križ - Trst, 4.9.1960

Vsem prijateljem, sorodnikom in znancem naznanjamo žalostno vest, da je včeraj zvečer tragično preminil naš

SLAVKO VERGINELLA

Pogreb dragega pokojnika bo danes popoldne ob 17. uri iz hiše žalosti št. 51 v Sv. Križu pri Trstu.

Žalujoči starši, sestre, bratje, vnuki in ostali sorodniki

Sv. Križ pri Trstu-Trst-Zagreb-Nabrežina, 4.9.1960

ZAHVALA

Toplo se zahvaljujemo vsem, ki so z nami sočustvovali ob bridki izgubi našega nepozabnega

DANILA KRIŽMANČIČA

Posebna zahvala g. županiku in gospodični Križmančičevi za govora, pevskemu zboru, vaški mladini, družini Stoper, Kmečki zvezi, Kmečki zadrugi, njegovim sodelavcem, sorodnikom, prijateljem, znancem in darovalcem cvetja.

Bazovica, 4.9.1960. Družina KRIZMANCIC

PRIMORSKI DNEVNIK

UREDNISTVO
TRST-UL. MONTECCHI 6-II. TELEFON 93-808 IN 94-638
Poštni predal 559

PODRUZNICA GORICA
Ulica S. Pellico 1-II. — Tel. 33-82

UPRAVA
TRST — UL. SV. FRANCISKA št. 20 — Tel. št. 37-338

OGLASI
Cene oglasov: Za vsak mm v širini enega stolpca: trgovski 80, finančno-upravni 120, osmrtnice 90 lir. — Mali oglasi 30 lir beseda. — Vsi oglasi se naročajo pri upravi.

NAROCNINA
Mesečna 480 lir. — Vnaprej: četrtletna 1300 lir, polletna 2500 lir, celoletna 4900 lir — Nedeljska številka mesečno 100 lir, letno 1000 lir — FLRJ: v tednu 10 din, nedeljska 30 din, mesečno 250 din — Nedeljska letno 1440, polletno 720, četrtletno 360 din — Poštni tekoči račun: Založništvo tržaškega tiska Trst 11-5374 — Za FLRJ: ADIT, DZS, Ljubljana, Stritarjeva ul. 3-I., tel. 21-928, tekoči račun pri Komunalni banki v Ljubljani 600-70/3-375.

Odgovorni urednik STANISLAV RENKO
Tiska Tiskarski zavod ZTT Trst

Goriško-beneški dnevnik

Lanska javna dela v goriški občini

Slovenske vasi in predmestja zapostavljena pri javnih delih

Največ denarja so porabili za gradnjo in popravilo šolskih in občinskih poslopij, potem pa za popravilo in asfaltiranje cest

Lani je goriška občina zgradila novi šolski poslopji v Ulici Lantieri in v Ulici Madonnina del Fante v skupni vrednosti 37 in pol milijona lir. Nadaljnjega pol milijona lir so porabili za odtočne naprave pri šolskem poslopju v Ulici Cappella. 16 in pol milijona lir so porabili za izboljševalna dela na raznih občinskih poslopjih. Nadaljnjih 30 milijonov lir so porabili za redno vzdrževanje stanovanjskih in upravnih poslopij, ki so občinska last, ter za čiščenje pokopališč in spomenikov.

Kar se cest tiče, je občina porabila približno 40 lir za vsak kvadratni meter makadamskega cestišča. Celotna porabljena vsota znaša okrog dvajset milijonov lir. V preteklem letu so na novo asfaltirali 3,354 km cestišča ali 26.817 kvadratnih metrov. Ob koncu leta je bilo na področju občine skupno 393.455 kvadratnih metrov asfaltiranega cestišča.

Na novo so v mestu asfaltirali Ulice Lungh'Isonzo, del Prato, del Ulice Brigata Pavia med Ulicama Matteotti in Colombo, del Drevoreda Colombo in del Ulice Montecucco. V Štandrežu so asfaltirali del Ulice Tabai, v Ločniku Ulico Visini, v ezulskem naselju pri Standrežu Ulice Pola, Zara in Capodistria, kos Ulice del Carso od Ulice Aquileia do novega naselja. Za vsa ta dela so porabili nekaj nad 45 milijonov lir. Za asfaltiranje Ulice Tabai so porabili le dva milijona in dve sto tisoč lir. Kot smo že pred dnevi ugotovili, so slovenske vasi bolj potrebne ureditve cest, kot se je to delalo do sedaj. Za redno in izredno vzdrževanje ostalih asfaltiranih cest so porabili nekaj nad dvanajst milijonov lir.

Še dva milijona in 180 tisoč lir so porabili za gradnjo novih pločnikov in njihovo vzdrževanje. Tudi tu so pozabili na slovenska predmestja.

S posojilom, ki ga je občina najela v Rimu

Kmalu začetek gradnje novega otroškega vrtca v Doberdobu

Še ta mesec bo podjetje iz Červinjana, ki je zmagalo na dražbi, pričelo z gradbenimi deli za novi otroški vrtec v Doberdobu, ki bo stal nasproti orožniški vojašnici, na bivšem športnem igrišču. Za gradnjo tega vrtca je občina najela posojilo deset in pol milijona lir od «Cassa depositi e prestiti» v Rimu z dolgoročnim odplačevanjem. Upajmo, da bodo dela šla hitro naprej, tako da se bodo doberdobski otroci kmalu lahko igrali in vzgajali v novi stavbi.

—«»—

Seja občinskega sveta v nedeljo v Doberdobu

Prihodnjo nedeljo zjutraj bo na županstvu v Doberdobu seja občinskega sveta, na kateri bodo med drugim razpravljali o dveh zelo važnih zadevah, in sicer o povišanju letne plače uslužbencem po sindikalni lestvici in o dopolnitvi občinskega proračuna za leta 1957-1958 in 1959 s posojilom približno 6 milijonov lir, ki naj bi ga dobili od rimske «Cassa depositi e prestiti». Ob tej priliki naj povemo, da beleži proračun doberdobske občine precejšnjo izgubo predvsem zaradi razsežnosti občinskih cest in poti, ki jih je treba redno vzdrževati.

—«»—

V preteklem avgustu so v doberdobski občini zabeležili dve smrti in eno poroko. Rojstva ni bilo nobenega. Umrla sta: 21-letni Mario Jarc in 84-letni Jožef Pahor.

—«»—

Izlet v Postojno in bolnišnico «Franja»

Prosvetno društvo «Naš prapor» iz Pevme-Oslavja priredi v nedeljo, 2. oktobra celodnevni izlet z avtobusom v Postojno z ogledom Postojnske jame, Predjamskega gradu in bolnice «Franja». Cena vožnje 1300 lir za člane društva, 1400 lir za nečlane. Vpisovanje do 15. septembra pri Nadji Sošol v Pevmi, Mirku Primožiču na Oslavju, Karlu Primožiču na Oslavju, Antonu Feriju v St. Mavru, ZSPD v Gorici in Arturu Košuti v Gorici Ul. Mameli 8.

—«»—

Menični protesti v 15 dneh avgusta

V prvi polovici avgusta so v občinah goriške pokrajine zabeležili 930 meničnih protestov. Podatki so razvidni iz petnajstdnevnega biltena trgovinske zbornice. Po občinah so menični protesti tako razdeljeni: Gorica 464, Tržič 188, Gradež 54, Gradiška 46, Krmin 34, Ronke 42, Kopriva 3, Doberdob 3, Dolenje 2, Foljan 4, Mariano 1,, Moraro 1, Moša 7, Romans 6, Zagraj 22, San Canzian 22, Števerjan 1, Šlovrenc 2, San Pier 3, Sovodnje 3, Staranzano 16, Turriaco 1, Villesse 1.

—«»—

Danes v Novi Gorici moto-avto dirke

Danes popoldne ob 14. uri se bodo pričele v Novi Gorici avto in moto dirke za prvenstvo Slovenije. Svojo udeležbo so zagotovili najboljši vozači Slovenije in zato bo tekmovanje zares zanimivo. Napovedana je tudi udeležba nekaterih dirkačev iz Gorice, Trsta in Vidma.

—«»—

Izlet SPD

Ob otvoritvi spomenika goriškemu letalcu Rusjanu, ki bo prihodnjo nedeljo zjutraj v Novi Gorici, prireja Slovensko planinsko društvo v Gorici izlet k otvoritveni slavnosti. Popoldne pa se bodo goriški planinci napotili na Skabrijel in h Kekcu. Zbirališče bo ob 13.30 v gostilni «Pri hrastu» v Kromberku.

—«»—

Izlet v Koper in Portorož

Slovenske napredne žene priredijo v nedeljo 18. septembra enodnevni izlet v Koper in Portorož. Cena 850 lir. Vpisovanja sprejemajo do 12. septembra na ZSPD, Ul. Ascoli 1, pri Malki Mikluš v Pevmi in pri Vilmi Bregant v Podgori.

15. septembra vpisovanje v slovenske osnovne šole

Didaktično ravnateljstvo za osnovne šole s slovenskim učnim jezikom obvešča učiteljstvo, da se 15. septembra prične vpisovanje v osnovne šole in se zaključi 30. t. m.

Izpiti drugega roka za peti razred bodo v dneh 21. in 22. t. m.

Izpiti drugega roka za drugi razred bodo v dneh 23. in 24. t. m.

Istočasno bodo tudi sprejemni izpiti privatistov. Izpitne komisije ostanejo iste kot v prvem roku. Šolsko leto se prične 1. oktobra z mašo in 3. oktobra s poukom.

—«»—

IZ ČEDADA

Prepovedani zborovanji

V Čedadu je še vedno živ duh osvobodilnega gibanja proti fašizmu in zaradi tega gledajo domačini bolj po strani vsako namero sedanjih fašistov, da bi ponovno dvignili glavo. Fašistična stranka je bila napovedala zborovanje za današnji dan na glavnem trgu v Čedadu, kjer bi bil moral govoriti o sedanjem političnem položaju videmski poslanec Micheli Vitturi. Levičarske stranke in ANPI so imele to zborovanje za provokacijo in so se obrnile do policijskega komisariata v Čedadu, ki pa ni hotel prepovedati zborovanja. Zaradi tega je federalni odbor odporniškega gibanja napovedal za isti dan, ob 15.30 zborovanje na istem trgu, kjer bi bil moral čez dve uri govoriti fašistični poslanec. V Vidmu pa so socialistični predstavniki poslanec Marangone, partizanski voditelj Gio Batta Angeli in odv. Zanfagnini nastopili pri prefektu, nakar je oblast prepovedala obe zborovanji. S tem so levičarji v Čedadu svoj namen dosegli.

—«»—

TEMPERATURA VČERAJ

Najvišja dnevna temperatura 27.4 stopinje ob 14. uri, najnižja 12.6 stopinje ob 5.30; povprečna vlaga 68 odst.

Vpisovanje v Dijaški dom

Odbor Dijaške Matice javlja, da se vrši vpisovanje v Dijaški dom do 10. septembra vsak dan zjutraj in popoldne v Dijaškem domu na Svetogorski cesti štev. 42. Od 11. do 20. septembra pa bodo vpisovali samo zjutraj od 10. do 12. ure.

Kino v Gorici

CORSO. 15.00: «Vihar nad Kitajsko», James Stewart in Lisa Lu.
VERDI. 15.00: «Prekleti rod», Scott Brady, barvni film.
VITTORIA. 15.00: «Sedmi pečat», film režiserja Ingmarja Bergmana. Igrajo Gunnar Bjornstrand in Beng Ekelrod. Mladoletnim prepovedan vstop.
CENTRALE. 15.00: «Mož, ki je živel v prihodnosti», Rot Taylor in Alan Young, barvni film.
MODERNO. 15.00: «Tolpa angelov», Peter Ustinov, barvni film.

—«»—

Nesreča dijaka pri skoku v vodo

Včeraj popoldne se je 19-letni dijak Luciano Giaconi iz Ul. Morelli 47 kopal v Soči, pri «Šintarju», skupaj s prijatelji. Okrog 16 ure so «tekmovali» v skokih v vodo. Giacconi pa je skočil na takem kraju, da je pod vodo zadel ob skalo in si ranil desno roko. Z rešilnim avtomobilom Zelenega križa so ga peljali v bolnišnico v Ul. Vittorio Veneto. Ozdravel bo v petih dneh.

—«»—

DEŽURNA LEKARNA

Čez dan in ponoči posluje lekarna Crostofoletti na Travniku št. 14, tel. 29-72.

ŠPORT ŠPORT ŠPORT ŠPORT

XVII. olimpijske igre v Rimu (25. avgusta - 11. septembra 1960)

Italijanu Berrutiju zlato kolajno v teku na 200 m
Svetovni rekorder Connolly izpadel v metu kladiva

Krzyskowiak (Poljska) v teku na 3.000 m z ovirami in Rudenkov (SZ) v metu kladiva današnja olimpijska zmagovalca

RIM, 3. — Tudi v teku na 200 m konec premoči ameriških sprinterjev. Kot v teku na 100 m, kjer je zmagal Nemec Hary, so morali Američani tudi v teku na 200 m prepustiti prvo mesto Evropejcu. Tokrat je zmagal presenetljivi Italijan Berruti, ki nikakor ni hotel, kljub odličnemu času 10"3, poskusiti srečo na 100 m. Berruti je pretekel progo v času 20"5, s čimer je ne samo izenačil svetovni rekord, temveč je izboljšal olimpijski rekord in za desetinko sekunde tudi evropskega in italijanskega.

Italijanski sprinter, ki je v predtekmovanjih dvakrat zmagal, je v drugem teku dosegel čas, ki ga je ponovil nato v finalu. Drugi je bil Američan Carney, tretji pa Senegalec Seye, ki teče za francoske barve. Kot v teku na 100 m, tako je toliko opevani Američan Norton razočaral tudi na 200 m, kjer je pritekel zadnji do cilja za Poljakom Fojkom in Američanom Johnsonom. Berruti je tako kot edini Italijan prvikrat v zgodovini olimpijskih iger osvojil zlato kolajno v tej hitrostni progi.

1. Berruti (Italija) 20"5
2. Carney (ZDA) 20"6
3. Seye (Francija) 20"7
4. Fojk (Polj.) 20"8, 5. Johnson (ZDA) 20"8, 6. Norton (ZDA) 20"9.

KRZYSKOWIAK (POLJSKA) NA 3.000 M Z OVIRAMI

Drugo zlato kolajno dneva so podelili Poljaku Krzyskowiaku za zmago v teku na 3.000 m čez ovire. Poljak, ki je že svetovni rekorder na tej progi, si je tudi osvojil naslov olimpijskega prvaka in je v finalu potolkel olimpijski rekord.

Krzyskowiak je takoj po startu nekoliko zaostal in se držal redno na četrtem in petem mestu. To pa njega ni zaskrbelo, ker je bilo jasno, da so Sovjeti, ki so imeli v finalu tri tekmovalce, skušali s hitrim tempom upehati njega in tudi druge. Poljak se za njih tempo ni zmenil in ko je prišel zanj primerni trenutek, je ostro potegnil, prehitel vse in tudi Sovjeta Sokolova, ki mu ni mogel ostati za petami.

Vrstni red na cilju je bil sledeč:

1. Krzyskowiak (Polj.) 8'34"2
2. Sokolov (SZ) 8'36"4
3. Rzisčin (SZ) 8'42"2
4. Roelants (Bel.) 8'47"6, 5. Tjornebo (Šved.) 8'58"6, 6. Muller (Nem.) 9'01"6, 7. Jones (ZDA) 9'18"2, 8. Konov (SZ) 9'18"2.

RUDENKOV (SZ) V METU KLADIVA

Velik favorit za zmago v tej disciplini svetovni in olimpijski prvak Američan Connolly je danes po drugih kvalifikacijskih metih izginil iz prizorišča metalcev kladiva. Connolly se namreč ni mogel plasirati med najboljšimi šestimi, med katere pa se je uvrstil Jugosl. Bezjak. Connollyju se je posrečilo s svojim metom 63.60 m zasesti komaj osmo mesto za Sovjetom Samocvetom, medtem ko ni niti njegov sonarodnjak Hall našel primeren met, s katerim bi pognal kladivo preko 60 m.

V finalnih metih med šestimi najboljšimi pa se Bezjaku ni posrečilo iti preko znamke 64.21 (ostali meti: 61.96, 63.54, 63.95, 62.86), kar mu je prineslo le šesto mesto. Pri zadnjem metu so Bezjaka zmotili zvoki fanfar, ki so napovedovali podelitev nagrad. Jugoslovan je odvrgel kladivo, a je zaradi nepazljivosti prestopil.

Rudenkov pa je že s prvim metom potolkel bivši Connollyjev rekord in ga je s tretjim še enkrat izboljšal ter dosegel znamko 67.10 m.

Finalna lestvica metalcev kladiva je sledeča:

1. Rudenkov (SZ) 67,10
2. Zsivotzky (Madž.) 65,79
3. Rut (Poljska) 65,64
4. Lawlor (Irska) 64,95, 5. Cieply (Polj.) 64,57, 6. Bezjak (Jug.) 64,21.

* * *

V predtekmovanjih žensk na 200 m se je zmaga tudi tokrat nasmejala Američanki Rudolphovi, ki je dosegla najboljši čas v svoji skupini in s tem tudi potolkla stari olimpijski rekord. Tudi Italijanka Leone se je izkazala v tej panogi in se je uvrstila med finalistke. Jugoslovanka Šikovec je tekmovala v peti skupini, a je s časom 24"8 zasedla peto in zadnje mesto. Olimpijska rekorderka Avstralka Cuthbertova ni prišla na startno mesto, kar je marsikoga presenetilo.

V prvem predteku na 110 m z ovirami so se plasirali za četrtfinale kar trije Italijani, med katerimi je bil tudi Svara, ki je pretekel progo v 14"9 in Jugoslovan Lorger ter Petrušič. V četrtfinalu pa se je med Italijani uvrstil v polfinale samo Svara s časom 14"4 in Jugoslovan Lorger, ki je zabeležil isti čas kot v prvem teku. Petrušič pa, ki je zasedel v Lauerjevi skupini peto mesto, je izpadel. Obakrat je Petrušič rabil za progo 14"6.

Za polfinale so se plasirali: CALHOUN (ZDA) 14"1, O-KELLO (Uganda) 14"3, BEREZUCKI (SZ) 14"4, LAUER (Nem.) 13"9, GARDNER (Antile) 14"3, RAZIO (Pak.) 14"4, MAY (ZDA) 13"8, MIHAJLOV (SZ) 13"9, LORGER (Jug.) 14"4, JONES (ZDA) 14"1, KRISTJAKOV (SZ) 14"3 in SVARA (It.) 14"4.

V teku na 400 m je Američan Davis izenačil olimpijski rekord, ki sta ga 1952. leta dosegla Roden in Mc Kenley (Jamaika). V tej panogi so se uvrstili v finale vsi favoriti, med katerimi so Davis, Yerman (ZDA) in Kauffmann (Nemčija). Proti vsakemu pričakovanju pa sta izpadla Poljaka Swatowski in Wowalski.

V teku na 1.500 m je dosegel najboljši čas znani Avstralec Elliot, ki se je uvrstil v finale skupno s sledečimi atleti:

Rozsavolgy (Madž.), Burleson (ZDA), Bernard (Fr.), Ghelle (ZDA), Hamarsland (Norv.), Waern (Šved.), Jazy (Fr.), Vamos (Romunija).

V metu diska je Jugoslovanka Čelesnikova popolnoma odpovedala. Kaj ji je bilo, ni mogoče vedeti, dejstvo pa je, da sta bila dva njena meta neveljavna, z enim pa je vrgla disk le 30,84 m daleč, kar je bilo odločno premalo za kvalifikacijo. Za finale so se plasirale:

Manoliu (Rom.), Nemcova (ČSR), Ponomareva (SZ), Berch (Šved.), Sloper (Hol.), Hausmann (Nem.), Kuznecova (SZ), Brown (ZDA), Mertova (ČSR), Press (SZ), Connolly (ZDA), Schuch (Nem.).

KOSARKA

ZDA in Sovjetska zveza ter Brazilija in Italija so se plasirale v finalno košarkarsko skupino olimpijskega turnirja. Ta moštva, ki so pokazala, da so najmočnejša, se bodo borila za eno izmed treh kolajn.

Moštvo ZDA je premagalo nocoj močne Sovjete, ki so nudili velikanom iz onkraj oceana odločen odpor a niso mogli doseči boljšega rezultata. Jugoslavija pa je po lepi in borbeni igri odpravila močne urugvajce.

Rezultati tekem so sledeči:

Italija—Poljska 74:68 (40:32)
Jugoslavija — Urugvaj 94:83 (43:35)
Brazilija—ČSR 87:78 (43:30)
ZDA—SZ 81:57 (35:28)

V tolažilni skupini pa so bili doseženi sledeči rezultati:

Madžarska-Filipini 81:70 (35:28)
Francija—Mehika 91:62 (41:33)
Španija—Japonska 66:64 (32:34)

—«»—

VATERPOLO

Italijanskemu moštvu prvo mesto in kolajna

Čeprav je Italija dosegla v zadnjih minutah igre neodločen rezultat z močnimi madžarskimi vaterpolisti, si je vseeno osvojila prvič po 1948. letu zlato kolajno. Jugoslavija, ki je prišla na ta olimpijski turnir kot favorit, pa je nocoj izgubila tudi proti Sovjetski zvezi po zelo ostri in včasih tudi surovi igri, zaradi česar je moral sodnik izključiti po tri igralce od vsake strani. Nekaj časa sta moštvi torej igrali s štirimi namesto s sedmimi igralci.

S tem porazom si je Jugoslavija zapravila še zadnjo ugodno priliko in zasedla tako šele četrto mesto. Po dolgih letih premoči v mednarodnem vaterpolu, se vračajo Jugoslovani domov brez kolajne.

Rezultati zadnjih dveh odločilnih tekem:

Italija—Madžarska 3:3 (2:3)
SZ—Jugoslavija 4:3 (2:2)

Končna lestvica:

ITALIJA	3	2	1	0	7 4	5
SZ	3	1	1	1	7 8	3
MADŽARSKA	3	0	2	1	7 8	2
JUGOSLAVIJA	3	1	0	2	6 7	2

V tolažilnem turnirju pa so dosegli sledeča rezultata:

Nemčija—Holandska 6:5 (3:2)
Romunija—ZDA 6:4 (4:1)

Končna lestvica od 5. do 8. mesta je sledeča:

Romunija	3	2	1	0	14 11	5
Nemčija	3	2	1	0	13 11	5
ZDA	3	1	0	2	14 16	2
Holandska	3	0	0	3	15 18	0

HOKEJ NA TRAVI

Avstralija—Poljska 2:0 (0:0)
Holandska—Danska 4:2 (0:1)
Nemčija—Italija 5:0 (2:0)
Kenija—Francija 0:0 (0:0)

Plavanje

Zadnje tri kolajne ZDA in Avstraliji

RIM, 3. — V zadnjem dnevu plavalnih tekmovanj v okviru olimpijskih iger so podelili še zadnje preostale medalje za to panogo, ki je privabila v plavalni stadion veliko število občinstva. Zasluga gre predvsem ameriškim in avstralskim plavalcem, ki so na vsaki progi izboljšali če ne svetovne pa vsaj olimpijske rekorde.

Zadnje kolajne so si razdelili favoriti v tej panogi, to je Američani z Burkejevo na 100 m hrbtno ter v ženski štafeti 4x100 m, medtem ko je šla tretja Avstralcu Konradsu, ki je zmagal na 1.500 m prosto. Madžar Katona pa je izboljšal evropski rekord.

Tudi v zadnjem dnevu tega izredno napetega in po rezultatih izredno odličnega plavalnega tekmovanja, so padali rekordi brez prestanka. Ameriška ženska štafeta je namreč dosegla nov svetovni in olimpijski rekord, medtem ko so italijanske plavalke, ki so zasedle sedmo mesto, izboljšale italijanski državni rekord na tej progi. Prejšnji rekord je pripadal avstralski štafeti.

Končno je tudi Konrads, ki je pustil za seboj svojega nevarnega tekmeca sonarodnjaka Roseja, dosegel nov olimpijski rekord.

Rezultati zadnjega dne so sledeči:

100 M HRBTNO (ženske):
1. Burke (ZDA) 1'09"3
2. Steward (Vel. Brit.) 1'10"8
3. Tanaka (Jap.) 1'11"4
4. Ranwell (Juž. Afr.) 1'11"4, 5. Piacentini (Fr.) 1'11"4, 6. Lewis (Vel. Brit.) 1'11"8, 7. Van Velsen (Hol.) 1'12"1, 8. Delache (Fr.) 1'13"4.

ŠTAFETA 4 x 100 M PROSTO (ženske)
1. ZDA (Spillane, Stobs, Wood, Von Saltza) 4'08"9
2. Avstralija 4'11"3
3. Nemčija 4'19"7
4. Madžarska 4'21"2, 5. Vel. Britanija 4'24"6, 6. Švedska 4'25"1, 7. Italija 4'26"8, 8. SZ 4'29".

1.500 M PROSTO:
1. Konrads (Avstral.) 17'19"6
2. Rose (Avstral.) 17'21"7
3. Breen (ZDA) 17'30"6
4. Yamanaka (Jap.) 17'34"7, 5. Katona (Madž.) 17'43"7, 6. McLachlan (Juž. Afr.) 17'44"9, 7. Somers (ZDA) 18'02"8, 8. Campion (Vel. Brit.) 18'22"7.

ROKOBORBA

LAHKA KAT.:
Sinjavski (SZ) — Dimov (Bol.) s tušem; Wilsom (ZDA) — Abekazmo (Jap.) po točkah; Peltoniemi (Fin.) — Gian (Ind.) p.t.; Kambur Sahin (Tur.) — Nizzola (It.) neodločen.

SREDNJELAHKA:
Habibi (Iran) — Bashir (Pakistan) p.t.; Carlsson (Šved.) — Amey (V.B.) s.t.; Blubang (ZDA) — Rolow (Kan.) zaradi odstopa; Bruggmann (Šv.) — Boese (Kan.) p.t.

SREDNJA:
Antonsson (Šved.) — Madho (Ind.) p.t.; Utz (Nem.) — Punkari (Fin.) p.t.; Dewitt (ZDA) — Širtladze (SZ) p.t.

TEŽKA:
Kekslake (ZDA) — Djiber (Bol.) neodl.; Dietrich (Nem.) — Shourvarzi (Iran) s.t.; Dzarsu (SZ) — Antonsson (Šved.) s.t.; Marescalchi (It.) — Sosnowsky (Polj.) s. t.; Kaplan (Tur.) — Nazir (Pak.) s.t.

Streljanje

Med 19 finalisti tudi Jugoslovan

Danes so se začele kvalifikacijske tekme v streljanju s karabino na 300 m. V finale prve skupine se je uvrstilo po tekmovanju leže, kleče in stoje 19 strelcev, med katerimi je tudi Jugoslovan Grozdanović. Čuk pa je v 2. skupini na 15. mestu in se je uvrstil v finale. Finalisti so:

		leže	kleče	stoje	točke
1.	Spillmann (Švica)	197	191	182	570
2.	Hammerer (Avstrija)	196	184	187	567
3.	Fuckel (ZDA)	197	195	174	566
4.	Borisov (SZ)	192	188	179	559
5.	Kervinen (Fin.)	197	191	169	557
6.	Feliciano (Fil.)	193	179	183	555
7.	Masztak (Polj.)	193	186	171	550
8.	Szabo (Madžarska)	193	183	174	550
9.	Kvissberg (Švedska)	189	185	175	549
10.	Digiandomenico (Arg.)	192	184	172	548
11.	Antonescu (Rom.)	187	181	176	544
12.	Prokop (ČSR)	192	179	172	543
13.	Grozdanović (Jug.)	191	180	167	538
14.	Tolhurst (Avstralija)	162	182	189	533
15.	Wu Tao (Taiwan)	190	172	165	527
16.	Stephansen (Dan.)	190	178	155	523
17.	Gering (Kan.)	191	175	152	518
18.	Valdezmayorga (Per.)	185	170	150	505
19.	Wains (Pak.)	153	180	154	487

Veslanje

Nemčiji tri SZ dva naslova

ČETVEREC S KRMARJEM:
1. Nemčija 6'39"12
2. Francija 6'41"62
3. Italija 6'43"72
4. SZ 6'45"77, 5. Avstralija 6'45"80, 6. Madžarska 6'51"65.

DVOJEC S KRMARJEM:
1. Nemčija 7'29"14
2. SZ 7'30"17
3. ZDA 7'34"58
4. Danska 7'39"20, 5. Italija 7'40"92, 6. Romunija 7'49"57.

ČETVEREC BREZ KRMAR.:
1. ZDA 6'26"26
2. Italija 6'28"78
3. SZ 6'29"62
4. ČSR 6'34"30, 5. Vel. Britanija 6'36"18, 6. Švica 6'38"81.

DOUBLE SCULL:
1. ČSR (V. Kozak, P. Schmidt) 6'47"50
2. (A. Berkutov, J. Cukalov) 6'50"59
3. Švica (E. Huerlimann, R. Larcher) 6'50"59
4. Francija (R. Duhwel, R. Monnereau) 6'52"22, 5. Holandska (P. Bakker, C. Rentmeester) 6'53"86, 6. Belgija (G. Higny, J. Lemaire).

SKIFF:
1. SZ (V. Ivanov) 7'13"96
2. Nemčija (A. Hill) 7'20"21
3. Poljska (T. Kočerka) 7'21"26
4. Holandska (J. Hill) 7'23"98, 5. ZDA (H. Parker) 7'29"26, 6. Italija (S. Rebek) 7'31"09.

OSMEREC:
1. Nemčija 5'57"18
2. Kanada 6'01"51
3. ČSR 6'04"84
4. Francija 6'06"57, 5. ZDA 6'08"06, 6. Italija 6'12"73.

V dvojcu brez krmarja so zmagali sovjetski veslači pred Avstralijo in Finsko, medtem ko je jugoslovanska posadka prišla zadnja na cilj.

BOKS

Danes so bila polfinalna srečanja v vseh boksarskih kategorijah. Po končanem polfinalnem tekmovanju so rezultati sledeči:

Peresna kategorija: Adamski (Polj.)—Mayers (Juž. Afr.) p. t.
Musso (It.) — Limmonen (Fin.) p. t.
Mušja: Sivko (SZ) — Tanabe (Jap.) p. t.
Torok (Madž.) — Elguindi (ZAR) p. t.
Petelinja: Grigorjev (SZ) — Bendig (Polj.) p. t.
Zamparini (It.) — Taylor (Avstr..) p. t.
Welter: Radonjak (SZ)—Drogosz (Polj.) p. t.
Benvenuti (It.) — Lloyd (V. B.) p. t.
Welter lahka: Nemeček (ČSR) — Daniels (ZDA) p. t.
Quartew (Gana) — Karprzyk (Polj.) forfait.
Welter težka: McClure (ZDA) —Lagutin (SZ) p. t.
Bossi (It.)—Fischer (VB) p.t.
Srednjetežka: Clay (ZDA) — Madigan (Avstr.) p. t.
Pietrzkowski (Polj.) — Saraudi (It.) p. t.
Lahka: Lopopolo (It.) — Laudonio (Arg.) p. t.
Padzior (Polj.)—Mac Taggart (VB) p. t.
Srednja: Crook (ZDA)—Monea (Rom.) k. o.
Walasek (Polj.) — Feofanov (SZ) p. t.
Težka: De Piccoli (It.) — Nemec (ČSR) p. t.
Bekker (Juž. Afr.) — Siegmund (Nem.) p. t.

—«»—

SABLJANJE

SZ zlata kolajna v ženskem floretu

Sovjetska ženska ekipa v floretu si je danes osvojila prvo mesto in zlato kolajno. Druga je bila Madžarska, ki je v polfinalnem tekmovanju premagala Italijo z 9:3. Tretje mesto je zasedla Italija, za njo pa so se uvrstile nemške sabljačice.

—«»—

V grško—rimski rokoborbi

Zlata kolajna za Jugoslovana Martinoviča?

RIM, 3. — *Sovjetski rokoborec Koridze in njegov soborec Bolgar Stojanov sta bila včeraj pozvana k zaslišanju pri posebnem odboru mednarodne rokoborske zveze zaradi zadnje borbe pred finalom v lahki kategoriji, ki jo je Bolgar prepustil sovjetskemu tekmovalcu. Zaradi tega je bil najbolj prizadet Jugoslovan Martinović, ki je potem izgubil dopolnilno srečanje s Koridzejem. Ta poziv je zelo presenetil vse v olimpijski vasi, ker so že računali, da bo ta dogodek minil brez epiloga. Ker sta bila oba rokoborca videti slabo razpoložena, ko sta odhajala iz komiteja, govorijo o možnosti, da bo sovjetski tekmovalec diskvalificiran, zlata kolajna pa dodeljena Martinoviču.*

MATEVŽ HACE

KOMISARJEVI ZAPISKI

Druga knjiga

27.

Tudi zdravniki in kulturniki so ta dan jurišali

Ko sva jim pokazala vrh grebena, smo zagledali Nemce, kako so prav počasi lezli proti grebenu.

«Ali jih vidite,» je zamrmral Miha in pokazal s prstom na Nemce.

«Da,» so zamrmrali borci. Nekateri so legli v sneg, drugi so pa držali puške v rokah in stopili za drevesa.

Iznad tistega laza se je dvignila megla. V bližini se je zasvetila zavodenjska cerkvica. Nemci so se približevali prav počasi in v redki vrsti.

«Držite se uro ali dve. Tudi člani štaba bomo danes jurišali,» je rekel Luka. «Danes se moramo prebiti čez te vražje gore.»

«Samo, da bi kmalu dobili kaj hrane. Pa bo že nekako,» je odvrnil Miha.

Še enkrat sva pogledala vseh šestnajst borcev, hrabrih Notranjcev. Rad bi jim še nekaj rekel, pa me je stisnilo v grlu. Žal mi je bilo tako mirnih fantov. Neizgovorjena beseda mi je obtičala v grlu. Pomislil sem, koliko nas še utegne za vedno ostati v teh grapah. Samo s pogledi smo se poslovili od borcev, ki jih potem nisem nikoli več videl. Krili so umik cele divizije. Vzdržali so do konca in padli. Dokler bom živel, se bom spominjal tistega meglenega mrzlega jutra in šestnajstih borcev z otožnimi, suhimi, zaraščenimi obrazi, kako so molče, brez besed zasedli položaj na tistem obraslem grebenu in do konca branili celo divizijo in ranjence.

Ko sva se vračala z grebena, sem vprašal Luko: «Koliko streliva imaš še?»

«Štiri saržerje in štiri bombe,» mi je odvrnil.

«Dobro si preskrbljen, jaz imam samo dve bombi in dva saržerja.»

Štab se je spet posvetoval. Moramo se prebiti. Ostati v teh grapah bi pomenilo velike izgube in še kaj več. Z bližnje strmine so usekali po nas Nemci, na našo srečo zopet previsoko.

Šli smo v napad. Štab divizije z najhrabrejšimi kurirji spredaj. Rjoveli smo, kričali. Na nas so se usipali sovražni streli. Vasja je razbil nemški bunker. Pri drugi zasedi je bil ranjen v nogo Rudi Avbelj. Kmalu nato je bil ranjen Šlajpah-Aki, komisar Trinajste brigade. Za nami so drli bataljoni. Z Luko sva pretekla neko čistino. Z bližnjega roba je sekal sovražni mitraljez. Vsakih nekaj korakov sva legla na tla in tako srečno pretekla čistino. Pod bližnjo smreko sva kričala posameznikom, kako naj pretečejo čistino. Vsak borec, ki se ni držal osnovnih vojaških pravil, je na čistini padel ali pa je bil težko ranjen. Divizijskemu kurirju Bavcu Francu-Gašperinu z Vrha v Loški dolini sva kričala, naj se vrže na tla, a jo je ubiral kar naprej. Potem je dobil rafal v vrat in pritekel do naju. Bila sva okrvavljena od njegove krvi. Nekateri borci niso hoteli teči čez čistino. Šla sva do strmine in pognala naprej vse borce, ki so čakali. Streljanje je bilo peklensko. Nemci so gotovo mislili, da bodo večji del divizije uničili v tistih grapah in kotanjah. Tudi zdravniki so ta dan jurišali in kričali. Tudi Kajuh je junaško jurišal z bombo v roki na čelu kulturniške skupine.

Okrog desetih ali enajstih smo se prebili. Samo naša pobočnica se je še kar naprej borila z Nemci. Rafale so spremljale eksplozije posameznih bomb. Padlo je okrog trideset borcev, petindvajset pa jih je bilo ujetih.

Izza temnomodrih smrek je vstajalo sonce. Megla se je razgubila in se zavlekla v podnožje Mozirskih planin. Po kotanjah je ležal smrdeč dim. Ustavili smo se pri prvih hišah in gledali, kako so od Save visoko v zraku letela kovinsko se lesketajoča angleška letala.

Ko sem stopil v neko hišo, so se borci sklanjali nad staro mogočno kad zelja. Samo zadnjice je bilo videti. Hlastno so jedli surovo zelje. Sploh so pojedli vse, kar je bilo v hiši. Kmetom smo hrano plačali.

Ob starem in od snega podrtem plotu je stal naš stari propagandist Kovačič Fedor-Jože. Podoben je bil staremu, izmozganemu beraču. Bil je suh, zaraščen, sestradan, samo oči so se mu čudno bleščale. Drugače je bil Fedor Kovačič čudovito znan, miren in vztrajen propagandist. Bil je vzor starega predvojnega komunista in borca.

«Kako Jože?» sem ga pobaral.

«Ej, slabo mi je. Bolan sem in lačen. Ko bi ti vedel, kako sem lačen! Kamor pridem, je že vse pobrano.»

«Kamnikar,» sem rekel obveščevalcu, ki je imel tako srečo, da je vedno imel kaj za pod zob, «priskrbi Jožetu mleka in kruha, da nam ne bo od lakote obtičal.»

Borci so jedli po hišah zelje, repo, kruh, mleko, suhe hruške, Nemci so pa od strani obstreljevali naselje.

Popoldne je bilo sončno. Bili smo žalostni zaradi toliko padlih in ranjenih. Glodala nas je tudi skrb, ker je bilo streliva vedno manj. A od tistih štirih bataljonov ni bilo ne duha ne sluha. Tudi od štajerskih brigad ni bilo glasu, kakor da so se udrle v zemljo!

Pozno popoldne sem slišal govoriti borce: «Ha, pa smo jih pregnali, Nemce.» «Da, dali smo jim po grbi,» je pripomnil drugi. «Celo noč so čepeli in nas čakali. Pa nas niso dočakali.» Neki borec pa je rekel: «Vsak pustni večer sem se najedel, pa bi se tudi nocoj rad. Fantje, pustni torek je samo enkrat v letu!»

Kajuh je s svojo opešano in razredčeno skupino počasi lezel naprej. «Nocoj smo bili tako blizu mojega doma. Pa ga še videl nisem! Tako domotožje me je prijelo. Kaj misliš, lep čas je minil, kar sem bil zadnjič doma. Boš videl, kako bodo čez dva meseca v zelenju peli ti grebeni, robovi, ograde in kotanje,» je otožno dejal: «Ko bi ti vedel, koliko je spomladi ptičev v teh krajih, kako čudovito lepo pojejo. Iz vseh kotanj pa žuborijo bistri studenčki.» Pomolčal je, nato pa tiho dejal: «Mislim, da nikjer ptički tako lepo ne pojejo kakor v okolici Šoštanja. Komaj čakam lepo sončno pomlad v domačem kraju.»

Na pustni večer smo se ustavili pri neki majhni koči ob gozdu. Brigade so bile po hišah v Žlebniku, v Belih vodah in Štaknah. Tomšičev bataljon se je ustavil kakih sto dvajset metrov od nemških zased. Naši so kričali. Vasja, Krt, Rudi in Luka s kurirji, Miha Avšič, operativni oficir, zdravnik Lojze, Žiga in Kajuh, člani političnega odseka Brkin, Cene Logar in jaz smo se zbrali v majhni kmečki hiši. Rudi je ranjen ležal pri peči. Štabna patrola in kulturniki so bili pri kmetu Žlebniku, sto metrov nad nami...

Gospodinja nam je postregla z veliko skledo štrukljev.

«Rad bi vedel, če bo nocoj mir?» je dejal zdravnik Lojze.

Kajuh je molčal, nekaj premišljeval in počasi jedel. Nato je vstal in rekel: «Grem k svoji skupini.»

Ta mesec kar sem bil na Štajerskem, sem spoznal več kot prej vse življenje. Videl sem mnogo junaštva, vztrajnosti, hrabrosti, najbolj pa me je presenečalo, da ni bil borec, ki je napravil nekaj velikega, nič ponosen na svoja dejanja. Junaštvo mu je bilo nekaj vsakdanjega, kakor da bi šel v gozd po drva ali pa zgodaj v poletnem jutru kosit.

Ko je Kajuh počasi in omahujoče odšel iz sobe, je dejal Rudi: «Zdi se mi, da ga bo treba spraviti v bolnišk bunker, da se malo odpočije.»

Povečerjali smo in polegli po tleh na svežo ovseno slamo.

«Luka, sezul si bom škornje. Ves mesec sem že obut,» sem šepnil Luki, «in noge me pečejo kot bi jih imel v vreli vodi.»

«Kakor hočeš,» je odvrnil Luka, «jaz se ne bom, pa bi se rad, toda nemškim hudičem nič ne zaupam. Tudi nocoj ne.»

Sezul sem si levi škorenj in pogledal po sobi. Na steni je tiktakala ura glasno in globoko. Ko sem si hotel sezuti še desni škorenj, sem zaslišal streljanje. Planili smo pokonci. Hitro sem si nataknil levi škorenj. Potem smo se pognali v strmino. Komaj smo gazili visoki sneg. Rjoveli smo. Takoj smo opazili, da so Nemci pri Žlebniku napadli našo zaščito in kulturnike. Rafali so padali okrog nas. Mi smo pa na vso moč kričali. Na nasprotnem bregu je s strašnim krikom hitel na pomoč Tomšičev bataljon. Pokati je začelo po vseh grebenih. Rakete so švigale v zrak. Bližali smo se velikemu skednju, od koder smo pregnali Nemce. Pred nami je stal mocan kmečki dom. Ob vogalu hiše je ležal mrtev pesnik Kajuh. Sklonili smo se nadenj. «Škoda ga je,» je rekel Krt in si skrivaj obrisal solze.

«Mnogo, da, zelo mnogo smo izgubili,» je rekel Cene Logar.

Rakete so osvetljevale bojišče. Streljanje je kmalu ponehalo. Zavladal je globok mir. Za hišo so drug za drugim ležali trije ubiti Nemči v belih plaščih.

(Nadaljevanje sledi).

PRIMORSKI DNEVNIK

Poštnina plačana v gotovini Abb. postale I gruppo - Cena 35 lir | Leto XVI. - Št. 212 (4675) | TRST, nedelja 4. septembra 1960

Jutri popoldne se začne zasedanje poslanske zbornice

Danes se zaključijo razgovori med Fanfanijem in de Gaullom

Napovedane tiskovne konference italijanskega predsednika vlade v Parizu ne bo - Nenni meni, da bosta zbornica in senat v kratkem odobrila novi volilni zakon - Pokrajinske volitve novembra

RIM, 3. — Danes ob 8.55 sta Fanfani in Segni odletela v Pariz, kjer sta se v gradu Rambouillet sestala s francoskim predsednikom republike de Gaullom. Razgovori se bodo nadaljevali tudi jutri zjutraj, nato pa se bosta Fanfani in Segni vrnila v Rim že v zgodnjih popoldanskih urah.

Zdi se, da o poteku in zaključkih teh razgovorov ne bomo izvedeli bogve kaj, ker je bila preklicana tudi tiskovna konferenca, ki jo je Fanfani nameraval držati po zaključku razgovorov v prostorih italijanskega veleposlaništva v Parizu. Tudi uradno sporočilo (če ga ne bi objavili, bi bilo še bolj čudno) bo verjetno zelo skopo in bo vsebovalo izrazoslovje, ki smo ga ob takih prilikah že vajeni.

To rezerviranost in uradno molčečnost spravljajo v zvezo s tiskovno konferenco, ki jo de Gaulle namerava imeti prihodnji ponedeljek in na kateri naj bi objavil neko senzacionalno napoved. Vsaj tako napoveduje golistični «Paris Presse», ki dodaja nekatere podrobnosti o tako imenovanem «načrtu de Gaulle». Po pisanju tega lista naj bi de Gaulle predlagal revizijo pogodb o evropski skupnosti za premog in jeklo, o skupnem tržišču ter o Evratomu. Komisiji za skupno tržišče in za Evratom naj bi ne bili več odgovorni pred evropskim parlamentom v Strasburgu, ampak pred svetom predsednikov vlad. Nove evropske ustanove naj bi obsegale štiri komisije, namreč gospodarsko, vojaško, diplomatsko in kulturno komisijo, ki bi jih sestavljali pristojni ministri sestih dežel.

Tak je bil prvotni načrt de Gaulla, ki pa se je kasneje spremenil; kar je moč reči z gotovostjo, je le to, da de Gaulle zagovarja potrebo tudi po politični enotnosti Evrope skupnega tržišča.

Po drugi strani pa «Le Figaro» ve celo povedati, da bosta Fanfani in Segni privolila v de Gaullovo zamisel «trdno zgrajene evropske konfederacije, na vrhu katere bi imeli vrhovni svet, ki bi koordiniral delo nekega določenega števila specializiranih organizmov, bodisi na ravni ministrstev, ali pa na ravni izvedencev».

Sporazum o reformi volilnega zakona komentirajo danes glasila vseh strank; z njim so v glavnem vsi zadovoljni, razen monarhistov in misovcev. V članku, ki ga objavlja jutrišnja številka socialističnega glasila «Avanti», Nenni piše med drugim, da se bo «posiansko zbornica snašla prihodnji ponedeljek pred že dosezenim tehničnim sporazumom med KD in našo stranko ter med strankami vladne koalicije, in ga bo pač morala vzeti na znanje, kakor bo to seveda storil tudi senat. Drugačno zadržanje bi nujno zadobilo obliko političnega škandala... in v juliju doseženo ravnotežje bi šlo po vodi še pred iztekom začasne uprave (31. oktober) in pred upravnimi volitvami (6. ali 13. november)».

Glasilo PSDI «Giustizia» pa objavlja članek Saragata, v katerem pravi, da je «90-odstotni proporcionalni sistem odločno boljši od sedanjega zakona», in da bodo socialdemokrati z novim zakonom povečali za eno tretjino število svojih pokrajinskih svetovalcev». V nadaljevanju Saragat poudarja, da se mora na bližnjih upravnih volitvah povečati število socialdemokratskih glasov, ker je baje le na ta način moč doseči, da se bo italijanska vladna politika mogla premakniti v levo; v nasprotnem primeru pa bi se po mnenju Saragata znašli ponovno v položaju, «v katerem je bila Tambronijeva vlada možna in rekel bi skoraj nujna».

A. P.

Burgiba odločno podpira Alžirce

TUNIS, 3. — V govoru, ki ga je imel v veliki mošeji v Kairuanu, je tunizijski predsednik Burgiba izjavil, da je Tunizija pripravljena povezati svojo usodo z usodo Alžirije, če bi ta združitev lahko pospešila konec vojne.

«Francija, je nadaljeval Burgiba, bo zgubila v Alžiriji to, česar ni zgubila drugje v Afriki. Borba alžirskega ljudstva se bo nadaljevala do neodvisnosti. Ta se bo uresničila proti Franciji in ne s Francijo, če ne bo Francija pravočasno spremenila svojega stališča. Tunizija bo še dalje pomagala svoji alžirski sestri in ji dobavljala najučinkovitejša sredstva za njeno osvoboditev. To pa ne pomeni, da mi hočemo, naj bi se vojna nadaljevala. Alžirci in njihovi voditelji so bolj ko kdaj koli navezani na listino Združenih narodov, na načela pravičnosti in miru in bolj ko kdaj koli pripravljeni iskati sporazumno rešitev v sporu s francoskim kolonializmom.»

Hruščev: Ne bi šlo za sestanek najvišjih če bi Mac Millan, Eisenhower in de Gaulle prišli v New York

V svojem govoru v Helsinkih je Hruščev ponovno poudaril izredno važnost razorožitvenega vprašanja - Povedal je tudi, da bodo v SZ izstrelili 60 ton težak sputnik - Gaitskell poziva Mac Millana, naj pojde v New York

LONDON, 3. — «Sedaj, ko je Hruščev izjavil, da bo vodil sovjetsko delegacijo v OZN, je prav, da ministrski predsednik vodi našo,» je izjavil sinoči laburistični voditelj Gaitskell na nekem sprejemu. «Kljub neuspehu konference najvišjih, je dodal Gaitskell, bi morali predsedniki vlad izkoristiti vse priložnosti, da se sestanejo.»

Hruščev, ki je sedaj na obisku na Finskem, je dopisniku lista «Kansan Uutiset» izjavil včeraj, da nikakor ni mnenja, da bi šlo za konferenco na najvišji ravni, če bi se tudi Mac Millan, Eisenhower in de Gaulle udeležili zasedanja skupščine OZN. Pripomnil je: «Ne bi šlo za konferenco. OZN je mednarodni organizem, kateremu pripada večina držav na svetu. Te države pošiljajo delegacije za obravnavanje vprašanj, ki spadajo v pristojnost te organizacije.»

Iz Sofije poročajo, da bo bolgarsko delegacijo na zasedanju skupščine OZN vodil prvi tajnik KP Bolgarije Živkov.

V Varšavi pa so sporočili, da bo poljsko delegacijo v OZN vodil prvi tajnik KP Poljske Vladislav Gomulka. V delegaciji bo tudi zunanji minister Rapacki.

Danes zjutraj je Hruščev voščil predsedniku Kekkonenu ob njegovem rojstnem dnevu in mu daroval dva zvezka ruskih prevodov govorov Kekkonena in porcelanasto vazo.

Na kosilu, ki je sledilo, je Kekkonen v svojem govoru poudaril, da je politika sožitja edina mogoča politika Finske in Sovjetske zveze.

Popoldne je finski minister za trgovino obiskal Hruščeva. Politični opazovalci so mnenja, da sta govorila o možnosti, da se Finska vključi v evropsko združenje svobodne izmenjave (EFTA). Jutri bosta imela Hruščev in Kekkonen dve uri neuradnih razgovorov.

Davi si je Hruščev ogledal tovarno električnega materiala «Stroemberg» blizu prestolnice. Razgovarjal se je s številnimi delavci in je med razgovorom izjavil, da je sovjetska proizvodnja jekla zelo velika. Neki delavec ga je vprašal: «Kaj boste napravili z vsem tem jeklom, ali boste izstrelili druge sputnike?» Hruščev je odgovoril: «Da, kmalu bomo izstrelili sputnik, težak 60 ton. Lahko bomo poslali v vesolje celo vrsto sputnikov.»

Nocoj se je Hruščev udeležil v narodnem gledališču velike svečanosti ob 60. rojstnem dnevu predsednika finske republike. Finski zunanji minister je v svojem govoru hvalil delovanje predsednika Kekkonena na področju zunanje politike in je poudaril, da je Kekkonen ustvaril ozračje zaupanja med Finsko in SZ.

Govoril je tudi Hruščev, ki je med drugim izjavil, da se je v zadnjih mesecih mednarodni položaj poslabšal. Pripomnil pa je, da je vedno bil in ostane optimist, kajti stanje se lahko izboljša, če se to želi. «Toda na žalost, je dodal, imajo zagovorniki oboroževalne tekme vpliv na nekatere zahodne vlade.» Omenil je, da je razorožitveno vprašanje zapleteno in da je SZ prav zaradi tega predlagala, naj predsedniki vlad vodijo delegacije na prihodnjem zasedanju skupščine OZN. Res je, da imajo ti voditelji mnogo večjih in manjših nalog, toda nagla rešitev razorožitvenega vprašanja je najvažnejše vprašanje od vseh.

Zatem je Hruščev izjavil, da so severne države v dobrem položaju, da lahko ohranijo in okrepijo mir. Dodal je, da vodi Finska važno vlogo v tem smislu. Prav tako vodi Švedska politiko miru, ko zavrača jedrsko orožje.

—«»—

Proti oborožitvi Bundeswehra

(Nadaljevanje s 1. strani)

ke Ulbricht pa je nocoj govoril po televiziji in obrazložil pomen zaščitnih ukrepov vzhodnonemške vlade proti revanšističnim zborovanjem v zahodnem Berlinu.

Ulbricht je zahteval ukrepe, da se onemogoči prihod v sovjetski sektor Berlina Nemcem iz Zahodne Nemčije. Ponovno je izjavil, da je pripravljen pogajati se z zahodnonemškimi oblastmi, da se odpravi nenormalno stanje v tem delu Berlina. Skliceval se je na potsdamske sporazume, na listino Združenih narodov in na pogodbe, ki so jih podpisale Vzhodna Nemčija na eni strani ter Poljska in CSR na drugi strani, in je dodal, da te pogodbe obvezujejo vzhodnonemško vlado, da prepreči sleherno politiko revanšizma.

Prebivalstvu zahodnega Berlina je Ulbricht dejal: «Zastavite ves svoj vpliv nasproti senatu, zato da se v zahodni Berlin povrne normalnost. Vzhodnonemška vlada je vedno pripravljena razumno pogajati se z zahodnoberlinskim senatom, da se najde rešitev. Mnenja smo, da morajo samo zahodni Berlinčani odločati o svoji usodi. Niti zasedbene države, in še manj zvezna vlada, niso poklicane sprejemati sklepe o uvedbi demokratičnega reda v zahodnem Berlinu»

Ulbricht je ponovil, da je zahodni Berlin vedno sestavni del vzhodnonemškega ozemlja in da ni dežela zvezne Nemčije; dejal je, da Berlinčani niso državljani Zahodne Nemčije, in je pripomnil, da se je položaj v Berlinu obrnil na slabše, ker so okupacijske sile spodbujale reakcionarne elemente.

Sovjetska vlada pa je izročila danes zahodnonemškemu poslaniku noto, v kateri poudarja da Sovjetska zveza in vlade drugih miroljubnih držav ne bodo ostale brezbrižne spričo ponovnega oboroževanja zahodnonemških revanšistov, ki bi hoteli potegniti svet v novo vojaško katastrofo. Nota poudarja tudi, da bi morebitna vojna s SZ pomenila za Zahodno Nemčijo popolno katastrofo.

Zatem omenja nota spomenico nemških generalov in dodaja, da se bonnska vlada obnaša kakor da ne bi bilo nemške brezpogojne predaje.

Na koncu pravi nota, da je izboljšanje odnosov med SZ in Zahodno Nemčijo odvisno sam od bonnske vlade, in dodaja da je v sedanjih okoliščinah nujno potrebno skleniti mirovno pogodbo z Nemčijo in rešiti berlinsko vprašanje.

Senatorka Merlin zadovoljna s filmom «Adua in tovarišice»

Pietrangeli je ustvaril film, ki je med dosedanjimi na festivalu v prvi vrsti

(Od našega posebn. dopisnika)

BENETKE, 3. — *Na tiskovni konferenci, ki jo je imela danes popoldne v hotelu «Excelsior» senatorka Angela Merlin, je nekdo senatorki dejal, da ima večina tistih, ki so videli film «Adua in tovarišice», vtis, da je ta film v funkciji «anti-Merlin». Toda senatorka je zanikala, da bi bilo tako.*

Antonio Pietrangeli je postavil začetek svojega filma na zadnji večer, ko so bile še odprte javne hiše. Dekleta se z mešanimi občutki poslavljajo od hiš, ki so jim postale po kakršnih koli okoliščinah drugi dom. Nekatere se nameravajo s prihranki lotiti normalnega dela, druge se še niso odločile, kaj bodo naredile.

Tri izmed njih so se pridružile Adui (Simone Signoret), že nekoliko starejši, ki ima izkušnje že iz afriške vojne. Vse te štiri so sklenile vzeti v najem blizu Rima zapuščeno hišo na samem, ki bi jo prenovile in opremile za gostilno. V gornjem nadstropju pa bi bile sobe, v katerih bi ženske sprejemale goste, ki bi to želeli, ter na ta način naprej vodile svoje dosedanje življenje v malo drugačni obliki. Ena izmed njih ima sicer pomisleke, kako pa z obratnim dovoljenjem, toda Adua je prepričana, da ne more biti nobenih ovir, kajti kartoteke, s katerimi se vodi evidenca o teh ženskah, bodo uničene, da ne bo ovir za njihovo vključitev v normalno življenje. In tako ženske že združijo svoje prihranke. Ko pa hočejo dobiti obratno dovoljenje, se izkaže, da še vedno obstajajo njih kartoteke in obratnega dovoljenja ne morejo dobiti. Obrnejo se do nekega svojega bivšega «klienta», Ercolija (Claudio Gora), ki je petičen stavbenik. Ta zavoha možnost dobrega zaslužka in prevzame sam podjetje, potem ko je preskrbel tudi obratno dovoljenje. Z ženskami je napravil pogodbo, da bodo v začetku najprej delale z restavracijo, da se stvar dobro uvede, in bo tudi poskrbel za goste. Toda pozneje bo njih glavni posel sprejemanje gostov v sobah. Mesečno pa mu bodo plačevale milijon lir. Ženske se lotijo dela, sprva nerodno, brez prave volje in ne preveč navdušeno. Toda posli z restavracijo začno iti odlično, in ženske uvidijo, da se more lepo živeti s pametnim delom. Nobeni ni niti več mar, da bi hodila z gosti v sobo. Adua je celo vzljubila nekega mladeniča, (Marcello Mastroianni), ki se ukvarja z nekimi dvomljivimi posli in Adui na vse načine laže. Milly (Gina Rovere) je tudi našla nekega mladega geometra, in Marilina (Emanuela Riva) pripelje k sebi svojega štiriletnega sinčka. Samo Lolita (Sandra Milo) nima nikakih sentimentalnih vezi.

Nekega dne pa pride Ercoli pogledat, kako gre vsa stvar. Želo odločno zahteva, da se mora prihodnji dan začeti «delo», za katerega so se ženske obvezale. Nič mu niso mar njih pomisleki in napove svoj prihod za prihodnji večer. Adua išče pomoči pri svojem ljubimcu, a nudi se ji priložnost ugotoviti njegovo pravo moralno vrednost. Obrne se tudi do nekega odvetnika, ki ga je že prej poznala in ki se je že za naprej najavil kot stalni gost, toda ta ve povedati samo to, da ne kaže začeti proti Ercoliju nikakega sodnega postopka, ki bi se tako in tako vlekel leta in leta. Ko se Ercoli res drugi večer vrne, se mu ženske javno uprejo in pred vsemi gosti razkrinkajo nesramneža, ki zbeži. Ženske razbijejo vse, kar jim pride pod roke, tako da bi Ercoli ne mogel nadaljevati dela, ki so ga one uvedle. Seveda se ta maščuje in poskrbi, da oblast dekleta aretira, vendar jih na policiji kmalu izpustijo.

Ženske so spet svobodne, toda še bolj onemogočene. Časopisi so zelo vidno objavili, da je policija odkrila «hišo sestankov», in priobčili so tudi fotografije njih vseh. In na koncu filma vidimo Aduo, kako se zopet opoteka v dežju po samotni ulici, medtem ko se ji druge «sprehajalke» smejejo, ker stalno sanja o delu v restavraciji.

Tako se je zdelo, da je film vse skozi obsodba zakona Merlin, ki ni poskrbel za nič več kot samo za to, da so se javne hiše zaprle. Toda na omenjeni tiskovni konferenci je bilo poudarjeno, da je hranjenje kartotek, po katerih so ženske, ki so bile v javnih hišah, še vedno ožigosane, protizakonito. Tako smo spet pred primerom, kjer tudi zakon ne more nič proti policijski samovolji. Senatorka Merlin je na koncu konference izrekla željo, naj vsaj ta film pomaga pokazati stanje, kakršno je v Italiji.

Antonio Pietrangeli je z «Aduo in tovarišicami» ustvaril film, ki med dosedanjimi na festivalu stoji v prvi vrsti. Adua in njene tovarišice so štirje zelo različni tipi, ki so jih igralke verno upodobile. Tudi malopridnež, kot se je prikazal Marcello Mastroianni, je zelo zelo dostojna kreacija.

Zvedelo se je, da je član Mednarodnega razsodišča na festivalu Robert Aldrich (ZDA) poslal iz Hollywooda telegram, v katerem javlja, da ne bo obenem obžaluje, da ne bo mogel priti v Benetke. Zaposlen je pri nekem filmu in ta film dokončan, Aldrichu ne dopušča, da se odstrani, niti ne za malo časa.

R. R.

HOTEL «TURIST» ANKARAN

Tel. Skofije 13, sporoča vsej svoji cenjeni klienteli, da bo tudi v letošnji posezoni izvajal popust na ceni v višini 30%. Odlična kuhinja, domače pijače, moderno urejene sobe, lepa plaža z mivko.

HOTEL «G A L E B» KOPER
Tel. 243
UDOBNE SOBE, LEP VRT

«HOTEL POSTA»
nudi udobne sobe po znižanih cenah.
Trst, Piazza Oberdan št. 1, tel. 241574

«HOTEL BELLEVUE»
LJUBLJANA — tel. 21280
se gostom toplo priporoča

HOTEL PALACE PORTOROŽ
s kavarno in restavracijo JADRAN
Vabi goste na razne specialitete, ribe in odlična istrska vina. Vsak dan ples

HOTEL «TRIGLAV» KOPER
Tel. štev. 16
nudi domače in tuje specialitete in domača vina.
Moderno urejene sobe, cene ugodne

HLADI OSVEŽUJE

AVTO-TURISTIČNO PODJETJE
«SLAVNIK»
KOPER - Tel. 282, 77
Opravlja turistično službo in tovorni promet - Vzdržuje domače in mednarodne avtobusne proge

Obiščite svetovno znano
POSTOJNSKO JAMO
Obiski vsak dan ob 8.30, 10.30, 13.30, 16.— in 17.30
Izredni obiski po dogovoru z upravo.

BLED — *s svojimi naravnimi lepotami vas vabi.*
Priporoča se «GRAND HOTEL TOPLICE» z dependansami, «JADRAN» in «KOROTAN», «PARK HOTEL», «HOTEL JELOVICA», «HOTEL KRIM»

SAP TURIST BIRO LJUBLJANA Sredliška 4
vzdržuje vsakodnevno avtobusno progo Bled-Ljubljana-Trst in nazaj. Priporoča obisk Krvavca v Kamniških planinah z žičnico. Nudi turistične usluge v svojih poslovalnicah: Ljubljana, Miklošičeva 17, tel. 30645 in 30647, Koper, nasproti avtobusne postaje, tel. 298, Piran, Trg Tartini, tel. 5112, Portorož, nasproti hotela Central, Ankaran v kopališču Turist Ankaran

BOHINJ VABI
Hotel «ZLATOROG» z depandansami
Hotel «POD VOGLOM» z depandanso
Hotel «BELLEVUE JEZERO» z depandanso
Znižane cene v predsezoni in po sezoni. V vseh hotelih prvorazredna postrežba. Vsak dan ples. Nastopi folklornih skupin. Lepi sprehodi.

Hotel CENTRAL Portorož
tel. 6138, s svojo edinstveno lego ob morju nudi prijetno letovanje. Prvorazredna kuhinja, istrske specialitete. Dnevno godba in ples.

PALACE HOTEL, Zagreb
V SREDINI MESTA OB CENTRALNEM PARKU NUDI svojim obiskovalcem: 100 sob, prvorazredno udobje in usluge. Nova vrtna restavracija, zimska in poletna, s premično kopalnico, z bazenom in vodometi — s prvovrstno domačo in tujo hrano in pijačo ter z najvišjo ravnijo postrežbe nudi izreden užitek vsakemu našemu gostu - Aperitiv-bar - Dvorane za počitek - Obednica in dvorana za bankete sta cenjenim gostom vsak trenutek na razpolago

Vozni red POHORSKE VZPENJAČE, MARIBOR

POLETNI VOZNI RED: (velja od 1. maja do 30. septembra)
Dnevno: ob *6., 7., *8., 9., *10., 11., *12., 13., *14., 15., *16., 17., *18., 19., *20. uri
Po želji obratuje vzpenjača tudi ponoči. Po 20. uri velja nočna tarifa
ZIMSKI VOZNI RED: (velja od 1. oktobra do 30. aprila)
Dnevno: ob 7., *8., 9., *10., 11., *12., 13., *14., 15., *16., 17. uri
Po 17. uri velja nočna tarifa
* Obratuje, če je kupljenih osem voznih listkov
PRIPOMBA: Avtobusna zveza Maribor, glavna postaja - Glavni trg-Radvanje-vzpenjača vsakih 30 minut

Severnovzhodna Slovenija vas vabi na obisk!

vzemite košarico! ...in poslužite se sami v novi trgovini Super-Coop v Rojanu Ul. Sv. Terezije 1

Super Coop Delavskih zadrug
Rojan - Ul. Sv. Terezije 1

7 dni v svetu

(Nadaljevanje z 2. strani)

je odločno protestirala in opozorila, da bi tako izzivanje utegnilo imeti hujše posledice.

V zahodnem Berlinu se je zbral cvet fašizma, militarizma, revanšizma in reakcije, zaradi česar so zaskrbljene celo zahodne vlade, ki vselej tako vneto podpirajo Adenauerja. Zelo se je razburil angleški tisk, ki poudarja, da je sedanje napetost okoli Berlina v veliki meri kriva bonnska vlada. Do sedaj so se v Bonnu izgovarjali, da so take revanšistične in nacistične manifestacije le «privatna» pobuda. Toda sedaj je podkancler Erhard s svojim govorom dal tem manifestacijam uraden značaj in potrdil, da se vlada z revanšističnimi zahtevami strinja. Razen tega so se tej gonji Adenaurjeve reakcije pridružili tudi socialni demokrati. Tudi socialdemokratski poslanci predsedujejo številnim takim zborovanjem in njihovi govori se prav nič ne razlikujejo od govorov raznih Erhardov in Adenauerjev. Tako je na primer socialni demokrat Jasch na Bavarskem govoril o «Južni Tirolski vzhoda», tj. o Sudetih, zahodnoberlinski župan Willy Brandt pa dela vse, da zaostri spor zaradi Berlina kjer bo te dni začel zasedati zahodnonemški Bundestag. Nad vsemi temi pojavi bi morali resno razmisliti tisti na Zahodu, ki so z dopuščanjem Adenauerjeve politike odgovorni, da je do takih pojavov prišlo.

Kongo

Belgijci se niso še povsem umaknili iz Konga, čeprav so bili svečano zagotovili, da bo njih umik zaključen s koncem avgusta. Zaradi tega je tudi Hammarskjoeld protestiral pri belgijski vladi. Cete OZN so medtem prevzele nadzorstvo nad oporišči Kamino in Kitono. Predstavniki OZN pa so pridržali v teh oporiščih večje število belgijskih «civilistov» kot tehnikov in so se o uporabljanju oporišča v Kamini spet za hrbtom zakonite kongoške vlade pogajali s Combejem. Jasno je, da je Lumumba spet odločno protestiral in poudaril, da oporišči Kamina in Kitona ne moreta biti nevtralizirani, niti ostati pod nadzorstvom OZN. Vse belgijske čete in civilisti morajo oditi, in Kongo noče na svojem ozemlju nobenih tujih oporišč. Noben del kongoškega ozemlja ne more biti izven suverenosti zakonite vlade.

Velik odmev je imela v svetovni javnosti Titova izjava o Kongu. Tito je poudaril, da narodi in vlada Jugoslavije z največjim razumevanjem spremljajo napore kongoške vlade, da okrepi neodvisnost in enotnost Konga in da ima ta vlada zakonito pravico vzpostaviti oblast nad vsem ozemljem države. Prav tako je Tito poudaril, da notranjo ureditev Konga lahko demokratično rešuje samo ljudstvo Konga, in zato se morajo vse Belgijske čete nemudoma umakniti. Navzočnost čet OZN v Kongu pa mora olajšati urejevanje razmer v državi in prispevati k uresničenju zakonitih pravic kongoške vlade, na katere poziv so te čete prišle v Kongo. Vse svetovne agencije so skoraj v celoti objavile Titovo izjavo in ji dale velik poudarek.

Toda Belgijci se trudijo, da pred svojim dokončnim odhodom še bolj utrdijo položaj raznih razdiračev in izdajalcev, ki so v njihovi službi. Kongoški vojski je uspelo brez bojev zasesti pokrajino Kasai, kjer je drugi izdajalec proglasil tako imenovano «rudarsko državo». Toda Combe je s pomočjo Belgijcev izzval nerede in poslal v to pokrajino «prostovoljce», tako da so se tam začeli večji spopadi. V Katangi pa Belgijci skupno s Combejem organizirajo skupine belgijskih «prostovoljcev». Nobena skrivnost ni, da so to pravzaprav belgijski vojaki, ki so čez noč postali «civilisti» in se sedaj spreminjajo v «prostovoljce». Na žalost, da moramo ponoviti, da je za tako stanje v precejšnji meri krivo ravnanje predstavnikov OZN v Kongu in Hammarskjoeld, ki je predolgo zavlačeval z doslednim izvajanjem resolucij OZN in s tem dopustil, da so Belgijci bolje organizirali nerede v vsej državi in kolikor toliko okrepili položaj Combeja.

Atentat v Amanu

V ponedeljek je v poslopju predsedstva vlade in zunanjega ministrstva v Amanu eksplodiral peklenski stroj, ki je porušil celo krilo poslopja. Pri tem je bil ubit predsednik jordanske vlade Majali in še deset drugih oseb. Atentat je bil namenjen tudi jordanskemu kralju Huseinu, ki se je prav odpravljal, da odide na razgovor z Majalijem o pravkar končani konferenci arabskih zunanjih ministrov v Libanonu. V Amanu so izkoristili priložnost in so spet sprožili močno gonjo proti Naserju in ZAR, češ da je bil atentat organiziran po navodilih iz ZAR. Znano pa je, da je prav zahodna politika v Jordaniji in vmešavanje v zadeve arabskih držav Srednjega vzhoda dejanski vzrok atentata. Vsi napadi na ZAR še bolj prepričljivo kažejo, da je za atentat na predsednika Majalija predvsem odgovoren Zahod, ki se na vse kriplje trudi, da bi ohranil svoj vpliv, zlasti pa Velika Britanija, ki skuša obdržati nadvlado nad Jordanijo in s tem tudi vpliv na Srednjem vzhodu. Pri tem se poslužuje svojega zvestega miljenca kralja Huseina.

Atentat je bil izvršen takoj po uspešnem zaključku zasedanja zunanjih ministrov Arabske lige v Bejrutu, kjer so udeleženci pokazali pripravljenost do medsebojnega sodelovanja in miroljubnega reševanja raznih sporov. Tudi jordanski zunanji minister je poudaril, da so bile soglasno sprejete vse resolucije, in da je bilo to značilno za uspeh konference.

Jasno je, da raznim agentom imperializma ne gre v račun možnost pomirjenja na tem področju, ker jim v takem primeru odpade izgovor za odkrito vojaško intervencijo. Takoj po atentatu so iz Londona na primer dali angleškim padalcem na Cipru in tamkajšnjim vojaškim letalom ukaz, naj bodo pripravljeni na morebitni odhod v Jordanijo.